

खण्ड १ मनाङ जिल्लाको परिचय

१.१. जिल्लाको संक्षिप्त जानकारी

भौगोलिक अवस्थिति

अवस्थिति	: अक्षांश : २८° २७' देखि २८° ५४' उत्तरसम्म देशान्तर : ८३° ४७' देखि ८४° ३४' पूर्वसम्म
क्षेत्रफल	: २२४६ वर्ग कि.मि.
उचाई	: १६८० मी. देखि ८१६३ मी. सम्म

सिमाना

पुर्वमा	: गोरखा र लमजुङ्ग जिल्ला
पश्चिममा	: म्याग्दी र मुस्ताङ जिल्ला
उत्तरमा	: मुस्ताङ जिल्ला र तिब्बत
दक्षिणमा	: लमजुङ्ग र कास्की जिल्ला

प्रशासनिक विभाजन

विकास क्षेत्र	: पश्चिमाञ्चल
अञ्चल	: गण्डकी
सदरमुकाम	: चामे
निर्वाचन क्षेत्र	: १
इलाका	: ९
गा.वि.स.	: १३
नगरपालिका	: ०

जनसंख्या तथा घरपरिवार सम्बन्धी विवरण

कुल जनसंख्या	: ६५३८ (७५ औं स्थान)
पुरुष	: ३६६१
महिला	: २८७७
जम्मा घरपरिवार	: १४८०
व्यक्तिगत घरपरिवार	: १४४८
संस्थागत घरपरिवार	: ३२
औषत परिवार सदस्यसंख्या	: ४.४२
लिंग अनुपात	: १२७.३
जनघनत्व	: ३
विवाहको औषत उमेर	: २४.५ (पुरुष : २५.३ वर्ष र महिला : २३.३ वर्ष)

जनसंख्याको आधारमा प्रमुख जाति, धर्म तथा भाषा

जाति	: गुरुङ्ग (५२.४%), तामाङ (१२.६%), भोटे (७.३%), घले (६.५%), क्षेत्री (३.८%)
धर्म	: बौद्ध (७४.२%), हिन्दु (२४.३०%)
भाषा	: गुरुङ्ग (५६.९%) नेपाली (२१.०%), तामाङ (८.५%), शेर्पा (७.३%)

शिक्षा (ज.ग. २०६८)

कुल साक्षरता	: ७४.८४ %
पुरुष साक्षरता	: ८३.०२ %
महिला साक्षरता	: ६४.२२ %

आर्थिक क्रियाकलाप(ज.ग. २०६८)

१० वर्ष वा सो भन्दा माथिका जनसंख्या	: ५००१
अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या	: ९४.५ %
अक्सर रोजगार जनसंख्या	: ९९.३ %
अक्सर बेरोजगार जनसंख्या	: ०.६९ %
कृषि क्षेत्रमा निर्भर जनसंख्या	: ५२.३ %
गैरकृषि क्षेत्रमा निर्भर जनसंख्या	: ४७.७ %

स्वास्थ्य

जिल्ला अस्पताल संख्या	: १
-----------------------	-----

सुविधा उपयोग गर्ने परिवारको प्रतिशत

शौचालय प्रयोग गर्ने	: ६५.१
विद्युत प्रयोग गर्ने	: ८८.९
धारा/पाईपबाट खानेपानी प्रयोग गर्ने	: ९७.६
खाना पकाउनको लागि ठोस इन्धन प्रयोग गर्ने	: ९७.९
टि.भि. प्रयोग गर्ने	: ३२.८७
रेडियो प्रयोग गर्ने	: ५३.९
कम्प्युटर प्रयोग गर्ने	: २.७६
इन्टरनेट प्रयोग गर्ने	: ०.६

विविध (मानव विकास प्रतिवेदन, २०१४)

मानवविकास सूचकांक	: ०.५६८
औषत आयु	: ६५.०४
प्रति व्यक्ति आय(रु.)	: १४१५८८

१.२. जिल्लाको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

सन् १७८१ मा रणबहादुर शाहको शासनकालमा नेपाल राज्यमा एकीकृत हुनुभन्दा अगाडी यो जिल्ला लमजुङ्ग राज्यकै एक अंगको रूपमा रहेको थियो । त्यसपछि यस जिल्लालाई पश्चिम ३ नं. गोश्वरा अन्तर्गत पोखरास्थित बडाहाकीम मार्फत राखी प्रशासन संचालन गरिन्थ्यो । वि.स. २०१८ सालमा नेपाललाई १४ अञ्चल र ७५ जिल्लामा विभाजन गर्दा गण्डकी अञ्चल अन्तर्गत एक छुट्टै जिल्लाको रूपमा स्थापित भएको हो ।

जिल्लाको सबै भन्दा ठुलो गाउँ मनाङबाट नै जिल्लाको नामाकरण भएको पाईन्छ । मनाङ शब्द तिब्बती भाषाको म्हनाङ शब्दबाट अपभ्रंश भएर आएको मानिन्छ । तिब्बती भाषामा “म्ह” को अर्थ सहायता र “नाङ” को अर्थ देउ भन्ने हुन्छ । विकट भौगोलिक परीवेशमा रहेको र वात्य सहायता विना जनजिवन अति कष्टकर रहेको भन्ने अर्थमा नै जिल्लाको नामाकरण भएको बुझिन्छ ।

नेपालको मानचित्रमा पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र अन्तर्गत गण्डकी अञ्चलको उत्तरी भेगमा अवस्थित मनाङ जिल्ला एक विकट तथा अति दुर्गम हिमाली जिल्ला हो । नेपालमै सबैभन्दा कम गा.वि.स. १३ वटा तथा सबै भन्दा कम जनसंख्या ६५३८ रहेको जिल्ला मनाङ हो ।

१.३. जिल्लाको विशिष्ट भौगोलिक पहिचान

भौगोलिक दृष्टीबाट पूर्वमा मनास्लु हिमाल (८१६३ मि.), पश्चिममा दामोदर र मुक्तिनाथ हिमाल (५९७७मि.) उत्तरमा तिब्बतको पेरी र चिन हिमाल र दक्षिणमा अन्नपूर्ण हिमश्रृङ्खला (लमजुङ्ग जिल्लामा पर्ने) ले ढाकिएर रहेको चारैतिरबाट हिमालले गोलबन्द गरेको हुनाले यस जिल्लालाई “हिमालपारीको जिल्ला” पनि भनिन्छ । जिल्लाको हिमाली परिवेशको कारण मनाङ जिल्ला पहिले मनाङ भोटको रूपमा प्रख्यात थियो । भू-बनौटको हिसावले यस जिल्लालाई कमलो हिमाल (Fragile Mountain) भएको क्षेत्रको रूपमा लिइन्छ । जिल्लाको अधिकांश भू-भाग भिर, पहरा, चट्टान, ढुङ्गा आदिले ढाकेको छ र हिउँ, चिसो वतास, न्यून वर्षा आदि कारणबाट हरित क्षेत्रको उत्पादनमा प्रभाव परेको छ ।

मनाङको पश्चिम उत्तरतर्फ र मुस्ताङ्ग जिल्लाको सिमानामा ५४१६ मिटरको उचाइमा प्रसिद्ध थोराङ्ग भञ्ज्याङ्ग (Thorang la) अवस्थित छ, पर्यटकहरुको मुख्य गन्तव्य स्थान हो । जिल्लाको अधिकांश मानव बस्ती मर्स्याङ्दी नदीको किनार तथा प्रसिद्ध अन्नपूर्ण पदयात्रा मार्ग (Round Annapurna Route) मा पर्दछ । जम्मा १३ गा.वि.स. हरु मध्ये नार र फू बाहेकका ११ गा.वि.स. हरु यही मार्गमा पर्ने भएकोले यहाँका बासिन्दाहरुको प्रमुख आमदानीको श्रोत पर्यटन व्यवसाय हुन पुगेको छ ।

पर्यटकीय क्षेत्रमा विश्व परिचित हिमश्रृङ्खलाहरु, कोणधारी बनजंगल, दूर्लभ वन्यजन्तुहरु, मूल्यवान जडिवुटीहरु प्राप्त हुने यस जिल्लाको विशेषता हुन् भने मर्स्याङ्दी नदीको उद्गमस्थल, विश्वकै उच्च (४९१९ मि.) र लगभग ५ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा फैलिएर रहेको स्वच्छ हिउँको ताल “तिलिचो ताल” यस जिल्लाको थप आकर्षणको केन्द्र विन्दु रहन गएको छ । जिल्लाको प्रमुख नदीको रूपमा रहेको मर्स्याङ्दी नदी भौगोलिक वनावटको मेरुदण्डको रूपमा रही जिल्लाको करिब विच भागबाट बगेर गएको छ । जिल्लाको करिब ४७ % भू-भाग ५००० मिटरको हिउँ रेखा भन्दा माथि पर्ने भएकोले वर्षैभरी हिउँले ढाकिन्छ । यस जिल्लाको सदरमुकाम चामे गा.वि.स. समुन्द्र सतहबाट २७१० मिटर उचाइमा अवस्थित छ । समुन्द्र सतहदेखिको उचाइको हिसावले सबैभन्दा न्यूनतम उचाइमा रहेको गाउँ ताल र सबैभन्दा अधिकतम उचाइमा मनास्लु हिमाल रहेको छ ।

१.४. धार्मिक, पुरातात्विक, एवं पर्यटकीय क्षेत्रहरू

मनाङ जिल्लाको आफ्नै धर्म, संस्कृति, परम्परा, भेषभुषा हुनुको साथै ऐतिहासिक एवं पुरातात्विक दृष्टिकोणमा अत्यन्त महत्वपूर्ण मानिएको बौद्ध गुम्बाहरू, रमणीय गाँउ बस्तीहरू मनाङ जिल्लाको ताल देखि थोराङ्ग-ला हुँदै मुक्तिनाथ तर्फ जाने मर्स्याङदी किनाराको पर्यटकीय पैदल मार्ग, चारै तिर सल्लाघारी, बीचमा स्याउका बगैँचाले मनाङलाई सुशोभित बनाएको छ ।

धार्मिक, पुरातात्विक, एवं पर्यटकीय क्षेत्रहरू

१	तिलिचो ताल	: खाङसार गा.वि.स.
२	याक खर्क	: टंकीमनाङ गा.वि.स.
३	केरामधार्जे गुम्बा	: भ्राका गा.वि.स.
४	मिलेरेपा गुफा	: भ्राका गा.वि.स.
५	स्यागु गुम्बा	: भ्राका गा.वि.स.
६	थोराङपास	: टंकीमनाङ गा.वि.स.
७	मेसाकान्तापास	: खाङसार गा.वि.स.
८	लार्केपास	: थोचे गा.वि.स.
९	काङलापास	: नार तथा डावल गा.वि.स.
१०	मनासुलु ताल	: धारापानी गा.वि.स.
११	तातोपानी	: चामे गा.वि.स.
१२	मनाङ गुम्बा	: मनाङ गा.वि.स.
१३	भ्राका गुम्बा	: भ्राका गा.वि.स.
१४	टसीलाकाङगुम्बा	: फु गा.वि.स.
१५	थोचे गुम्बा	: थोचे गा.वि.स.
१६	तारे गुम्बा	: खाङसार गा.वि.स.
१७	क्योचो गुम्बा	: टंकीमनाङ गा.वि.स.
१८	ताम्राङ	: थोचे गा.वि.स.
१९	सम्डुलिङ गुम्बा	: फु गा.वि.स.
२०	नमोपास	: ताचैबगरछाप, धारापानी र चामे गा.वि.स.
२१	घले राजाको दरबार	: घ्यारु गा.वि.स.
२२	गंगापूर्ण ताल	: मनाङ गा.वि.स.
२३	केचो ताल	: भ्राका गा.वि.स.
२४	डोना ताल	: धारापानी गा.वि.स.
२५	पोङकर ताल	: थोचे गा.वि.स.
२६	छोकर्ण ताल	: फु गा.वि.स.
२७	आइस लेक	: भ्राका गा.वि.स.
२८	प्रिन ताल	: पिसाङ गा.वि.स.

२९	डेम्लो ताल	: थोचे गा.वि.स.
३०	मल्चेपास	: थोचे गा.वि.स.
३१	पाक्याने गुफा	: थोचे गा.वि.स.
३२	पुड्रिने गुफा	: थोचे गा.वि.स.
३३	पेमाछिरिङ गुम्बा	: थोचे गा.वि.स.
३४	दानाक्यू गुम्बा	: ताचैबगरछाप गा.वि.स.
३५	पिसाङ गुम्बा	: पिसाङ गा.वि.स.

१.५. व्यापारिक केन्द्रहरू

मनाङ जिल्ला भित्र रहेका प्रमुख बजारहरूमा चामे, ताल, धारापानी, बगरछाप, पिसाङ, हुम्डे, मनाङ रहेका छन भने लजजुङ जिल्लाको बेसीशहर देखि मनाङ जिल्लाको ताल सम्म पुग्ने मार्गमा रहेका बेसीशहर, खुदी बजार, भुलभुले, डादी, बाहुनडाँडा, घेर्मु, स्याङगे, जगत आदि स्थानहरू पनि मनाङ जिल्लाको लागि व्यापारीक महत्व रहेका स्थान मान्न सकीन्छ।

जिल्लाका मुख्य मुख्य बजारहरू र दूरी (कोष)

क्र.सं.	प्रमुख बजार	सदरमुकामबाट दुरी	क्र.सं.	प्रमुख बजार	सदरमुकामबाट दुरी
१	चामे	-	६	मनाङ	११
२	दानाक्यू	५	७	नार	१३
३	धारापानी	७	८	फु	१७
४	ताल	१०	९	खाङसार	१३
५	हुम्डे	९			

१.६. हावापानी

यस जिल्लाको चारै तिर उच्च पर्वतीय श्रृङ्खलाको अवस्थिती तथा उचाईले गर्दा जिल्लाको प्रायः सबै ठाँउमा मार्ग देखि फागुन सम्म हिमपात हुन्छ। पूर्वमा मनास्लु र दक्षिणमा अन्नपूर्ण हिमश्रृङ्खलाको बृष्टिछाँया क्षेत्र (Rain-Shadow Area)मा परेको यस जिल्लामा २ प्रकारको हावापानी छ। सदरमुकाम चामे देखि तल्लो क्षेत्रमा (१८८०-२७०० मिटर) मा पानी बढी पर्दछ र आर्द्र शितोष्ण (Humid Temperature) हावापानी पाईन्छ। सदरमुकाम चामे देखि माथिल्लो मनाङ (२८००-४००० मीटर) सम्म पानी कम पर्दछ र शुष्कशितोष्ण (Arid Temperature), किसिमको हावापानी पाईन्छ।

१.७. नदीनाला, ताल तलैया र हिमालहरू

नदीनाला

- ❖ मस्यार्डदी
- ❖ थोराङ्ग खोला
- ❖ सब्जे खोला
- ❖ घट्टे खोला

- ❖ स्याक्यु खोला
- ❖ नार खोला
- ❖ दुध-खोला
- ❖ फूखोला
- ❖ माडाखोला
- ❖ नाक्रेखोला
- ❖ डोनाखोला

तालतलैया

क) तिलिचो ताल	ख) गंगापूर्ण ताल
ग) केचो ताल	घ) मनास्लु ताल
ड) पँकर ताल	च) डोना ताल

हिमालहरु

- लमजुङ्ग हिमाल (६९८३ मि.)
गंगापूर्ण हिमाल
पिसाङ्ग हिमाल
काङ्गला हिमाल (५९६७ मि.)
अन्नपूर्ण प्रथम (८०९१ मि.)
अन्नपूर्ण द्वितिय (७९३९ मि.)
अन्नपूर्ण चौथो (७०२७ मि.)
थोराङ्ग-ला हिमाल (थोराङ्ग-स्ते पिक, ६०३२)
मनास्लु (८१६३ मि.)

१.८. वनस्पति तथा जीव-जन्तु

यो जिल्ला उच्च पहाड एवं हिमाली भएको हुंदा शितोष्ण प्रदेशिय रुख विरुवाहरु जस्तै धुपी, सल्लो, गोब्रेसल्ला, भोजपत्र, भोटपिपल, रुइस, उतिस, लालिगुरासका जंगलहरु पाइन्छ भने बहुमुल्य जडीबुटीहरुमा यार्चागुम्बा, सुगन्धवाल, पाषणवेद, चिराइतो, जटामसी, भूतकेश जरा,अकरकरा, सुनपाती, भोटेखयर, पदमचाल, विषजरा, विषमा, अतिस, सतुवा, वनलसुन, लौठसल्ला, निगालो, लोक्ता तथा अन्य खानयोग्य च्याउहरु पाइन्छन् । सरकारद्वारा प्रतिबन्धित पाँचऔले र कूटकी पनि यस जिल्लामा प्रशस्त मात्रामा पाइन्छ । मनाङको धेरै जसो वनमा लौठसल्ला प्रचुर मात्रामा पाइन्छ, जून क्यान्सरको औषधिको रुपमा प्रयोग गरिन्छ । वन्यजन्तुहरुमा अति दुर्लभ मानिने कस्तुरी, मृग, नाउर, घोरल, भारल, हिमचितुवा, भालु आदि तथा पंछीहरुमा डाँफे, मुनाल, कालिज, लुईचे, ढिकुर, च्याखुरा, काग लगायत अन्य स-साना चराचुरुङ्गीहरु पाइन्छन् ।

१.९. माटो

यस जिल्लामा साधारणतया २ किसिमको माटो पाईन्छ ।
१) बलौटे दोमट (Sandy Loam), २) दोमट (Loam)

१.१०. चाडपर्व तथा रितिरिवाज

यस जिल्लामा बसोबास गर्ने अधिकांश मानिसहरु मध्ये बौद्ध धर्म मान्नेहरु ५५% छन् र हिन्दु धर्म मान्नेहरु ३९% छन् । तल्लो क्षेत्रका बासिन्दाहरुले हिन्दु र बौद्ध धर्म मान्दछन् भने माथिल्लो क्षेत्रका बासिन्दाहरु बौद्ध धर्म मान्दछन् । हिन्दु धर्मावलम्बीहरुले दशैं, तिहार मान्ने गरेको पाइन्छ भने बौद्ध धर्मावलम्बीहरुले बुद्ध जयन्ती, ल्होसार, यार्तुङ (घोडा दौड) लछ्याङ (तारो हान्ने) ड्युने आदि पर्वहरु धुमधामका साथ मनाउंदछन् । यँहा बोलिने मुख्य भाषामा गुरुङ, नेपाली, तामाङ र शेर्पा हो ।

१.११.जिल्ला प्रवेश गर्ने मुख्य नाकाहरु

गोरखाको साम्दो सामागाउँ हुँदै थोचे, मनाङ
कास्कीको सिक्लेस - दुधपोखरी - डाँफे - तिमाङ - चामे, मनाङ
मुस्ताङको मुक्तिनाथबाट थोराङपास गरि टंकी मनाङ, मनाङ
तिब्बतबाट नार - फू हुँदै मनाङ
लम्जुङ्ग को बेसिशहर हुँदै ताल, धारापानी, मनाङ

मुख्य मुख्य नाका तथा स्थलहरु र उचाई

क्र.सं.	स्थान	उचाई		क्र.सं.	स्थान	उचाई	
		फिट	मिटर			फिट	मिटर
१	ताल	६४६८	१९६०	१३	मनाङ्ग	११९६०	३२२४
२	धारापानी	७१२८	२१६०	१४	टंकी मनाङ्ग	१२४८०	३७८१
३	थोचे	७१२८	२१६०	१५	खाङ्गसार	१३००२	३९४०
४	ताचैवगरछाप	७७२२	२३४०	१६	नार	१३६७०	४१७५
५	चामे	९३४३	२८३१	१७	क्याङ हिउँ	१३३९०	४०५७
६	तलेखु	९५८७	२९०५	१८	त्याङ हिउँ	१३३९०	४०५७
७	भाताङ	१००१०	३०३३	१९	च्याखुखम्या	१२६१०	३८२१
८	पिसाङ	११२२३	३४००	२०	फू गाउँ	१३२६०	४०१८
९	घ्यारु	१२३५०	३७४२	२१	डावल पास	१७०३०	५१६०
१०	डावल	१२३५०	२४५६	२२	थोराङपास	१७७८९	५४१६
११	हुम्डे	११३७५	२४५६	२३	तिलिचो ताल	१६२३३	४९१९
१२	भाका	११८८०	३६००				

१.१२. सदरमुकामदेखि जिल्लाका गा.वि.स. सम्मको दुरी

इलाका नं.	गा.वि.स.	सदरमुकामबाट गा.वि.स. सम्मको दुरी		मुख्य बस्तीहरु
		कोष	अनुमानीत पैदल दुरी (घण्टामा)	
१	चामे	०	०	थोचे, थान्चोक,काती, तिमाङ
२	डावल	१०	७	डावल, डावल बेसी
	घ्यारु	८	८	घ्यारु
	पिसाङ	६	४	तल्लो पिसाङ, माथिल्ले पिसाङ, ढिकुरपोखरी, तलेखु
३	भ्राका	९	६.१५	भ्राका, भुञ्जे
४	मनाङ	१०	७	मनाङ गाँउ
५	खाङसार	१३	९	खाङसार गाउँ
६	टंकीमनाङ	११	७	टंकीमनाङ गाउँ
७	नार	१२	१०	नार गाउँ
	फू	१७	१३	फू गाउँ
८	ताचै बगरछाप	५	२.५०	ताचे, बगरछाप, दानाक्यू
	थोचे	६	४	थोचे-तिल्चे
९	धारापानी	७	४.१५	घेराङ ताल, सिरानताल, खोत्रो, नाचे, तल्लो धारापानी, उपल्लो धारापानी, ओडार, थान्चोक, खोत्रोपारी

१.१३.विविध

- जिल्लाका केहि रोचक विशेषता:
१. नदी भएको तर माछा नभएको जिल्ला
 २. धान खेती नभएको जिल्ला
 ३. स्थायी रुपमा ब्राह्मण समुदायको बसोबास नभएको जिल्ला

होमस्टे संचालन भएका गाँउहरु :

गाँउको नाम	होमस्टे संख्या	कोठाको क्षमता	वेड संख्या
ओडार गाँउ, धारापानी गा.वि.स.	१२	१८	३८
ताचै गाँउ, ताचैबगरछाप गा.वि.स.	२१	३४	६८

स्रोत : अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र आयोजना, इलाका संरक्षण कार्यालय, मनाङ

खण्ड २

सामाजिक सूचक

२.१. जनसंख्या तथा घरपरिवार

यस इकाईमा प्रस्तुत भएका सम्पूर्ण विवरणहरू नेपालमा सम्पन्न विभिन्न राष्ट्रिय जनगणनाहरूमा आधारित छन् । जनसंख्या सम्बन्धी तथ्यांकको विभिन्न स्रोत मध्ये जनगणना प्रमुख स्रोत हो । नेपालमा पहिलो जनगणना वि.सं. १९६८ मा भएको थियो । त्यस पछि प्रत्येक १०/१० वर्षमा जनगणना सम्पन्न हुँदै आएको छ । वि.सं. २०६८ मा सम्पन्न राष्ट्रिय जनगणना नेपालको ११ औं र जनगणनाको इतिहासमा १०० वर्ष पुरा गरेको जनगणना हो । पहिलो ४ वटा जनगणना जनसंख्या गोश्वाराबाट सम्पन्न भएको थियो भने पाँचौं जनगणना संख्या विभाग र त्यस पछिका सम्पूर्ण जनगणनाहरू केन्द्रीय तथ्यांक विभागबाट सम्पन्न हुँदै आएको छ ।

संस्थागत घरपरिवारलाई **पारिवारिक विवरण** नसोधिएको हुँदा यस पुस्तकमा उल्लेख भएका घरपरिवार सम्बन्धी विवरणहरूमा **व्यक्तिगत** घरपरिवारहरूको तथ्यांक मात्र समेटिएको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार यस जिल्लामा जम्मा १४८० घरपरिवार मध्ये व्यक्तिगत घरपरिवार १४४८ छन् जसमा कुल जनसंख्या ५८२७, पुरुष जनसंख्या ३०१५ र महिला जनसंख्या २८१२ रहेको छ । संस्थागत घरपरिवार ३२ छन् जसमा कुल जनसंख्या ७११, पुरुष जनसंख्या ६४६ र महिला जनसंख्या ६५ रहेको छ ।

राष्ट्रियजनगणना २०६८ मा लगत १ र लगत २ गरि दुइ किसिमको फाराम प्रयोग गरि तथ्यांक संकलन गरिएको थियो । त्यस मध्येको लगत २ फाराम संकलनको लागि छनौट विधि प्रयोग गरिएको थियो । ७५ जिल्ला मध्ये ६९ जिल्लामा छनौट विधि प्रयोग गरि छानिएका घरपरिवारबाट मात्र लगत २ सोधिएको थियो भने बाँकी ६ जिल्लामा लगत २ सम्पूर्ण घरपरिवारलाई सोधिएको थियो । ६ जिल्ला मध्ये मनाङ जिल्ला पनि एक हो । मनाङ जिल्ला ७५ वटा जिल्ला मध्ये सबै भन्दा कम जनसंख्या तथा सबै भन्दा कम गा.वि.स. भएको जिल्ला हो ।

यस इकाईमा उल्लेख भएका विभिन्न सूचकहरूको **परिभाषा तथा अवधारणाहरू** यस प्रकार छन् ।

जनसंख्या(Population)

कुनै निश्चित समय र परिधि भित्र अक्सर बसोबास गर्ने सम्पूर्ण व्यक्तिहरूको समुह अथवा संगठित रूपमा आवद्ध मानिसहरूको समुहलाई जनसंख्या भनिन्छ ।

अक्सर बसोबासको स्थान(Usual Place of Residence)

गणनाको समयमा मानिसहरू आफ्नो घर भएको स्थान वा काम गर्ने स्थान वा व्यापार गरी वसेको स्थान वा अध्ययनको सिलसिलामा अक्सर जहाँ स्थाई रूपमा बसोबास गर्दछन् त्यसैलाई अक्सर बसोबासको स्थान भनिन्छ ।

संस्थागत जनसंख्या(Institutional Household)

नेपाली सेना, जनपद प्रहरी र सशस्त्र प्रहरीमा बसेका, कारागारमा बसेका, लामो समय (६ महिना भन्दा बढी) छात्रावास आदि सामुहिक बसेका व्यक्तिहरूलाई संस्थागत जनसंख्या भनिन्छ ।

जनगणना (Census)

नेपालमा बसोबास गरेका सबै घरदैलोमा एकै समयमा पुगी निर्धारित समयभित्र परिवार तथा परिवारका सबै व्यक्तिहरूको जनसांख्यिक, सामाजिक तथा आर्थिक विवरणहरू संकलन, प्रशोधन, सारिणीकरण एवं प्रकाशन गर्ने समष्टिगत प्रक्रिया नै जनगणना हो ।

घरपरिवार (Household)

एउटै आम्दानी खर्चले घर व्यवहार चलाई एकै भान्सामा खानपीन गरी बसेका व्यक्ति वा व्यक्तिहरुको समूहलाई परिवार भनिन्छ ।

परिवारमूली (Household Head)

परिवारमा परिआएका दैनिक कामकाज, खर्च र व्यवहार चलाउन व्यवस्था मिलाउने मुख्य व्यक्तिलाई परिवारमूली भनिन्छ ।

लैङ्गिक अनुपात (Sex ratio)

सामान्यतः पुरुष र महिलाको संख्यालाई तुलनात्मक रूपमा व्यक्त गर्ने इकाई हो । कुनै पनि स्थानको कूल पुरुषको संख्यालाई महिलाको संख्याले भाग गरी १०० ले गुणन गरी लैङ्गिक अनुपात प्राप्त गर्न सकिन्छ ।

औषत परिवार संख्या (Average Household Size)

कुनै स्थानको जम्मा जनसंख्यालाई त्यस स्थानको कूल परिवार संख्याले भाग गर्दा प्राप्त नतिजा नै औषत परिवार संख्या हो ।

जनघनत्व (Population Density)

प्रति इकाई क्षेत्रफलमा बसोवास गर्ने जनसंख्यालाई जनाउँछ । सामान्यतया १ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा बसोवास गर्ने जनसंख्याको आधारमा यसलाई व्यक्त गरिन्छ ।

वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर(Annual Population Growth Rate)

दुई जनगणना वर्षको जनसंख्यालाई आधार मानी Population Models अन्तर्गतको सुत्रहरु प्रयोग गरी निकालिने वृद्धिदरलाई वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर भनिन्छ ।

धर्म (Religion)

मानिसले मानिआएको आस्था र संस्कारलाई धर्म भनिन्छ ।

मातृभाषा (Mother Language)

आफ्नो बाल्यकालमा बोली फुट्टादेखि नै आमाबाबुले बोल्न सिकाइ आफ्नो परिवारमा बोल्दै आएको पहिलो भाषा मातृभाषा हो ।

प्रजनन उमेर (Reproductive Age)

१५ देखि ४९ वर्ष उमेर समूहका महिलालाई प्रजननशिल उमेर समूहका महिला भनिन्छ । खण्ड १ को २.१ इकाईको विवाह सम्बन्धी तथ्यांक १० वर्ष भन्दा माथि उमेरका जनसंख्याको र प्रजनन सम्बन्धी तथ्यांक १५ देखि ४९ वर्ष उमेर समूहका महिलाको मात्र हो ।

सूचक	जनगणना वर्ष
------	-------------

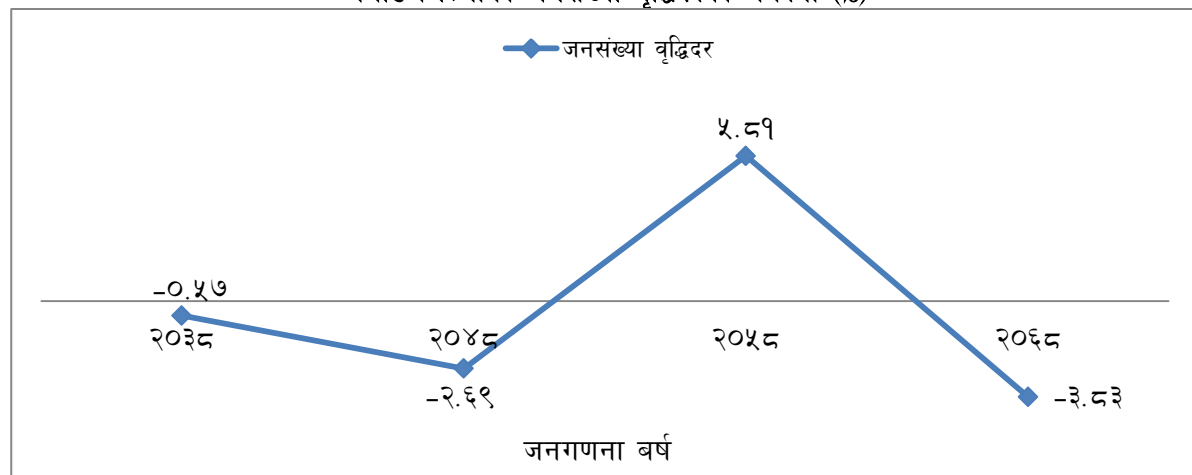
जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

		२०४८	२०५८	२०६८
जनसंख्या	पुरुष	२७८९	५०३४	३,६६९
	महिला	२५७४	४५५३	२,८७७
	जम्मा	५३६३	९५८७	६५३८
लिंग अनुपात		१०८.४	११०.६	१२७.३
घरपरिवार संख्या		१२७२	१७७६	१४८०
औषत घरपरिवार आकार		४.२२	६.४८	४.४२
जनसंख्या वृद्धिदर	पुरुष	-२.३९	५.९१	-४.५९
	महिला	-३.०१	५.७०	-३.१८
	जम्मा	-२.६९	५.८१	-३.८३
देशको कुल जनसंख्यामा मनाङले ओगटेको अंश		०.०३	०.०४	०.०२
जनघनत्व (व्यक्ति/वर्ग कि.मि.)		२.३९	४.२७	३
विदेश गएको कारणले परिवारमा अनुपस्थित जनसंख्या	जम्मा	-	१८९	२७९
	पुरुष	-	१३५	१६६
	महिला	-	५४	११३
जिल्लामा रहेका विदेशी नागरिकहरुको संख्या		-	८	२३

तालिका नं. १ : जिल्लाको जनसंख्या तथा घरपरिवार सम्बन्धी आधारभुत विवरण

चार्ट नं. १

मनाङ जिल्लाको जनसंख्या वृद्धिदरको अवस्था (%)

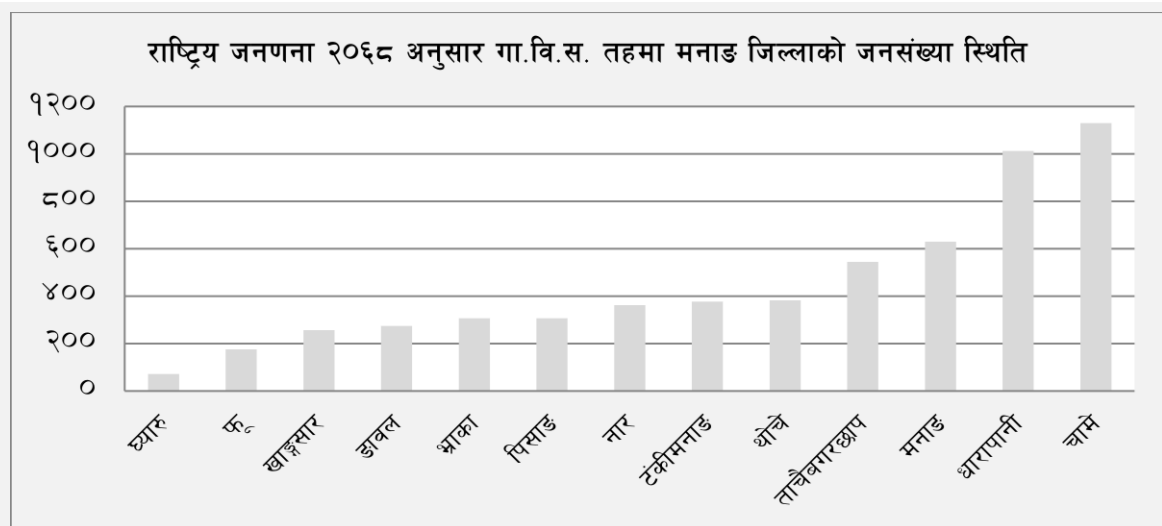
तालिका नं. २ : गा.वि.स. अनुसार मनाङ जिल्लाको जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

क्र.सं.	गा.वि.स.	घरपरिवार	जनसंख्या			औषत घरपरिवार	लिङ्ग अनुपात
			जम्मा	पुरुष	महिला		
१	भ्राका	८३	३०६	१४९	१५७	३.६९	९४.९०
२	चामे	२७९	११२९	५९७	५३२	४.०५	११२.२२
३	धारापानी	२३२	१०१२	५१५	४९७	४.३६	१०३.६२
४	फू	३६	१७६	८८	८८	४.८९	१००.००
५	घ्यारु	३३	७१	३२	३९	२.१५	८२.०५
६	खाङ्गसार	५८	२५७	१३८	११९	४.४३	११५.९७
७	मनाङ	१३१	६३०	३७३	२५७	४.८१	१४५.१४
८	नार	८६	३६२	१७०	१९२	४.२१	८८.५४
९	डावल	७३	२७४	१५१	१२३	३.७५	१२२.७६
१०	पिसाङ	१०५	३०७	१५९	१४८	२.९२	१०७.४३
११	ताचैबगरछाप	१२०	५४४	२६३	२८१	४.५३	९३.५९
१२	टंकीमनाङ	११०	३७७	२०३	१७४	३.४३	११६.६७
१३	थोचे	१०२	३८२	१७७	२०५	३.७५	८६.३४
संस्थागत		३२	७११	६४६	६५	-	-

स्रोत : राष्ट्रिय जनणना २०६८, केन्द्रीय तथ्याक विभाग

चाट नं. २

तालिका नं. ३ : ५ वर्ष उमेर समूह अनुसार जिल्लाको जनसंख्या

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

क्र.सं.	उमेर समूह (वर्ष)	जनसंख्या					
		जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१	००-०४	३७७	५.७७	१८०	४.९२	१९७	६.८५
२	०५-०९	४७६	७.२८	२४०	६.५६	२३६	८.२०
३	१०-१४	५५८	८.५३	२६६	७.२७	२९२	१०.१५
४	१५-१९	५७१	८.७३	३२२	८.८०	२४९	८.६५
५	२०-२४	६३२	९.६७	३६७	१०.०२	२६५	९.२१
६	२५-२९	७९८	१२.२१	५४८	१४.९७	२५०	८.६९
७	३०-३४	५३३	८.१५	३२४	८.८५	२०९	७.२६
८	३५-३९	५०९	७.७९	२९२	७.९८	२१७	७.५४
९	४०-४४	४४३	६.७८	२६२	७.१६	१८१	६.२९
१०	४५-४९	३७३	५.७१	२२३	६.०९	१५०	५.२१
११	५०-५४	३२३	४.९४	१९३	५.२७	१३०	४.५२
१२	५५-५९	२६१	३.९९	१३८	३.७७	१२३	४.२८
१३	६०-६४	२३०	३.५२	९७	२.६५	१३३	४.६२
१४	६५-६९	१५९	२.४३	८०	२.१९	७९	२.७५
१५	७०-७४	१५०	२.२९	६४	१.७५	८६	२.९९
१६	७५-७९	७२	१.१०	३१	०.८५	४१	१.४३
१७	८०-८४	४१	०.६३	१८	०.४९	२३	०.८०
१८	८५-८९	२५	०.३८	११	०.३०	१४	०.४९
१९	९०-९४	६	०.०९	४	०.११	२	०.०७
२०	९५+	१	०.०२	१	०.०३	०	०.००

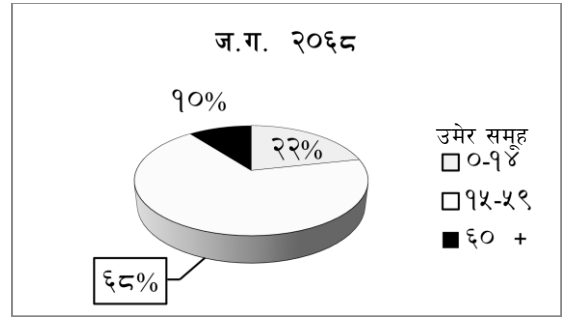
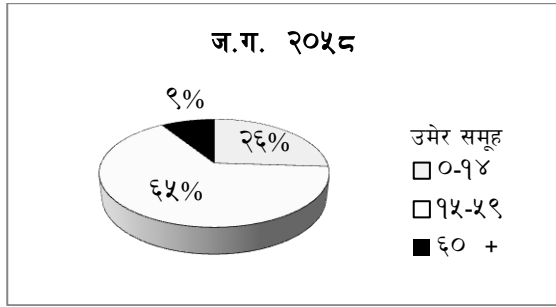
स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्यांक विभाग

तालिका नं. ४ : वृहत उमेर समूह अनुसार मनाङ जिल्लाको जनसंख्या

जनगणना वर्ष	इकाई	(००-१४) उमेर समूह			(१५-५९) उमेर समूह			(६०+) उमेर समूह		
		जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
२०५८	संख्या	२४९२	१२४२	१२५०	६२३१	३३७४	२८५७	८६४	४१८	४४६
	%	२५.९९	२४.६७	२७.४५	६४.९९	६७.०२	६२.५७	९.०१	८.३०	९.८०
२०६८	संख्या	१४११	६८६	७२५	४४४३	२६६९	१७७४	६८४	३०६	३७८
	%	२१.५८	१८.७४	२५.२०	६७.९६	७२.९०	६१.६६	१०.४६	८.३६	१३.१४

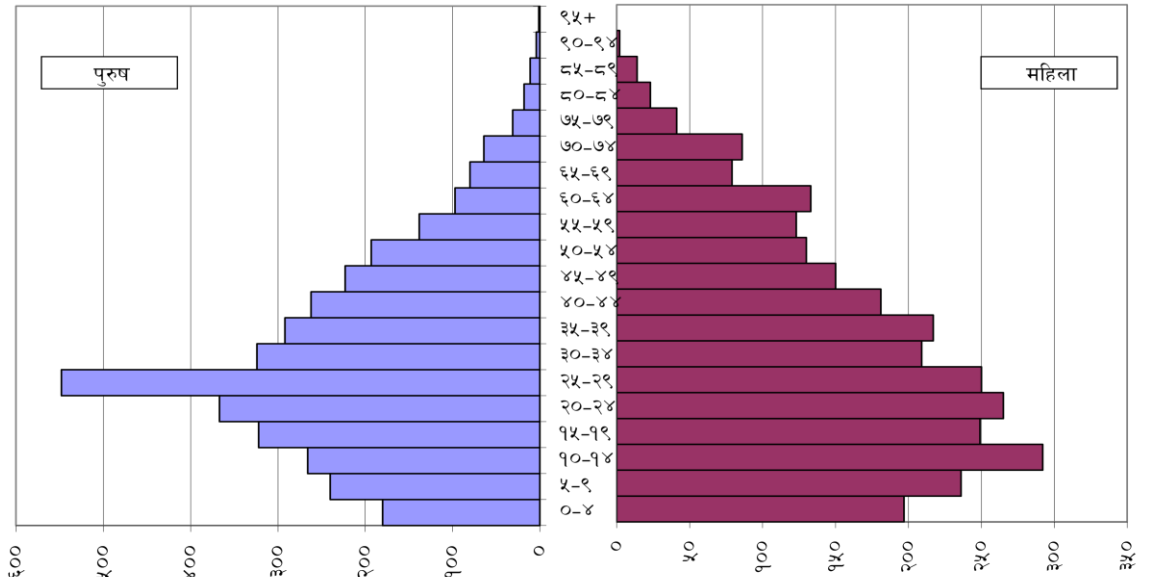
चाट नं. ३

वृहत उमेर समूह अनुसार मनाङ जिल्लाको जनसंख्या

चाट नं. ४

उमेर र लिंग अनुसार जिल्लाको जनसंख्या (रा.ज.ग. २०६८)

तालिका नं. ५ : घरपरिवारको आकार सम्बन्धी विवरण

परिवारको सदस्य संख्या	२०५८		२०६८	
	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१ जना	१४४	८.११	↑ १६६	९.३५
२ जना	१६५	९.२९	↑ २२४	१२.६१
३ जना	१७४	९.८०	↑ २४४	१३.७४
४ जना	२५८	१४.५३	↑ २७९	१५.७१
५ जना	२७९	१५.७१	↓ २१०	११.८२
६ जना	२३९	१३.४६	↓ १७३	९.७४
७ जना	१८३	१०.३०	↓ ७३	४.११
८ जना	११५	६.४८	↓ ४८	२.७०
९ जना वा सो भन्दा	२१९	१२.३३	↓ ६३	३.५५

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्यांक विभाग

तालिका नं. ६ : नागरिकताको आधारमा मनाङ जिल्लाको जनसंख्या

क्र.सं.	नागरिकता	जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला
१	नेपाल	६५१५	३,६४५	२,८७०
२	भारत	१०	८	२
३	चिन	१०	६	४
४	अन्य देश	३	२	१

तालिका नं. ७ : धर्म अनुसार मनाङ जिल्लाको जनसंख्या

धर्म	जनगणना वर्ष			
	२०५८		२०६८	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
बौद्ध	७११२	७४.१८	३,६०६	५५.१५
हिन्दु	२४३०	२५.३५	२,५६२	३९.१९
क्रिश्चियन	२८	०.२९	९३	१.४२
इस्लाम	२	०.०२	४	०.०६
जैन	४	०.०४	२	०.०३

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

धर्म	जनगणना वर्ष			
	२०५८		२०६८	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
किरात	१	०.०१	१	०.०२
प्रकृति	-	-	१४	०.२१
बोन	-	-	३१	०.४७
अन्य	१०	०.१०	-	-
नखुलेको	-	-	२२५	३.४४
जम्मा	९५८७	१००.००	६५३८	१००.००

तालिका नं. ८ : भाषा अनुसार मनाङजिल्लाको जनसंख्या

क्र.सं.	मातृभाषा	२०५८		२०६८	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१	गुरुङ	७१३५	७४.४२	३,७२१	५६.९१
२	नेपाली	८४७	८.८३	१,३७४	२१.०२
३	तामाङ	७०६	७.३६	५५४	८.४७
४	तिवतियन	६५०	६.७८	-	-
५	नेवारी	८२	०.८६	७१	१.०९
६	मगर	६१	०.६४	१०८	१.६५
७	शेर्पा	२०	०.२१	४७५	७.२७
८	मैथली	१९	०.२०	१८	०.२८
९	सांकेतिक भाषा	१५	०.१६	२२	०.३४
१०	वान्तवा	८	०.०८	-	-
११	हिन्दी	७	०.०७	-	-
१२	थकाली	-	-	५२	०.८०
१३	राई	-	-	२९	०.४४
१४	खम	-	-	२२	०.३४
१५	भोजपुरी	-	-	१४	०.२१
१६	बोटे	-	-	१३	०.२०
१७	थारु	-	-	१२	०.१८
१८	अन्य भाषा	३७	०.३९	५३	०.८१
	जम्मा	९५८७	१००	६,५३८	१००

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०५८ र २०६८, केन्द्रीय तथ्यांक विभाग

तालिका नं. ९ : जात/जातीका आधारमा मनाङ जिल्लाको जनसंख्या

क्र.सं.	जात/जाती	२०५८		२०६८	
		जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१	गुरुङ्ग	७२७३	७५.८६	३,४२६	५२.४०
२	शेर्पा	८५८	८.९५	२५	०.३८
३	तामाङ	३४३	३.५८	८२५	१२.६२
४	भोटे	-	-	४७८	७.३१
५	घले	-	-	४२२	६.४५
६	ब्राह्मण पहाड	२३९	२.४९	२२६	३.४६
७	क्षेत्री	२०४	२.१३	२५०	३.८२
८	नेवार	१४५	१.५१	१२७	१.९४
१०	मगर	९१	०.९५	२०३	३.१०
११	थकाली	८४	०.८८	५३	०.८१
१२	ठकुरी	४७	०.४९	११	०.१७
१३	दमाई/ढोली	३६	०.३८	६८	१.०४
१४	सार्की	२१	०.२२	२२	०.३४
१५	राई	१९	०.२०	४४	०.६७
१६	घर्ती/भुजेल	८	०.०८	-	-
१७	यादव	६	०.०६	-	-
१८	सन्ध्यासी	६	०.०६	-	-
१९	थारु	६	०.०६	१६	०.२४
२०	गनगाई	६	०.०६	-	-
२१	ब्राह्मण तराई	५	०.०५	-	-
२२	कुमाल	५	०.०५	१९	०.२९
२३	तेली	४	०.०४	-	-
२४	दुरा	३	०.०३	-	-
२५	धिमाल	३	०.०३	-	-
२६	बोटे	-	-	१३	०.२०
२७	अन्य	२९	०.३०	६४	०.९८
२८	उल्लेख नभएको	१०	०.१०	-	-

स्रोत : रा.ज.ग.२०५८ र रा.ज.ग.२०६८, के.त.वि.

तालिका नं १० : गा.वि.स. तहमा जात/जाती सम्बन्धी विवरण (रा.ज.ग. २०५८ र २०६८)

भ्रुका गाउँ विकास समिति					
क्र.सं.	जात/जाती	२०५८		२०६८	
		जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१	तामाङ	१५	१.५१	३०	९.८०
२	कामी	१३	१.३१	२७	८.८२
३	गुरुङ्ग	८४६	८४.९४	१५८	५१.६३
४	शेर्पा	८९	८.९४	-	-
५	भोटे	-	-	१२	३.९२
६	ब्राह्मण पहाड	९	०.९०	-	-
७	क्षेत्री	१३	१.३१	-	-
८	सार्की	५	०.५०	-	-
९	घले	-	०.००	५४	१७.६५
१०	अन्य	६	०.६०	२५	८.१७
	जम्मा	९९६	१००	३०६	१००
चामे गाउँ विकास समिति					
क्र.सं.	जात/जाती	२०५८		२०६८	
		जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१	क्षेत्री	८७	७.२३	४६	४.०७
२	ब्राह्मण पहाड	११६	९.६३	५६	४.९६
३	मगर	४२	३.४९	७५	६.६४
४	तामाङ	२७५	२२.८४	३५	३.१०
५	नेवार	६९	५.७३	६१	५.४०
६	कामी	३६	२.९९	५७	५.०५
७	गुरुङ्ग	५०५	४१.९४	४००	३५.४३
८	दमाई/ढोली	७	०.५८	२१	१.८६
९	सार्की	५	०.४२	१२	१.०६
१०	ठकुरी	१०	०.८३	-	-
११	भोटे	-	-	२१५	१९.०४
१२	थकाली	१२	१.००	१६	१.४२
१३	घले	-	०.००	९७	८.५९
१४	अन्य	४०	३.३२	३८	३.३७

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

	जम्मा	१२०४	१००	११२९	१००
धारापानी गाउँ विकास समिति					
क्र.सं.	जात/जाती	२०५८		२०६८	
		जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१	ब्राह्मण पहाड	१३	१.२९	२३	२.२७
२	तामाङ	८	०.८०	५८	५.७३
३	नेवार	३३	३.२८	२०	१.९८
४	कामी	३४	३.३८	४०	३.९५
५	गुरुङ	८८६	८८.१६	८१६	८०.६३
६	दमाई/ढोली	१६	१.५९	१२	१.१९
७	घले	-	-	१३	१.२८
८	मगर	७	०.७०	-	-
९	अन्य	८	०.८०	३०	२.९६
	जम्मा	१००५	१००	१०१२	१००
फू गाउँ विकास समिति					
क्र.सं.	जात/जाती	२०५८		२०६८	
		जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१	भोटे	-	-	१७२	९७.७३
२	शेर्पा	१७५	९१.१५	-	-
३	अन्य	१७	८.८५	४	२.२७
	जम्मा	१९२	१००	१७६	१००
घ्यारु गाउँ विकास समिति					
क्र.सं.	जात/जाती	२०५८		२०६८	
		जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१	तामाङ	-	-	१७	२३.९४
२	गुरुङ्ग	५११	९९.२२	५०	७०.४२
३	अन्य	४	०.७८	४	५.६३
	जम्मा	५१५	१००	७१	१००
खाडसारगाउँ विकास समिति					
क्र.सं.	जात/जाती	२०५८		२०६८	
		जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१	कामी	१०	१.८०	१५	५.८४

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

२	गुरुङ्ग	५०५	९०.६६	२२६	८७.९४
३	तामाङ	८	१.४४		
४	ब्राह्मण पहाड	५	०.९०		
५	क्षेत्री	१०	१.८०		
६	नेवार	१३	२.३३		
७	अन्य	६	१.०८	१६	६.२३
	जम्मा	५५७	१००	२५७	१००

मनाङगाउँ विकास समिति

क्र.सं.	जात/जाती	२०५८		२०६८	
		जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१	ब्राह्मण पहाड	१४	१.१	१३	२.०६
२	क्षेत्री	१६	१.२	१८	२.८६
३	मगर	७	०.५	२६	४.१३
४	तामाङ	२५	१.९	२९	४.६०
५	कामी	३१	२.४	६०	९.५२
६	राई	-	-	१२	१.९०
७	गुरुङ्ग	११८३	९१.१	४२२	६६.९८
८	घले	-	-	४६	७.३०
९	अन्य	१४	१.१	४	०.६३
	जम्मा	१२९९	१००.०	६३०	१००

नारगाउँ विकास समिति

क्र.सं.	जात/जाती	२०५८		२०६८	
		जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१	तामाङ	-	-	३४३	९४.७५
२	शेर्पा	३७८	९४.९७	-	-
३	गुरुङ्ग	१२	३.०२	-	-
४	अन्य	८	२.०१	१९	५.२५
	जम्मा	३९८	१००	३६२	१००

डावलगाउँ विकास समिति

क्र.सं.	जात/जाती	२०५८		२०६८	
		जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

१	तामाङ	-	-	१९	६.९३
२	गुरुङ्ग	४९७	९६.३२	१८७	६८.२५
३	घले	-	-	३८	१३.८७
४	ब्राम्हण पहाड	७	१.३६		
५	अन्य	१२	२.३३	३०	१०.९५
	जम्मा	५१६	१००	२७४	१००

पिसाङगाउँ विकास समिति

क्र.सं.	जात/जाती	२०५८		२०६८	
		जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१	गुरुङ्ग	६५०	९१.९४	२५१	८१.७६
२	शेर्पा	३०	४.२४		
३	बोटे	-	०.००	१३	४.२३
४	घले	-	०.००	२८	९.१२
५	ब्राम्हण पहाड	१६	२.२६	-	
६	मगर	६	०.८५	-	
७	अन्य	५	०.७१	१५	४.८९
	जम्मा	७०७	१००	३०७	१००

ताचैवगरछाप गाउँ विकास समिति

क्र.सं.	जात/जाती	२०५८		२०६८	
		जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१	तामाङ	५	०.९	१२८	२३.५
२	कामी	-	-	१४	२.६
३	क्षेत्री	११	२.०	-	-
४	नेवार	१०	१.८	-	-
५	गुरुङ्ग	४३१	७७.८	२४२	४४.५
६	दमाई/ढोली	१२	२.२	१७	३.१
७	ठकुरी	३५	६.३	-	-
८	थकाली	३१	५.६	१८	३.३
९	मगर	६	१.१	-	-
१०	सार्की	५	०.९	-	-
११	घले	-	-	१००	१८.४
१२	अन्य	८	१.४	२५	४.६

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

	जम्मा	५५४	१००	५४४	१००		
टंकी मनाङ गाउँ विकास समिति							
क्र.सं.	जात/जाती	२०५८		२०६८			
		जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत		
१	ब्राह्मण पहाड	१६	१.७	१९	५.०		
२	क्षेत्री	५	०.५				
३	गुरुङ्ग	९१०	९६.४	३२५	८६.२		
४	घले	-	०.०	१४	३.७		
५	अन्य	१३	१.४	१९	५.०		
	जम्मा	९४४	१००.०	३७७	१००		
थोचे गाउँ विकास समिति							
क्र.सं.	जात/जाती	२०५८		२०६८			
		जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत		
१	तामाङ्ग	-	-	६३	१६.५		
२	गुरुङ्ग	३२२	५६.०	२५०	६५.४		
३	शेर्पा	१७९	३१.१	-	-		
४	ब्राह्मण पहाड	८	१.४	-	-		
५	क्षेत्री	५	०.९	-	-		
६	नेवार	७	१.२	-	-		
७	कामी	५	०.९	-	-		
८	थकाली	४१	७.१	१७	४.५		
९	घले	-	-	२३	६.०		
१०	अन्य	८	१.४	२९	७.६		
	जम्मा	५७५	१००	३८२	१००		
संस्थागत जनसंख्या (रा.ज.ग. २०६८)							
क्र.सं.	जात/जाती	जनसंख्या	प्रतिशत	क्र.सं.	जात/जाती	जनसंख्या	प्रतिशत
१	क्षेत्री	१६०	१	७	कामी	२५	३.५
२	ब्राह्मण पहाड	७९	२	८	गुरुङ्ग	९०	१२.७
३	मगर	६४	३	९	दमाई/ढोली	१४	२.०
४	थारु	१६	४	१०	कुमाल	११	१.५
५	तामाङ्ग	८९	५	११	भोटे	७४	१०.४
६	नेवार	३४	६	१२	अन्य	५५	७.७

	जम्मा	७११	१००
--	-------	-----	-----

तालिका नं. ११ : वैवाहिक स्थिति अनुसार जिल्लाको जनसंख्या सम्बन्धी विवरण(राष्ट्रिय जनगणना २०६८)

वैवाहिक स्थिति	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
विवाह नभएको	२१४४	३७.७१	१२२८	९१६
एक विवाह	३०००	५२.७७	१७९६	१२०४
बहुविवाह	४२	०.७४	३८	४
पुनर्विवाह	१४९	२.६२	८२	६७
विधुर/विधवा	२६६	४.६८	६९	१९७
पारपाचुके	४४	०.७७	१४	३०
छुटिएको	४०	०.७	१४	२६
जम्मा	५६८५	१००	३२४१	२४४४

नोट : वैवाहिक स्थिति सम्बन्धी विवरण १० वर्ष र सो भन्दा माथिका जनसंख्याको मात्र हो ।

तालिका नं. १२ : १० वर्ष र सो भन्दा माथिका विवाहितहरूको पहिलो विवाह गर्दाको उमेर अनुसारको विवरण

वैवाहिक स्थिति	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
१० वर्ष भन्दा मुनी	५	०.१४	३	२
१० - १४ वर्ष	४७	१.३३	१६	३१
१५ - १९ वर्ष	६७८	१९.१५	२५१	४२७
२० - २४ वर्ष	१४९०	४२.०८	८९९	५९१
२५ - २९ वर्ष	९११	२५.७३	५९७	३१४
३० - ३४ वर्ष	२९४	८.३०	१७३	१२१
३५ - ३९ वर्ष	८७	२.४६	५१	३६
४० - ४४ वर्ष	२१	०.५९	१८	३
४५ - ४९ वर्ष	६	०.१७	३	३
५०+ वर्ष	२	०.०६	२	०
जम्मा	३५४१	१००.००	२,०१३	१५२८

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

तालिका नं. १३ : (१५-४९) बर्ष उमेर समूहका विवाहित महिलाको उनीहरुले जन्माएको जिवित बच्चा संख्याको आधारमा ५ बर्ष उमेर समूह अनुसारको जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

बच्चा संख्या	विवाहित महिलाको उमेर समूह अनुसारको जनसंख्या						
	१५ - १९	२० - २४	२५ - २९	३० - ३४	३५ - ३९	४० - ४४	४५ - ४९
बच्चा नभएका	२०	३१	३०	३०	१५	१३	१४
१ जना	१२	५९	५८	४३	२८	१४	१५
२ जना	१	१६	६१	६१	६२	४२	१८
३ जना	०	३	२०	२४	५१	४१	३३
४ जना	०	०	२	११	१९	२०	२९
५ जना	०	०	०	४	४	१२	१२
६ जना	०	०	०	०	२	५	६
७ जना	०	०	०	०	१	१	०
८ जना	०	०	०	०	०	०	०
९ जना र सो भन्दा बढी	०	०	०	०	०	०	२
उल्लेख नभएको	०	४	२	२	६	५	३
जम्मा	३३	११३	१७३	१७५	१८८	१५३	१३२
स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.							

तालिका नं. १४ : विगत १२ महिनाको अवधिमा विवाहित महिलाले जन्माएको जिवित बच्चा सम्बन्धी विवरण

जिवित जन्मेका बच्चाको लिंग	विवाहित महिलाको उमेर समूह अनुसार विगत १२ महिनामा जन्मेका जिवित बच्चा संख्या						
	१५ - १९	२० - २४	२५ - २९	३० - ३४	३५ - ३९	४० - ४४	४५ - ४९
पुरुष	२	१२	७	४	२	०	०
महिला	४	१०	११	७	०	१	०
उल्लेख नभएको	१	०	०	०	०	०	०
जम्मा	७	२२	१८	११	२	१	०
स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.							

तालिका नं. १५ : विवाहित महिलाले प्रजननशिल उमेर सम्ममा जन्माएका कुल जिवित वच्चा, हाल सम्म जिवित रहेका वच्चा र मरिसकेको वच्चाको लिंग अनुसारको विवरण

वच्चा संख्या		विवाहित महिलाको उमेर समूह अनुसारको जनसंख्या							(१५-४९)
		१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	जम्मा
कुल जिवित जन्मेका वच्चा	जम्मा	१४	१००	२४८	३०१	४२०	३९८	३८१	१८६२
	पुरुष	७	४८	११७	१५०	२३८	२०३	१९१	९५४
	महिला	७	५२	१३१	१५१	१८२	१९५	१९०	९०८
हालसम्म जिवित वच्चा	जम्मा	१४	९४	२४४	३००	४०८	३८७	३५६	१८०३
	पुरुष	७	४४	११५	१४९	२३२	१९८	१७४	९१९
	महिला	७	५०	१२९	१५१	१७६	१८९	१८२	८८४
मृत्यु भई सकेको वच्चा	जम्मा	०	६	४	१	१२	११	२५	५९
	पुरुष	०	४	२	१	६	५	१७	३५
	महिला	०	२	२	०	६	६	८	२४

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

तालिका नं. १६ : १६ वर्ष भन्दा मुनीका बालबालिकाको बसाई सम्बन्धी विवरण

बसाई विवरण	जम्मा	बालक	बालिका
आमा र बुवा दुवै संग बस्ने	१,२९६	६२५	६७१
आमा संग मात्र बस्ने	६४	३४	३०
बुवा संग मात्र बस्ने	१९	९	१०
बुवा र सौतेनी आमा संग बस्ने	५	४	१
आमा र सौतेनी बुवा संग बस्ने	०	०	०
नातेदार संग बस्ने	२०	९	११
रोजगारदाता संग बस्ने	७	४	३
अन्य	४४	१७	२७
नखुलेको	४	४	०

स्रोत : रा.ज.ग.२०५८ र रा.ज.ग.२०६८, के.त.वि.

तालिका नं. १७ : इलाका अनुसार मनाङ जिल्लाको जनसंख्या विवरण

इलाका नं.	गा.वि.स.	जनसंख्या (राष्ट्रिय जनगणना २०६८)			
		जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
१	चामे	११२९	१९.४	५९७	५३२
२	डावल	२७४	४.७	१५१	१२३
	घ्यारु	७१	१.२	३२	३९
	पिसाङ	३०७	५.३	१५९	१४८
३	भाका	३०६	५.३	१४९	१५७
४	मनाङ	६३०	१०.८	३७३	२५७
५	खाङसार	२५७	४.४	१३८	११९
६	टंकीमनाङ	३७७	६.५	२०३	१७४
७	नार	३६२	६.२	१७०	१९२
	फू	१७६	३.०	८८	८८
८	ताचै बगरछाप	५४४	९.३	२६३	२८१
	थोचे	३८२	६.६	१७७	२०५
९	धारापानी	१०१२	१७.४	५१५	४९७

तालिका नं.१८ : गाउँ विकास समितिहरूको वडातह सम्मको जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

भाका गा.वि.स.								
वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना २०५८				राष्ट्रिय जनगणना २०६८			
	घरपरिवार	जनसंख्या			घरपरिवार	जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
१	४६	२५१	१२८	१२३	३०	१२२	५८	६४
२	१८	९८	४९	४९	७	२७	१५	१२
३	३१	१७६	८२	९४	१३	४३	२४	१९
४	२५	१२३	५७	६६	३	१४	९	५
५	१६	१०४	५३	५१	६	२०	७	१३
६	११	४०	२१	१९	२	७	३	४
७	१८	८६	४३	४३	१५	४६	२२	२४
८	११	४७	२६	२१	१	३	१	२
९	१४	७१	३७	३४	६	२४	१०	१४
जम्मा	१९०	९९६	४९६	५००	८३	३०६	१४९	१५७

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

चामे गा.वि.स.

वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना २०५८				राष्ट्रिय जनगणना २०६८			
	घरपरिवार	जनसंख्या			घरपरिवार	जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
१	२०	१२८	६३	६५	२९	१२९	६४	६५
२	८	७२	४१	३१	१०	४९	२९	२०
३	१५	८०	४०	४०	३२	११३	५८	५५
४	१३	८२	४०	४२	१४	६९	३६	३३
५	२४	१०६	५९	४७	१०६	४२७	२२७	२००
६	१३५	४५७	३००	१५७	५६	२०३	१११	९२
७	४२	१८६	११७	६९	१५	७०	४०	३०
८	१०	४३	२३	२०	५	२४	१०	१४
९	११	५०	२९	२१	१२	४५	२२	२३
जम्मा	२७८	१२०४	७१२	४९२	२७९	१,१२९	५९७	५३२

धारापानी गा.वि.स.

वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना २०५८				राष्ट्रिय जनगणना २०६८			
	घरपरिवार	जनसंख्या			घरपरिवार	जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
१	५८	३०१	१५७	१४४	७९	३४६	१७७	१६९
२	१५	९६	४६	५०	१७	७७	३७	४०
३	८	५०	३०	२०	१०	४२	२३	१९
४	१६	१०८	५९	४९	१२	६३	३३	३०
५	२८	१३०	६३	६७	५९	२०८	१०६	१०२
६	१०	६४	३५	२९	९	४६	२५	२१
७	८	६४	३४	३०	८	३८	१९	१९
८	१२	६४	३९	२५	११	५२	२७	२५
९	२१	१२८	६३	६५	२७	१४०	६८	७२
जम्मा	१७६	१००५	५२६	४७९	२३२	१,०१२	५१५	४९७

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

फू गा.वि.स.

वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना २०५८				राष्ट्रिय जनगणना २०६८			
	घरपरिवार	जनसंख्या			घरपरिवार	जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
१	४	२२	९	१३	२	१०	३	७
२	३	२१	९	१२	५	२३	९	१४
३	६	२५	११	१४	४	२६	१४	१२
४	६	३०	१५	१५	६	३१	१८	१३
५	३	२४	११	१३	२	११	६	५
६	३	१५	७	८	५	१८	१०	८
७	३	१२	६	६	२	८	३	५
८	७	२७	१५	१२	६	३०	१६	१४
९	४	१६	८	८	४	१९	९	१०
जम्मा	३९	१९२	९१	१०१	३६	१७६	८८	८८

घ्यारु गा.वि.स.

वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना २०५८				राष्ट्रिय जनगणना २०६८			
	घरपरिवार	जनसंख्या			घरपरिवार	जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
१	१०	९६	४५	५१	२	४	२	२
२	९	८०	३८	४२	३	६	३	३
३	१०	५६	२८	२८	४	५	१	४
४	७	५१	२१	३०	५	१३	५	८
५	८	२७	१६	११	२	८	५	३
६	१०	७४	३२	४२	८	१३	५	८
७	११	४९	२१	२८	२	५	२	३
८	६	४५	२३	२२	४	१३	७	६
९	९	३७	१३	२४	३	४	२	२
जम्मा	८०	५१५	२३७	२७८	३३	७१	३२	३९

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

खाङसार गा.वि.स.

वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना २०५८				राष्ट्रिय जनगणना २०६८			
	घरपरिवार	जनसंख्या			घरपरिवार	जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
१	१३	८४	४२	४२	११	५५	३१	२४
२	८	६७	३३	३४	१२	४४	२९	१५
३	७	३५	२०	१५	२	५	२	३
४	१०	५९	२८	३१	५	२४	११	१३
५	३	१४	१२	२	१	३	१	२
६	९	४०	२०	२०	६	२७	१३	१४
७	२२	९९	५०	४९	९	४०	१८	२२
८	९	४८	२३	२५	६	२९	१४	१५
९	२२	१११	६२	४९	६	३०	१९	११
जम्मा	१०३	५५७	२९०	२६७	५८	२५७	१३८	११९

मनाङ गा.वि.स.

वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना २०५८				राष्ट्रिय जनगणना २०६८			
	घरपरिवार	जनसंख्या			घरपरिवार	जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
१	१६	८०	४०	४०	५	१३	७	६
२	१६	९२	४७	४५	१०	४६	२४	२२
३	१५	९७	५८	३९	६	१३	७	६
४	११	६६	३४	३२	२	५	३	२
५	११	६४	३०	३४	६	३२	१५	१७
६	१५	७९	४१	३८	१०	३६	१५	२१
७	१७	१०५	६०	४५	६	२७	१६	११
८	२०	१२६	७२	५४	७	२३	१३	१०
९	१०६	५९०	३१७	२७३	७९	४३५	२७३	१६२
जम्मा	२२७	१२९९	६९९	६००	१३१	६३०	३७३	२५७

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

नार गा.वि.स.

वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना २०५८				राष्ट्रिय जनगणना २०६८			
	घरपरिवार	जनसंख्या			घरपरिवार	जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
१	८	४९	२८	२१	११	५०	२७	२३
२	४	३७	१७	२०	६	३०	१४	१६
३	८	४९	२३	२६	११	४६	२२	२४
४	६	४९	२०	२९	११	४८	१७	३१
५	११	५५	३२	२३	१३	४९	२२	२७
६	८	३३	१७	१६	६	१६	९	७
७	३	३६	१७	१९	१०	३६	१५	२१
८	६	४३	२०	२३	७	३४	१७	१७
९	९	४७	२१	२६	११	५३	२७	२६
जम्मा	६३	३९८	१९५	२०३	८६	३६२	१७०	१९२

डावल गा.वि.स.

वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना २०५८				राष्ट्रिय जनगणना २०६८			
	घरपरिवार	जनसंख्या			घरपरिवार	जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
१	७	२५	१४	११	४	११	१०	१
२	७	५४	२३	३१	९	३३	१८	१५
३	८	६०	३३	२७	८	३१	१८	१३
४	१२	७५	३०	४५	७	१३	८	५
५	१३	६८	३३	३५	५	२४	११	१३
६	१५	७३	३८	३५	९	५०	२८	२२
७	१०	३७	१६	२१	१३	३८	१८	२०
८	१०	३९	२२	१७	५	१६	९	७
९	१६	८५	४४	४१	१३	५८	३१	२७
जम्मा	९८	५१६	२५३	२६३	७३	२७४	१५१	१२३

पिसाङ गा.वि.स.

वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना २०५८				राष्ट्रिय जनगणना २०६८			
	घरपरिवार	जनसंख्या			घरपरिवार	जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
१	५२	२५७	१३३	१२४	५९	१९६	१००	९६
२	९	३६	१३	२३	६	१६	११	५
३	११	४०	२१	१९	५	१५	७	८
४	८	४३	२२	२१	६	१५	७	८
५	९	३८	२३	१५	४	११	६	५
६	१३	६५	२९	३६	४	११	८	३
७	१७	८६	४२	४४	९	१८	७	११
८	१४	७४	३८	३६	८	१८	१०	८
९	९	६८	३५	३३	४	७	३	४
जम्मा	१४२	७०७	३५६	३५१	१०५	३०७	१५९	१४८

ताचैबगरछाप गा.वि.स.

वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना २०५८				राष्ट्रिय जनगणना २०६८			
	घरपरिवार	जनसंख्या			घरपरिवार	जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
१	९	५९	३१	२८	११	४३	२०	२३
२	९	५५	२९	२६	८	५१	२३	२८
३	९	६४	३४	३०	७	३२	१७	१५
४	१४	९८	५५	४३	१८	९४	४७	४७
५	१४	६४	३६	२८	१५	७२	३६	३६
६	१०	३६	१५	२१	११	४०	१७	२३
७	६	३६	१६	२०	८	३७	१८	१९
८	११	४४	३०	१४	१०	३६	१९	१७
९	२१	९८	४८	४८	३२	१३९	६६	७३
जम्मा	१०३	५५४	२९६	२५८	१२०	५४४	२६३	२८१

टंकी मनाङ गा.वि.स.

वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना २०५८				राष्ट्रिय जनगणना २०६८			
	घरपरिवार	जनसंख्या			घरपरिवार	जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

१	१५	८७	३६	५१	८	१८	६	१२
२	२४	१२९	६०	६९	११	३६	२०	१६
३	१८	१०२	५५	४७	११	३९	२२	१७
४	२५	१७२	८७	८५	१४	४७	२७	२०
५	१३	७९	३४	४५	११	३४	१८	१६
६	१३	१००	५३	४७	१८	६१	३२	२९
७	२४	१०७	५३	५४	९	३४	१३	२१
८	१५	९१	४४	४७	१८	६३	३९	२४
९	१३	७७	५०	२७	१०	४५	२६	१९
जम्मा	१६०	९४४	४७२	४७२	११०	३७७	२०३	१७४

थोचे मनाङ गा.वि.स.

वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना २०५८				राष्ट्रिय जनगणना २०६८			
	घरपरिवार	जनसंख्या			घरपरिवार	जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
१	१४	७६	३५	४१	१३	५९	२४	३५
२	१२	५४	३०	२४	१०	५१	२७	२४
३	११	५५	२१	३४	१३	६२	२७	३५
४	१४	८७	४३	४४	१६	६७	३१	३६
५	९	५२	२३	२९	११	३८	१३	२५
६	१७	७४	३६	३८	१६	४९	२७	२२
७	८	४९	२४	२५	९	१७	१०	७
८	१३	६७	३९	२८	९	१८	१०	८
९	१२	६१	३६	२५	५	२१	८	१३
जम्मा	११०	५७५	२८७	२८८	१०२	३८२	१७७	२०५

संस्थागत जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०५८				राष्ट्रिय जनगणना २०६८			
घरपरिवार	जनसंख्या			घरपरिवार	जनसंख्या		
	जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
७	१२५	१२४	१	३२	७११	६४६	६५

२.२. व्यक्तिगत घटना दर्ता

तालिका नं. १९ : जिल्लामा दर्ता भएका व्यक्तिगत घटना सम्बन्धी विवरण

वर्ष	जन्मदर्ता	मृत्युदर्ता	विवाहदर्ता	बसाईसराई दर्ता		सम्बन्ध विच्छेद	कैफियत
				आएको	गएको		
२०७०	२७१	७२	६८	-	१३	-	बैशाख १ देखि चैत्र सम्म
२०७१	१९०	५१	५८	-	२४	-	"

स्रोत : जि.वि.स. मनाङ

२.३. बसाइँसराई

जनसंख्याको ढाँचा, बनोट र वृद्धिलाई असर गर्ने मुख्य कारक तत्वहरु (जन्म, मृत्यु र बसाइँसराई) मध्ये बसाइँसराई तेस्रो महत्वपूर्ण कारक तत्व हो । बसाइँसराई जन्म र मृत्यु जस्तो जैविक घटना नभएकोले बसाइँसराईले जनसंख्यामा अकस्मात परिवर्तन ल्याउने गर्दछ । तर जनसंख्याको वितरण र प्राकृतिक स्रोतहरुको बीचमा सन्तुलन बनाउने काममा सहयोग गर्दछ । बसाइँसराई विवाह, अध्ययन, रोजगार, प्राकृतिक प्रकोप र सामाजिक द्वन्द्व जस्ता कारणहरुबाट प्रभावित हुन्छ ।

साधारण अर्थमा मानिस एक ठाँउबाट अर्को ठाँउमा सरेर जाने प्रक्रियालाई बसाइँसराई भनिन्छ । बसाइँसराई दुइवटा प्रक्रियाबाट हुन्छ, १) उत्प्रवास(Emigration)अर्थात कुनै ठाँउबाट बाहिर जाने प्रक्रिया र) आप्रवास (Immigration) अर्थात कुनै ठाँउमा भित्रिने प्रक्रिया ।

यस इकाईमा उल्लेख भएका बसाइँसराई सम्बन्धी सम्पूर्ण विवरण राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा आधारित छन् । यी विवरणहरुमा संस्थागत जनसंख्या समावेश गरिएको छैन ।

जिल्लाको समग्र अनुपस्थित (विदेश गएका) जनसंख्या हेर्दा १५ देखि ३४ वर्षको उमेर समुहका जनसंख्याहरु धेरै संख्यामा विदेश गएको देखिन्छ । त्यसै गरि मनाङ जिल्लाबाट १६१ घरपरिवारबाट २९७ जना विदेश गएका छन् जस मध्ये पुरुष १६६ र महिला १३३ छन् । विदेश गएका मध्ये धेरै जसो निजी नोकरी, संस्थागत नोकरी र अध्ययनको उद्देश्यले विदेश गएको पाइन्छ ।

यस इकाईमा उल्लेख भएका विभिन्न सूचकहरुको परिभाषा तथा अवधारणाहरु यस प्रकार छन् ।

अनुपस्थित जनसंख्या (विदेशमा गएका जनसंख्या)

जनगणना गरिएको समयमा परिवारको छुट्टी भिन्न नभएको कुनै सदस्य मुलुकबाहिर गएको भए अनुपस्थित र विदेश गएको बुझाउँछ । तर ६ महिना वा सो भन्दा कम समयको लागि भ्रमण, गोष्ठी, कार्यक्रम वा उपचार प्रयोजनको लागि विदेश गएको छ भने त्यस्ता सदस्यलाई परिवारको सदस्य मानेर नै अक्सर बसोबास गर्ने जनसंख्यामा गणना गरिन्छ ।

तालिका नं. २० : जन्मस्थानको आधारमा मनाङ जिल्लाको जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	जन्मस्थान		जनसंख्या
१	मनाङ		४४२०
२	अन्य जिल्ला	क्षेत्र	हिमाल
			पहाड
			तराई
	जिल्ला उल्लेख नभएको		३
३	विदेशमा जन्मेका		२३

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्यांक विभाग

तालिका नं. २१ : अन्य जिल्लामा जन्मेर हाल मनाङमा अक्सर बसोबास गर्दै आएको जनसंख्याको बसाई अवधि सम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	जनसंख्या	बसाईको अवधि				बसाई अवधि उल्लेख नभएको
		१ वर्ष भन्दा कम	१ देखि ५ वर्ष	६ देखि १० वर्ष	१० वर्ष भन्दा बढी	
१	जम्मा	१०६	४०८	३१३	५००	५७
२	पुरुष	७५	२५०	१८४	३१४	३०
३	महिला	३१	१५८	१२९	१८६	२७

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्यांक विभाग

तालिका नं. २२ : अन्य जिल्लाबाट मनाङ जिल्लामा बसाइँसराई गरि आउनुको कारण सम्बन्धी विवरण

क्र.सं	मनाङमा बसाइँसराई गरि आउनुको कारण	जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला
१	कृषि	८५	५५	३०
२	व्यापार	१०२	७२	३०
३	नोकरी	५७३	४७३	१००
४	अध्ययन	७४	३५	३९
५	विवाह	२६३	४२	२२१
६	आस्रित	१३३	५८	७५
७	द्वन्द	१	०	१
८	अन्य	९२	७५	१७
९	कारण नखुलेको	६१	४३	१८

तालिका नं. २३ : जिल्लाका ५ वर्ष भन्दा माथिका जनसंख्याको ५ वर्ष अघिको बसोबास सम्बन्धी विवरण

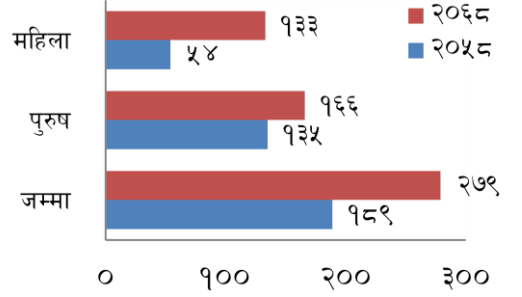
क्र.सं.	५ वर्ष भन्दा माथिको जनसंख्या		५ वर्ष अघिको बसोबास						
			मनाङ जिल्ला	अन्य जिल्ला				विदेश	बसाइ उल्लेख नभएका
				जम्मा	ग्रामिण	शहर	उल्लेख नभएको		
१	जम्मा	५४५१	४९४३	५०१	४०९	६०	३२	६	१
२	पुरुष	२८३६	२५१०	३२०	२६१	४०	१९	५	१
३	महिला	२६१५	२४३३	१८१	१४८	२०	१३	१	०

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, केन्द्रीय तथ्यांक विभाग

तालिका नं. २४ : जिल्लामा अनुपस्थित घरपरिवार तथा जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

जनगणना वर्ष	अनुपस्थित जनसंख्या		
	जम्मा	पुरुष	महिला
२०५८	१८९	१३५	५४
२०६८	२७९	१६६	११३

चार्ट ५
मनाङ जिल्लामा अनुपस्थित जनसंख्या

तालिका नं. २५ : गा.वि.स. तह सम्ममा अनुपस्थित जनसंख्या तथा घरपरिवार सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	गा.वि.स.	जम्मा घरपरिवार	अनुपस्थित घरपरिवार	घरपरिवारमा अनुपस्थित जनसंख्या		
				जम्मा	पुरुष	महिला
१	भ्राका	८३	३	९	२	७
२	चामे	२७९	३३	५३	३२	२१
३	धारापानी	२३२	२३	३८	२५	१३
४	फू	३६	४	९	५	४
५	घ्यारु	३३	१	१	०	१
६	खाङसार	५८	६	१०	६	४
७	मनाङ	१३१	१२	१६	९	७
८	नार	८६	७	१३	९	४
९	डावल	७३	६	११	४	७
१०	पिसाङ	१०५	७	११	६	५
११	ताचै बगरछाप	१२०	३३	५६	३८	१८
१२	टंकी मनाङ	११०	२	४	१	३
१३	थोचे	१०२	२४	४८	२९	१९

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका नं. २६ : अनुपस्थित हुंदाको उमेर र लिंग अनुसार अनुपस्थित हुनुको कारण सम्बन्धी विवरण

विदेश जांदा को उमेर	लिंग	जम्मा अनुपस्थित जनसंख्या	अनुपस्थित हुनुका कारण							
			व्यापार	निजी नोकरी	संस्थागत नोकरी	अध्ययन	द्वन्द	आश्रित	अन्य	उल्लेख नभएको
००-१४	पुरुष	४	०	०	०	०	०	३	०	१
	महिला	८	०	०	०	३	०	५	०	०
१५-२४	पुरुष	६१	३	२२	१३	२०	१	१	०	१
	महिला	५२	३	११	११	२४	०	०	०	३
२५-३४	पुरुष	८१	३	२८	४०	९	०	०	०	१
	महिला	४१	०	२०	१३	७	०	१	०	०
३५-४४	पुरुष	१७	०	१३	४	०	०	०	०	०
	महिला	८	०	६	२	०	०	०	०	०
४५-५४	पुरुष	२	१	०	१	०	०	०	०	०
	महिला	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५५-६४	पुरुष	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	महिला	१	१	०	०	०	०	०	०	०
६५+	पुरुष	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	महिला	१	०	०	०	०	०	१	०	०
उल्लेख नभएको	पुरुष	१	०	०	०	१	०	०	०	०
	महिला	२	०	०	०	०	०	०	०	२
जम्मा		२७९	११	१००	८४	६४	१	११	०	८

तालिका नं. २७ : लिङ्ग, उमेर तथा गन्तव्य देश अनुसार अनुपस्थित जनसंख्या

अनुपस्थित हुनुको कारण	जम्मा अनुपस्थित जनसंख्या	गन्तव्य देश अनुसार अनुपस्थित जनसंख्या												
		भारत	सार्क राष्ट्र (भारत बाहेक)	आसियान राष्ट्र	मध्यपूर्वी राष्ट्र	अन्य एसियाका राष्ट्र	युरोपियन युनियन राष्ट्र	अन्य युरोपियन राष्ट्र	उत्तर अमेरिकी राष्ट्र (यु.एस.ए., क्यानाडा)	दक्षिण अमेरिका / क्यारेबियन राष्ट्र	अफ्रिकन राष्ट्र	प्यासिफिक समुन्द्री क्षेत्रका राष्ट्र	अन्य	उल्लेख नभएको
व्यापार	११	४	०	१	०	३	१	०	२	०	०	०	०	०
व्यक्तिगत सेवा	१००	१	०	४	२५	२७	९	०	२९	१	०	०	१	०
संस्थागत सेवा	८४	२	१	९	३१	१६	२	०	२०	०	२	१	०	०
अध्ययन	६४	१२	१	१	०	४	६	१	३४	०	०	५	०	०
भगडा	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
आश्रित	११	१	०	०	०	१	१	०	७	०	१	०	०	०
उल्लेख नभएको	८	१	०	२	०	१	१	०	२	०	०	०	०	१
जम्मा	२७९	२१	३	१७	५९	५२	२०	१	९४	१	३	६	१	१

२.४. शिक्षा

यस इकाईमा उल्लेख भएका शैक्षिक तथ्यांकहरू राष्ट्रिय जनगणनाहरू तथा जिल्ला शिक्षा कार्यालय मनाङले उपलब्ध गराएको तथ्यांकमा आधारित छ। साक्षरता सम्बन्धी तथ्यांक पहिलो पटक वि.स. २००९/०११ को जनगणनाबाट संकलन गर्न थालिएको थियो। राष्ट्रिय जनगणना अनुसार साक्षरता सम्बन्धी प्रश्न वि.स. २००९/०११ को जनगणनामा ५ वर्ष र सो भन्दा माथिका जनसंख्यालाई र वि.सं. २०१८ देखि २०५८ सम्मको जनगणनामा ६ वर्ष र सो भन्दा माथिका जनसंख्यालाई र वि.सं. २०६८ को जनगणनामा ५ वर्ष र सो भन्दा माथिका जनसंख्यालाई सोधिएको थियो। यस जिल्लामा कुल ७४.८ प्रतिशत जनसंख्या साक्षर छन् भने साक्षरताको दृष्टिकोणले मनाङ जिल्ला ७५ जिल्ला मध्ये १० औं स्थानमा पर्दछ।

यस इकाईमा उल्लेख भएका विभिन्न सूचकहरूको परिभाषा तथा अवधारणाहरू यस प्रकार छन्।

साक्षर(Literate)

जुन सुकै भाषामा पढ्न, लेख्न र साधारण हिसाब किताब गर्न जान्ने व्यक्तिलाई साक्षर भनिन्छ। यसमा परिवारका कुनै सदस्यले सांकेतिक भाषामा वा अन्धा, बहिराहरूले प्रयोग गर्ने प्रविधि अनुसार पढ्न र लेख्न जान्ने भए पनि पढ्न लेख्न जान्ने भनि समावेश गरिएको छ।

साक्षरता दर(Literacy Rate)

नेपालको सन्दर्भमा राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार कुनै ठाउँको ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेर समूहको साक्षर जनसंख्या (पढ्न, लेख्न र साधारण हरहिसाब गर्न जान्ने) लाई सोहि उमेर समूहको जम्मा जनसंख्याले भाग गरी १०० ले गुणन गरी आउने प्रतिशत साक्षरता दर हो।

प्रौढ साक्षरता दर(Adult Literacy Rate)

कुनै ठाउँको विशेषको १५ वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरमा लेखपढ गर्न जानेका प्रौढहरूको जनसंख्या र सोही उमेर समूहका कूल प्रौढहरूको जनसंख्याको प्रतिशतमा व्यक्त अनुपातलाई प्रौढ साक्षरता दर भनिन्छ।

कूल भर्ना दर(Gross Enrollment Rate)

कुनै विद्यालयको कुनै तहको कूल विद्यार्थी भर्ना संख्या (जुनसुकै उमेरका) लाई सोहि तहको उमेर समूह (आधिकारीक उमेर) को जम्मा जनसंख्याले भाग गरी १०० ले गुणन गर्दा आउने प्रतिशत नै कूल भर्ना दर हो। जस्तै, नेपालको प्राथमिक तह (१-५), निम्न माध्यमिक तह (६-८), र माध्यमिक तह (९-१०)को आधिकारिक उमेर (Official Age) क्रमशः ५ देखि ९ वर्ष, १० देखि १२ वर्ष र १३ देखि १४ वर्ष रहेको छ। कूल भर्ना दर सय भन्दा बढी हुन सक्छ।

खुद भर्ना दर(Net Enrollment Rate)

कुनै विद्यालयको कुनै तहको कूल विद्यार्थी भर्ना संख्या (आधिकारिक उमेरका मात्र) लाई सोही तहको उमेर समूह (आधिकारीक उमेर) को जम्मा जनसंख्याले भाग गरी १०० ले गुणन गर्दा आउने प्रतिशत नै खुद भर्ना दर हो। खुद भर्ना दर १०० भन्दा बढी हुन सक्दैन।

तालिका नं. २८ : विभिन्न जनगणना अनुसार मनाङ जिल्लाको साक्षर जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

विवरण	लिङ्ग	रा.ज.ग.२०५८	रा.ज.ग.२०६८
छ वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरूको जनसंख्या	पुरुष	४६६२	३४८१
	महिला	४१७१	२६८०
	जम्मा	८८२८	६१६१
पढ्न र लेख्न सक्ने जनसंख्या (साक्षर)	पुरुष	३११७	२८९०
	महिला	२१७१	१७२१
	जम्मा	५२८९	४६११
पढ्न मात्र सक्ने जनसंख्या	पुरुष	१०१	२१
	महिला	९६	२०
	जम्मा	१९७	४१
पढ्न लेख्न नसक्ने जनसंख्या	पुरुष	१४१५	५७०
	महिला	१८५०	९३९
	जम्मा	३२६४	१५०९
नखुलेको	पुरुष	२९	-
	महिला	५४	-
	जम्मा	७८	-

नोट : रा.ज.ग.२०६८ मा तपाईंले पढ्न लेख्न जान्नु हुन्छ भन्ने प्रश्न ५ वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरकाव्यक्तिहरूलाई सोधिएको हुँदा सम्बन्धित महलमा ६ वर्ष वा सो भन्दा माथिका को सङ्गमा ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिका हो भन्ने बुझ्नु पर्दछ ।

तालिका नं. २९ : मनाङ जिल्लामा विभिन्न उमेर समुह अनुसारको साक्षरताको अवस्था(राष्ट्रिय जनगणना २०६८)

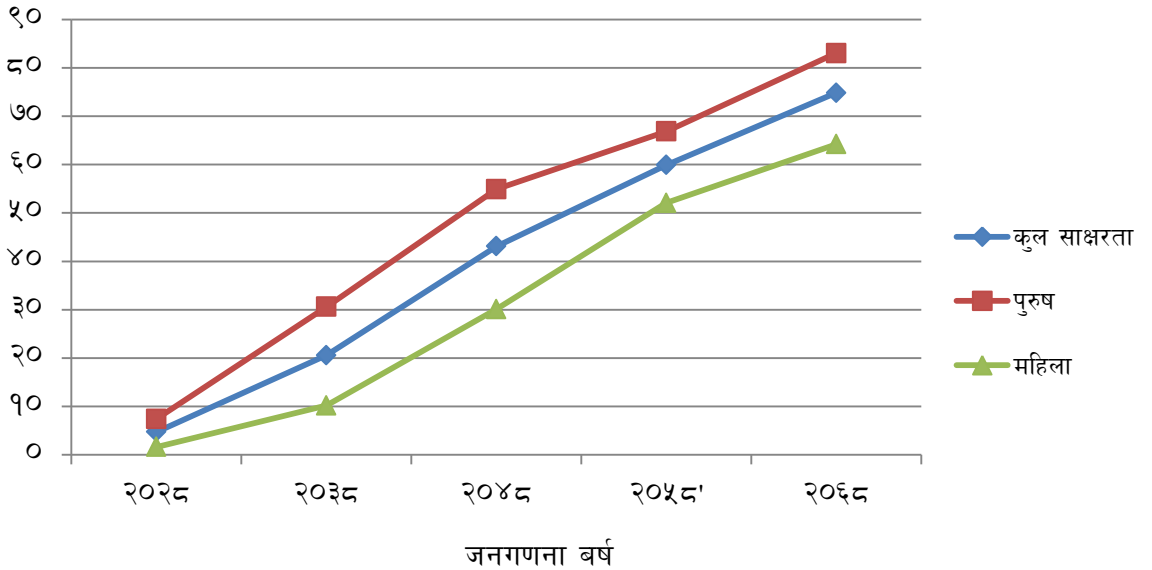
उत्तिर्ण तह	उमेर समुह								
	बाल साक्षरता (५-१४ वर्ष) (Child Literacy)			युवा साक्षरता (१५-२४ वर्ष) (Youth Literacy)			प्रौढ साक्षरता (१५वर्ष र सो भन्दा माथि) (Adult Literacy)		
	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
जम्मा जनसंख्या	१०३४	५०६	५२८	१२०३	६८९	५१४	५१२७	२९७५	२१५२
साक्षर जनसंख्या	९८०	४७८	५०२	११३६	६५५	४८१	३६३१	२४१२	१२१९
साक्षरता दर	९४.८	९४.५	९५.१	९४.४	९५.१	९३.६	७०.८	८१.१	५६.६

स्रोत : रा.ज.ग.२०६८

तालिका नं. ३० : मनाङ जिल्लाको साक्षरता स्थिति सम्बन्धी विवरण

साक्षरता	जनगणना वर्ष				
	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	२०६८
कुल साक्षरता	४.७	२०.६	४३.१	५९.९	७४.८
पुरुष	७.४	३०.६	५४.९	६६.९	८३.०
महिला	१.६	१०.२	३०.१	५२.१	६४.२

चाईट ६
जनगणना वर्ष अनुसार मनाङ जिल्लाको साक्षरता स्थिति

तालिका नं. ३१ : हाल विद्यालय जाने/नजाने (५-२५) वर्ष उमेर समुहका जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

विद्यालय जानेको अवस्था	जनसंख्या (५-२५)					
	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
हाल विद्यालय जाने	१,२९९	६५.७१	६४६	६०.९४	६५३	७१.२१
हाल विद्यालय नजाने	६७०	३३.८९	४११	३८.७७	२५९	२८.२४
नखुलेको	८	०.४०	३	०.२८	५	०.५५

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका नं. ३२ : मनाङ जिल्लामा साक्षर जनसंख्याले उत्तिर्ण गरेको तह अनुसारको विवरण

उत्तिर्ण तह	साक्षर जनसंख्या					
	जम्मा	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत
प्रारम्भिक	१७५	३.८	९४	३.२	८१	४.७
प्राथमिक (१-५)	१३८८	२९.९	८०९	२७.९	५७९	३३.४
निम्न माध्यमिक (६-८)	९१९	१९.८	६१३	२१.१	३०६	१७.६
माध्यमिक (९-१०)	४११	८.९	२७४	९.४	१३७	७.९
SLC र सो सरह	४६३	१०.०	३३१	११.४	१३२	७.६
प्रवीणता र सो सरह	५२९	११.४	३१४	१०.८	२१५	१२.४
स्नातक र सो सरह	९२	२.०	८७	३.०	५	०.३
स्नातकोत्तर, सो सरह र सो भन्दा माथि	३५	०.८	३५	१.२	०	०.०
अन्य	९	०.२	४	०.१	५	०.३
अनौपचारिक शिक्षा	६०९	१३.१	३३९	११.७	२७०	१५.६
तह उल्लेख नभएको	५	०.१	१	०.०	४	०.२
स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८						

तालिका नं. ३३ : गा.वि.स. तह सम्मको साक्षरता तथा विद्यालय सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	गा.वि.स.	जम्मा जनसंख्या	विद्यालय			साक्षर जनसंख्या	साक्षरता		
			सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा		जम्मा	पुरुष	महिला
१	भ्राका	३०६	१	१	२	१६३	५७.२	६३.८	५०.७
२	चामे	१,१२९	५	०	५	७७८	७४.८	८१.१	६७.६
३	धारापानी	१,०१२	६	०	६	६९७	७४.६	८४.८	६३.८
४	फू	१७६	१	०	१	११९	७०.८	८०.५	६१.६
५	घ्यारु	७१	१	०	१	२९	४३.३	५३.३	३५.१
६	खाङसार	२५७	१	०	१	१५९	६४.१	७६.१	५०.०
७	मनाङ	६३०	२	०	२	४२२	६९.६	७६.३	६०.१
८	नार	३६२	१	०	१	२७९	८१.१	८९.९	७३.५
९	डावल	२७४	१	०	१	१८६	६९.९	८०.८	५६.७

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

क्र.सं.	गा.वि.स.	जम्मा जनसंख्या	विद्यालय			साक्षर जनसंख्या	साक्षरता		
			सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा		जम्मा	पुरुष	महिला
१०	पिसाङ	३०७	१	०	१	२१८	७६.२	८०.७	७१.३
११	ताचै बगरछाप	५४४	३	०	३	३६७	७३.८	७८.८	६९.३
१२	टंकी मनाङ	३७७	१	०	१	२६०	७३.४	८३.९	६०.९
१३	थोचे	३८२	१	०	१	२४८	६९.७	७८.४	६१.९

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८ र जिल्ला शिक्षा कार्यालय मनाङ

तालिका नं. ३४ : जिल्लाको शैक्षिक अवस्था सम्बन्धी विवरण

विद्यालयको तह	विद्यालय संख्या			शिक्षक संख्या			विद्यार्थी संख्या		
	सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	छात्र	छात्रा
बालबिकास केन्द्र (ECD)	२८	१	२९	२९	०	२९	१४८	७६	७२
प्राथमिक तह (१-५)	१३	१	१४	१३४	८४	५०	२९१	१३६	१५५
निम्न माध्यामिक तह (१-८)	१०	०	१०	४०	३४	६	१६०	६३	९७
माध्यामिक तह (१-१०)	२	०	२	८	८	०	१२४	५३	७१
उच्च माध्यमिक तह (१-१२)	२	०	२	१३	१२	१	११७	५९	५८
क्याम्पस	०	०	०	०	०	०	०	०	०
व्यावसायिक तालिम केन्द्र	०	०	०	०	०	०	०	०	०

तालिका नं. ३५ : आधारभुत शिक्षा सम्बन्धी विवरण (वि.सं. २०७१)

सि.नं.	विवरण	एकाइ	शैक्षिक वर्ष २०७१
१	तालिम प्राप्त शिक्षक	प्रा.वि.	प्रतिशत ९८
		नि.मा.वि.	प्रतिशत १००
		मा.वि.	प्रतिशत १००
२	तालिम प्राप्त शिक्षिका	प्रा.वि.	प्रतिशत ९८
		नि.मा.वि.	प्रतिशत १००
		मा.वि.	प्रतिशत १००

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

सि.नं.	विवरण		एकाइ	शैक्षिक वर्ष २०७१	
६	लिङ्ग अनुसार सबै तहमा शिक्षक	प्रा.वि.	पुरुष	संख्या	८४
			महिला	संख्या	५०
		नि.मा.वि.	पुरुष	संख्या	३४
			महिला	संख्या	६
		मा.वि.	पुरुष	संख्या	२०
			महिला	संख्या	१
७	छात्र भर्ना संख्या	प्रा.वि.		संख्या	१३६
		नि.मा.वि.		संख्या	६३
		मा.वि.		संख्या	५३
८	छात्रा भर्ना संख्या	प्रा.वि.		संख्या	१५५
		नि.मा.वि.		संख्या	९७
		मा.वि.		संख्या	७१
९	दलित विद्यार्थि	छात्र	प्रा.वि.	संख्या	२१
			नि.मा.वि.	संख्या	१२
			मा.वि.	संख्या	४
		छात्रा	प्रा.वि.	संख्या	७
			नि.मा.वि.	संख्या	११
			मा.वि.	संख्या	४
१०	छात्रवृत्ति पाएका सामुदायिक विद्यालयका दलित विद्यार्थि	छात्र		संख्या	३७
		छात्रा		संख्या	२२
११	विद्यार्थि-शिक्षक अनुपात (Student - Teacher Ratio)	प्रा.वि.		अनुपात	१/०.४६
		नि.मा.वि.		अनुपात	१/०.२५
		मा.वि.		अनुपात	१/०.१८
		जम्मा (सबै विद्यालयहरूको)		अनुपात	१/०.३४
१२	शिक्षक-विद्यालय अनुपात (Teacher - School Ratio)	प्रा.वि.		अनुपात	१/०.२०
		नि.मा.वि.		अनुपात	१/०.३५
		मा.वि.		अनुपात	१/०.१८
		जम्मा (सबै विद्यालयहरूको)		अनुपात	१/०.१४

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

सि.नं.	विवरण	एकाइ	शैक्षिक वर्ष २०७१	
१३	शिक्षिका-विद्यालय अनुपात (Lady Teacher - School Ratio)	प्रा.वि.	अनुपात	१/०.५४
		नि.मा.वि.	अनुपात	१/२.३३
		मा.वि.	अनुपात	-
		जम्मा (सबै विद्यालयहरुको)	अनुपात	१/०.४७

स्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, मनाङ

तालिका नं. ३६ : अनौपचारिक शिक्षा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	शैक्षिक वर्ष	इकाई	अनौपचारिक शिक्षा कार्यक्रममा महिला सहभागिता
१	२०७०	संख्या	११४०

स्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, मनाङ

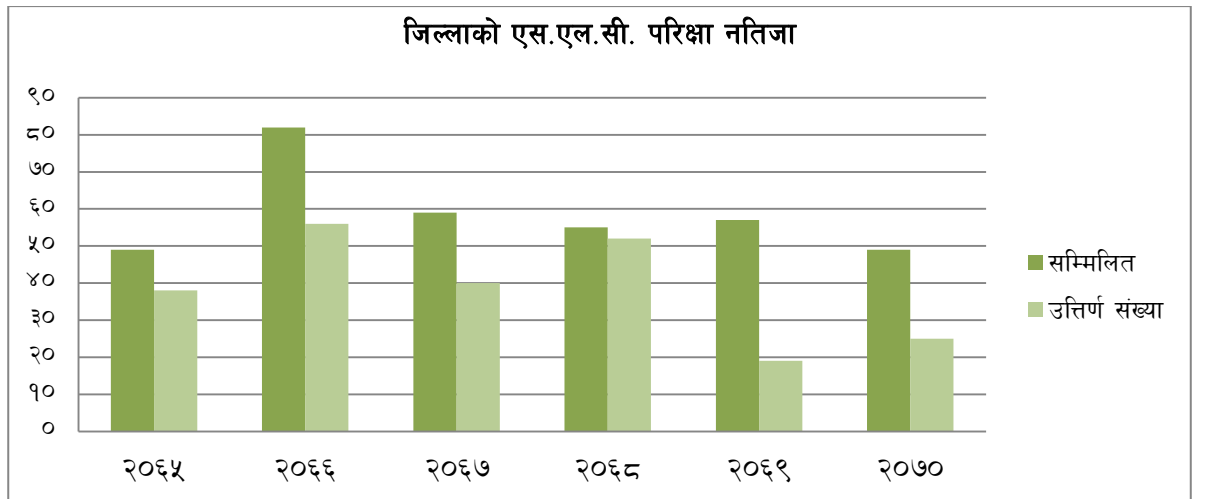
तालिका नं. ३७ : जिल्लाको एस.एल.सी. परीक्षा सम्बन्धी विवरण

विद्यार्थी विवरण	२०६५	२०६६	२०६७	२०६८	२०६९	२०७०
सम्मिलित	४९	८२	५९	५५	५७	४९
उत्तिर्ण संख्या	३८	५६	४०	५२	१९	२५
उत्तिर्ण प्रतिशत	७७.५५	६८.२९	६७.७९	९४.७६	३३.३३	५१.०२

स्रोत : जिल्ला शिक्षा कार्यालय, मनाङ

चाईट नं ७

जिल्लाको एस.एल.सी. परीक्षा नतिजा

२.५. स्वास्थ्य

मनाङ जिल्लामा एउटा जिल्ला अस्पताल, १० वटा स्वास्थ्य चौकीहरू तथा ३ वटा उपस्वास्थ्य चौकी रहेका छन् । जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय मनाङ अनुसार जिल्लामा २०७०/७१ मा क्षयरोग, कुष्ठरोग तथा HIV/AIDS का एकजना विरामी पनि देखा परेको छैन ।

तालिका नं. ३८ : आधारभूत स्वास्थ्य सम्बन्धि विवरण

क्र.सं.	विवरण	इकाइ	२०७०/७१	कैफियत
१	सरकारी अस्पताल	संख्या	१	
२	स्विकृत वेड	संख्या	१५	
३	उपलब्ध वेड	संख्या	७	
४	आयुर्वेदिक औषधालय	संख्या	२	एउटा जिल्ला र एउटा शाखा औषधालय
५	स्वास्थ्य चौकी	संख्या	१०	
६	उप स्वास्थ्य चौकी	संख्या	३	

स्रोत : जिल्ला स्वास्थ्य प्रतिवेदन २०७०/७१ र जिल्लास्तरीय प्रोफायल सहितको वार्षिक पुस्तिका, जिल्ला पशुसेवा कार्यालय २०७१/०७२

तालिका नं. ३९ : जिल्लामा देखिएका प्रमुख १० रोगहरू (Top Ten Diseases)

Diseases Name	Total Number	% as of total OPD Cases	Rank
Gastritis (APD)	1367	10.74	1
Headache	1113	8.74	2
Pyrexia of Unknown Origin	614	4.82	3
Upper Respiratory Tract Infection	592	4.65	4
Intestinal Parasitism	581	4.56	5
Conjunctivitis	564	4.43	6
Lower Respiratory Tract Infection	553	4.34	7
Falls and Injury	542	4.25	8
Amoebiasis (Disarrhoea)	524	4.11	9
Dental Carries	461	3.62	10

स्रोत : जिल्ला स्वास्थ्य प्रतिवेदन २०७०/७१, मनाङ

तालिका नं. ४० : जिल्लामा विगत २ वर्षमा संस्थागत रुपमा बहिरंग सेवा प्राप्त गर्ने बिरामीको संख्या

अस्पताल/स्वा.चौ./उप.स्वा.चौ.	२०६९/०७०		२०७०/०७१	
	जनसंख्या	बिरामी	जनसंख्या	बिरामी
भ्राका स्वा.चौ.	६४७	९९०	२२६	९००
चामे स्वा.चौ.	७८२	७३५	१०८२	९७६
धारापानी स्वा.चौ.	६५२	८७३	१०१३	८०८
घ्यारु स्वा.चौ.	३३४	३१४	४२	२७०
पिसाड उप स्वा.चौ.	४५९	६९०	२४७	७१७
खाङ्गसार स्वा.चौ.	३६१	५६४	२१०	३८३
मनाङ स्वा.चौ.	८४२	८८७	५२३	६७३
हुम्डे उप स्वा.चौ.	८४२	४३४	५२३	१८३
नारखोला स्वा.चौ.	२५९	३६३	३५३	२०७
फू उप स्वा.चौ.	१२५	२२०	१७२	१७५
टंकी मनाङ स्वा.चौ.	६१४	८७०	२९८	७७८
थोचे स्वा.चौ.	३७५	१३६०	३४४	१९७६
ताचै स्वा.चौ.	३६०	८२२	५४१	८७३
जिल्ला अस्पताल	७८२	३६३३	१०८२	३८०६
जम्मा	६१४७	१२७५५	५२८४	१२७२५
स्रोत : जिल्ला स्वास्थ्य प्रतिवेदन २०७०/७१, मनाङ				

तालिका नं. ४१ : परिवार नियोजनका अस्थायी साधनका नयाँ प्रयोगकर्ता सम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	परिवार नियोजनका साधनहरु	इकाई	२०६९/७०	२०७०/७१	कैफियत
१	Condoms	जना	१५२	१७७	
२	Pills	जना	२७	३८	
३	Depo	जना	५९	६७	
४	IUCD	जना	१	०	
५	IMPLANT	जना	२०	३४	
जम्मा			२५९	३१६	
स्रोत : जिल्ला स्वास्थ्य प्रतिवेदन २०७०/७१, मनाङ					

तालिका नं. ४२ : सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी विवरण

Indicator	2069/070	2070/071
Number of Antenatal First Visit	62	87
4 Times ANC Visit	19	31
Delivery Conducted by SBA (FH + Home)	11	15
Delivery Conducted by Other than SBA	4	4
PNC First Check up	16	42
Neonatal First Check up	15	17
स्रोत : जिल्ला स्वास्थ्य प्रतिवेदन २०७०/७१ , मनाङ		

तालिका नं. ४३ : जिल्ला अस्पताल मनाङको मुख्य सूचकहरु

Indicators	Unit	2069/070	2070/071
Total number of OPD cases	Number	5539	4207
Total OPD Visits as % of Total Population	%	92.87	90.4
Total number of Emergency case	Number	354	368
Total number of Inpatients discharged	Number	72	79
Total number of Preventative service provided	Number	71	79
Total number of Lab service provider	Number	404	114
Total number of delivery conducted	Number	4	8
CAC Services Provider	Number	1	0
Total Meternal Deaths	Number	0	0
Total Hospital deaths	Number	0	0
Total Number of X-Ray	Number	129	117
Total Number of USG	Number	54	54
Safe Motherhood Service	Number	60	49
Neonatal Service	Number	6	8
Bed Occupancy rate	%	10.29	8.72
स्रोत : जिल्ला स्वास्थ्य प्रतिवेदन २०७०/७१ , मनाङ			

तालिका नं. ४४ : मनाङ जिल्ला अस्पतालबाट उपलब्ध प्रयोगशाला सेवा सम्बन्धी विवरण

Indicator	2069/070	2070/071
Bacteriology	5	112
Virology	28	9
Hematology	262	186
Parasitology	69	77
Biochemistry	182	167
Immunology/Serology	67	31

तालिका नं. ४५ : स्वास्थ्य संस्था अनुसारको खोपको अवस्था सम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	विवरण	BCG Coverage		DPT-HepB3 Coverage		Measles (9-11)		TT2 & TT2+ Coverage	
		२०६९/७०	२०७०/७१	२०६९/७०	२०७०/७१	२०६९/७०	२०७०/७१	२०६९/७०	२०७०/७१
१	धारापानी स्वा.चौ.	५३.३	४०.९	६०	५०	६०	५४.६	७२.२	२३.१
२	थोचे स्वा.चौ.	५५.६	४२.९	४४.५	२८.६	२२.२	४२.९	६३.६	२५
३	चामे स्वा.चौ.	६.३	१३.०	१२.५	२१.७	०	१३.०	०	११.१
४	नारखोला स्वा.चौ.	५०	३७.५	८३	१३७.५	६६.७	५०	५७.१	५५.६
५	घ्यारु स्वा.चौ.	५.९	८०	०	६०	११.८	८०	५	८०
६	भ्राका स्वा.चौ.	२५	१००	२५	६०	६.३	१२०	६६.७	१००
७	मनाङ स्वा.चौ.	१०.५	१८.२	१५.८	३६.४	१०.५	७२.७	४०	३३.३
८	टंकी मनाङ स्वा.चौ.	६.६७	५०	२०	३३.३	६.७	१००	११.८	०
९	खाडसार स्वा.चौ.	०	२५	०	२५	०	०	२०	०
१०	जिल्ला अस्पताल	१०	३९.१	८	३९.१	८	४७.८	१६	२५.९
११	ताचै स्वा.चौ.	७५	२५	१७५	४१.७	१२५	५०	१००	४६.२
१२	पिसाङ उप स्वा.चौ.	३६.४	२०	३६.४	८०	१८.२	१२०	६९.२	४०
१३	फू उप स्वा.चौ.	०	०	६६.७	६६.७	३३.३	१००	५०	६६.७
१४	जिल्लाको जम्मा	३१.५	४१.४	४२.७	५५.८६	३१.५	६४.९	३३.३	३६.६

स्रोत : जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय , मनाङ

२.६. अन्य सामाजिक सूचक

यस इकाइमा जिल्लामा सामाजिक सुरक्षा, अपाङ्गता तथा जेष्ठ नागरिकस्वास्थ्य उपचार सम्बन्धी विवरण उल्लेख गरिएको छ । राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ अनुसार यस जिल्लामा कुल जनसंख्या मध्ये ३.१ % अपाङ्गता भएका जनसंख्या छन् । आ.ब. २०७०/७१ मा महिला तथा बालबालिका कार्यालयबाट ४ जनाले र शुरुदेखि आ.ब. २०७०/७१ आषाढ मसान्त सम्म जम्मा १२० जनाले अपाङ्गता सम्बन्धी परिचय लिएको छ ।

यस इकाइमा उल्लेख भएका विभिन्न सूचकहरूको परिभाषा तथा अवधारणाहरू यस प्रकार छन् ।

शारीरिक अपाङ्गता (Physical Disability)

स्नायु, मांसपेशी र जोर्नीहरू तथा हड्डीको बनावट एवं सञ्चालन कार्यहरूमा भएको समस्याको कारणबाट व्यक्तिमा शारीरिक अङ्गहरूको सञ्चालन, प्रयोग र हिँडडुलमा आएको समस्या शारीरिक अपाङ्गता हो ।

दृष्टिसम्बन्धी अपाङ्गता (Blindness/low vision Disability)

सामान्यतया: आफ्नो वरिपरीका वस्तु स्पष्ट नदेख्ने समस्या भएका, वस्तु धमिलो देख्ने वा पूरै नदेख्ने वा देख्न नसक्ने समस्या भएका अर्थात दृष्टि सम्बन्धी समस्याका कारणबाट व्यक्तिमा कुनै पनि वस्तुको आकृति, आकार, रूप र रङ्गको ज्ञान नहुने स्थिति दृष्टि सम्बन्धी अपाङ्गता हो । दृष्टि सम्बन्धी अपाङ्गता दुई प्रकारको हुन्छन् । (क) दृष्टि विहीनता (ख) न्यून दृष्टियुक्त

सुनाइ सम्बन्धी अपाङ्गता (Deaf / hard to hearingn Disability)

सुनाइका अंगहरूको बनावट एवं स्वरको पहिचान, स्थान, उतारचढाव तथा स्वरको मात्रा र गुण छुट्याउने कार्यमा व्यक्तिमा भएका समस्या सुनाई सम्बन्धी अपाङ्गता हो । सुनाइ सम्बन्धी अपाङ्गता दुई प्रकारका हुन्छन् । (क) बहिरा, (ख) सुस्त श्रवण

श्रवण दृष्टिविहीन अपाङ्गता (Deaf – blind Disability)

श्रवण वा सुनाई र दृष्टिविहीनता दुवै समस्याहरू एकैसाथ भएका व्यक्तिलाई श्रवण दृष्टिविहीन अपाङ्गता भएको बुझ्नु पर्दछ ।

स्वर बोलाइसम्बन्धी अपाङ्गता (Speech problem Disability)

स्वर र बोलाई सम्बन्धी अंगहरूमा उत्पन्न अप्ठेरोका कारण तथा बोल्दा स्वरको उतारचढावमा कठिनाई भएको व्यक्तिलाई स्वर बोलाई सम्बन्धी अपाङ्गता भएको बुझ्नु पर्दछ ।

मानसिक अपाङ्गता (Mental disability)

मस्तिष्क र मानसिक अंगहरूमा आएको समस्या तथा सचेतन, अभिमुखिकरण, स्फूर्ति, स्मरण शक्ति, भाषा, गणना जस्ता मानसिक कार्य सम्पादनका सन्दर्भमा मानसिक विचलनका कारणले परिस्थिती अनुसार व्यवहार गर्न नसक्नुलाई मानसिक अपाङ्गता मानिएको छ । जस्तै पागल वा बहुलाहा

बौद्धिक अपाङ्गता (Intellectual disability)

१८ वर्षको उमेर अगावै बौद्धिक विकास नभएका कारणले उमेर वा वातावरण सापेक्ष क्रियाकलापहरु गर्न कठिनाई हुने व्यक्तिलाई बौद्धिक अपाङ्ग वा सुस्तमनःस्थिती अपाङ्गता भएको बुझ्नु पर्दछ ।

तालिका नं. ४६ : जिल्लामा अपाङ्गता भएका जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

अपाङ्गताको प्रकार	अपाङ्गता भएको जनसंख्या
शारीरिक अपाङ्गता	४२
दृष्टिसम्बन्धी अपाङ्गता	१२
सुनाईसम्बन्धी अपाङ्गता	५१
श्रवण दृष्टिविहिन अपाङ्गता	१
स्वर बोलाइसम्बन्धी अपाङ्गता	३४
मानसिक अपाङ्गता	१३
बौद्धिक अपाङ्गता	४
बहुअपाङ्गता	४७
जम्मा जनसंख्या	२०४
स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.	

तालिका नं. ४७ : जिल्लाको गा.वि.स. तहसम्म अपाङ्गता भएका जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	गा.वि.स.	शारीरिक अपाङ्गता	दृष्टि विहिन अपाङ्गता	सुनाई सम्बन्धी अपाङ्गता	श्रवण दृष्टिविहिन अपाङ्गता	स्वर बोलाई सम्बन्धी अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	बहु अपाङ्गता
१	भ्राका	१	०	३	०	१	०	०	०
२	चामे	७	३	५	०	५	१	०	३
३	धारापानी	१	१	५	०	५	०	०	५
४	फू	०	१	२	०	०	१	२	०
५	घ्यारु	१	०	०	०	३	२	०	१
६	खाडसार	३	०	५	०	१	१	०	४
७	मनाङ	४	२	२	०	१	०	०	०
८	नार	४	४	५	१	०	४	२	१
९	डावल	०	०	०	०	२	३	०	०
१०	पिसाङ	२	१	०	०	४	०	०	०

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

क्र. सं.	गा.वि.स.	शारीरिक अपाङ्गता	दृष्टि विहिन अपाङ्गता	सुनाई सम्बन्धी अपाङ्गता	श्रवण दृष्टिविहिन अपाङ्गता	स्वर बोलाई सम्बन्धी अपाङ्गता	मानसिक अपाङ्गता	बौद्धिक अपाङ्गता	बहु अपाङ्गता
११	ताचै बगरछाप	५	०	१०	०	६	१	०	२७
१२	टंकी मनाङ	१२	०	३	०	०	०	०	०
१३	थोचे	२	०	२	०	३	०	०	३

तालिका नं. ४८ : अपाङ्गता परिचयपत्र वितरण शुरु देखि आ.व. ०७०/०७१ सम्म

महिला	पुरुष	जम्मा	'क' वर्ग	'ख' वर्ग	'ग' वर्ग	'घ' वर्ग	वर्ग नखुलेको
५४	६६	१२०	९	५०	१२	८	४१

स्रोत : महिला तथा बालबालिका कार्यालय, मनाङ
 नोट : माथि उल्लेखित वर्ग अनुसार क भनेको पूर्ण अशक्त, ख भनेको अति अशक्त, ग भनेको मध्यम अशक्त र घ भनेको साधारण अशक्त भएका अपाङ्गता हो ।

तालिकानं. ४९ : सामाजिक सुरक्षा भत्ता सम्बन्धी विवरण(२०७०/७१)

क्र.सं.	भत्ता सम्बन्धी विवरण	जम्मा	कैफियत
१	जेष्ठ नागरिक	३३८	उमेर ७० वर्ष
२	एकल महिला	२२९	
३	पूर्ण अपाङ्ग	१९	
४	आशिक अपाङ्ग	११४	
५	बालबालिका दलित	१०	५ वर्ष मुनिका

स्रोत : जि.वि.स. मनाङ

तालिका नं. ५० : जिल्लामा स्वास्थ्य उपचार कार्यक्रमबाट शुरु देखि आ.व. ०७०/०७१ सम्म सेवा प्राप्त जेष्ठ नागरिकहरु सम्बन्धी विवरण

स्वास्थ्य प्राप्त गर्नेको जम्मा संख्या	महिला	पुरुष
२६७	१२६	१४१

स्रोत : महिला तथा बालबालिका कार्यालय, मनाङ

खण्ड ३ आर्थिक सुचक

३.१. आर्थिक क्रियाकलाप तथा रोजगारी

यस इकाईमा प्रस्तुत गरिएका सम्पूर्ण विवरण राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा आधारित छन् । आर्थिक क्रियाकलाप सम्बन्धी विवरण १० वर्ष र सो भन्दा माथिका जनसंख्यालाई मात्र सोधिएको छ । यो विवरण जनगणनाको दिनबाट विगत १२ महिनामा गरेको आर्थिक क्रियाकलापको विवरण हो । जिल्लाको कुल जनसंख्या मध्ये १० वर्ष भन्दा माथिका जनसंख्या ५००१ छन् ।

मानव विकास प्रतिवेदन अनुसार मनाङ जिल्लाको वार्षिक प्रति व्यक्ति आय रु. १,४१,५८८ छ । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार जिल्लामा ७३.७ % जनसंख्या (३६८६) आर्थिक क्रियाकलापमा सक्रिय देखिन्छ । जसमध्ये पुरुष ७७.७ % र महिला ६९.४ % आर्थिक रूपले सक्रिय देखिन्छ । अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्यालाई काम नगरेको समय भन्दा गरेको समय बराबर वा धेरै भए अक्सर रोजगार(Usually employed) जनसंख्या र काम गरेको समय थोरै भए अक्सर वेरोजगार (Usually Unemployed)जनसंख्या भनि विश्लेषण गरिएको छ । अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या ३४८४ मध्ये ९९.३% जनसंख्या अक्सर रोजगार र ०.७% जनसंख्या अक्सर वेरोजगार छन् । अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या मध्ये कृषि पेशामा संलग्न जनसंख्या ५२.३% छन् भने गैरकृषि क्षेत्रमा संलग्न जनसंख्या ४७.७ % छन् ।

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार नेपालको कुल जनसंख्या मध्ये १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या ५६.९६ % छ जसलाई जनसंख्या बोनस भनिन्छ । र यो अवस्था अवको ४० वर्ष सम्म कायम रहने अनुमान गरिएको छ । मनाङ जिल्लाको सन्दर्भमा यो संख्या ६७.९६ % छ ।

मनाङ जिल्लाको बाल निर्भरता दर ३१.८%, वृद्ध निर्भरता दर १५.४% र कुल निर्भरता दर ४७.२ % छ । अर्थात १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहका प्रति सय व्यक्तिमा बालक ३२.८, वृद्ध १५.४ र जम्मा (बालबालिका र वृद्धवृद्धा दुवै) ४७ जना निर्भर छन् भन्ने हो ।

यस इकाईमा उल्लेख भएका विभिन्न सूचकहरूको परिभाषा तथा अवधारणाहरू यस प्रकार छन् ।

आश्रित अनुपात (Dependency Ratio)

आश्रित जनसंख्या भन्नाले सामान्यतया जीवन जिउनको लागि अर्कामा भर पर्नु पर्ने जनसंख्या भन्ने बुझिन्छ । सामान्यतया १५ वर्ष भन्दा कम र ६० वर्ष भन्दा माथिको जनसंख्यालाई आश्रित जनसंख्या मानिन्छ । यसरी क्रमशः ०-१४ वर्ष उमेर समूह र ६० वर्ष भन्दा माथिको उमेर समूहको कूल जनसंख्यालाई १५-५९ वर्षको उमेर समूहको जनसंख्याले भाग गर्दा प्राप्त हुने मान नै आश्रित अनुपात (निर्भरता दर) हो ।

काम गर्न सक्ने उमेर समूह (Working age group)

१५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहका जनसंख्यालाई काम गर्न सक्ने जनसंख्या भनिन्छ । सामान्यतः यो समूह काम गरेर बाँच्न र बचाउन सक्ने हुन्छन भन्ने मान्यता अनुसार यो उमेर समूह बढी भएको अवस्थालाई जनसांख्यिक संरचना विकासको लागि अनुकूल मानिन्छ ।

आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसंख्या (Economically Active Population)

जनगणनाको दिनभन्दा अघिल्लो १२ महिनामा कम्तिमा १ महिना कुनै पनि आर्थिक काम (आफ्नै कृषि कार्य, तलब/ज्याला, गैरकृषि व्यवसाय, विस्तारित आर्थिक काम र कामको खोजी) संलग्न रहेको जनसंख्यालाई आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या भनिन्छ।

विस्तारित आर्थिक क्रियाकलाप(Etended Economic Activities)

विस्तारित आर्थिक क्रियाकलाप भन्नाले आफू वा आफ्नो परिवारका लागि उत्पादन गरिएका वस्तु वा सेवा जस्तै धाराबाट पानी ल्याउने, खाद्यान्न प्रशोधन र वनबाट दाउरा संकलन गर्ने जस्ता कार्यलाई जनाउँदछ।

अक्सर आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसंख्या(Usually Economically Active Population)

जनगणनाको दिनभन्दा अघिल्लो १२ महिना भित्र निरन्तर वा पटक पटक गरी कम्तिमा ६ महिना वा बढी समय सम्म सक्रिय रूपले अर्थोपार्जनको काम गरेको वा सक्रिय रूपले कामको खोजी गरेको व्यक्तिलाई आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या भनिन्छ। अर्थोपार्जनको काम भन्नाले नगद वा जिन्सीको रूपमा तलब, ज्याला, नाफा वा पारिश्रमिक लिने गरी रोजगारी पाएको वा आफ्नै व्यवसाय संचालन गरेको वा विस्तारीत आर्थिक काम समेतलाई जनाउँदछ।

आर्थिक सक्रियता दर(Economic Activity Rate)

दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेर समूहको आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसंख्यालाई सोहि उमेर समूहको जम्मा जनसंख्याले भाग गरी १०० ले गुणन गर्दा आउने प्रतिशत नै आर्थिक सक्रियता दर हो। आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्यामा रोजगार र बेरोजगार दुवै जनसंख्यालाई समावेश गरिन्छ।

तालिका नं. ५१ : विभिन्न जनगणना वर्षहरूमा जिल्लाको निर्भरता दर (Dependency ratio)

विवरण	निर्भरता दर				
	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	२०६८
जिल्लाको जम्मा जनसंख्या	७४३६	७०२१	५३६३	९५८७	६५३८
(०-१४) वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या	२५८८	२४४४	१६३०	२४९२	१४११
बाल निर्भरता दर (०-१४ वर्ष) (%) (Child Dependency ratio)	५५.९	६०.३	५०.४	४०	३१.८
६० वर्ष वा सो भन्दा माथि उमेर समूहको जनसंख्या	२१९	५२२	४९७	८६४	६८४
बृद्ध निर्भरता दर (६० वर्ष वा माथि) (%) (Old age Dependency ratio)	४.७	१२.९	१५.४	१३.९	१५.४
(१५-५९) वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या	४६२९	४०५५	३२३६	६२३१	४४४३
कूल निर्भरता दर (०-१४ र ६० वा माथि) (%) (Total Dependency ratio)	६०.६	७३.१	६५.७	५३.९	४७.२

तालिका नं. ५२ : जिल्लामा १० वर्ष भन्दा माथिका जनसंख्याको आर्थिक क्रियाकलाप सम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	विवरण	जिल्ला			नेपाल
		जम्मा	पुरुष	महिला	
१	१० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या	५,००१	२,६१०	२,३९१	२०,४९५,५१५
१.१	आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या (EAP)	३६८६	२,०२७	१६५९	११,१०८,९१५
	आर्थिक क्रियाकलाप दर (%)	७३.७	७७.७	६९.४	५४.२
१.२	आर्थिक रूपले सक्रिय नभएको जनसंख्या	१३१५	५८३	७३२	९,१७५,६४५
	आर्थिक रूपले सक्रिय नभएको जनसंख्या (%)	२६.३	२२.३	२०.६	४४.८
१.३	आर्थिक क्रियाकलाप नखुलेको जनसंख्या	०.०	०.०	०.०	२१०,९५५
	आर्थिक क्रियाकलाप नखुलेको जनसंख्या (%)	०.०	००.०	००.०	१.०

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

तालिका नं. ५३ : मनाङ जिल्लाको आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्याको आर्थिक क्रियाकलाप दर

जनगणना वर्ष	आर्थिक क्रियाकलाप दर		
	जम्मा	पुरुष	महिला
२०२८	६०.७७	७४.०७	४५.३१
२०३८	८२.५०	८६.४०	७८.४०
२०४८	७५.६५	७८.९०	७२.९६
२०५८	६४.५०	६८.७५	५९.७४
२०६८	७३.७	७७.७	६९.४

तालिका नं. ५४ : अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय, रोजगार तथा बेरोजगार जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	विवरण	जिल्ला			नेपाल	
		जम्मा	पुरुष	महिला		
१	आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या (EAP)	३६८६	२०२७	१६५९	१११०८९१५	
१.१	अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या	३४८४	१९२९	१५५५	१००५५१८६	
	अक्सर सक्रियता दर (प्रतिशत)	९४.५	९५.२	९३.७	९०.५	
	(क)	रोजगार जनसंख्या	३,४६०	१,९०९	१,५५१	९८९१०९८
		रोजगार प्रतिशत	९९.३	९९.०	९९.७	९८.४
	(ख)	बेरोजगार जनसंख्या	२४	२०	४	१६४०८८
		बेरोजगार प्रतिशत	०.६९	१.०४	०.२६	१.६
१.२	अक्सर निष्क्रिय जनसंख्या	२०२	९८	१०४	१०५३७२९	
	अक्सर निष्क्रिय जनसंख्याको प्रतिशत	५.५	४.८	६.३	९.५	

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

तालिका नं. ५५ : लिंग र उमेर अनुसार अक्सर आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

क्र.सं	उमेर समुह	जनसंख्या			
		जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
१	(१०-१४) वर्ष	२२	०.६३	१५	७
२	(१५-१९) वर्ष	१३७	३.९३	८८	४९
३	(२०-२४) वर्ष	३७६	१०.७९	२०८	१६८
४	(२५-२९) वर्ष	४८६	१३.९५	२८३	२०३
५	(३०-३४) वर्ष	३९९	११.४५	२११	१८८
६	(३५-३९) वर्ष	४०८	११.७१	२१६	१९२
७	(४०-४४) वर्ष	३८०	१०.९१	२१६	१६४
८	(४५-४९) वर्ष	३१९	९.१६	१८५	१३४
९	(५०-५४) वर्ष	२९०	८.३२	१७२	११८
१०	(५५-५९) वर्ष	२३९	६.८६	१२४	११५
११	(६०-६४) वर्ष	१९६	५.६३	८७	१०९
१२	(६५-६९) वर्ष	१२०	३.४४	६६	५४
१३	(७०-७४) वर्ष	८६	२.४७	४३	४३
१४	७५ वर्ष सो भन्दा माथि	२६	०.७५	१५	११
	जम्मा	३,४८४	१००	१००	१,५५५

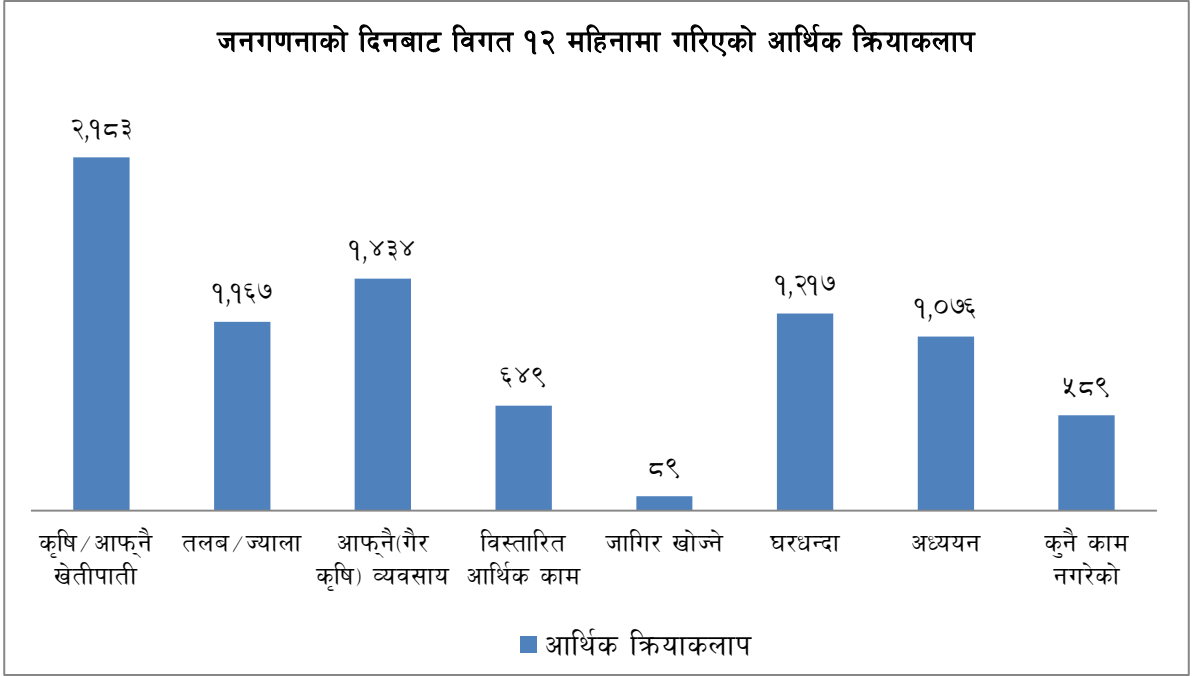
श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

तालिका नं. ५६ : जनगणना भएको दिनबाट विगत १२ महिनामा गरेका क्रियाकलाप सम्बन्धी विवरण

क्र.सं	क्रियाकलाप	जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला
१	कृषि/आफ्नै खेतीपाती	२,१८३	९७६	१,२०७
२	तलब/ज्याला	१,१६७	८८३	२८४
३	आफ्नै(गैर कृषि) व्यवसाय	१,४३४	७९४	६४०
४	विस्तारित आर्थिक काम	६४९	३६३	२८६
५	जागिर खोज्ने	८९	७७	१२
६	घरधन्दा	१,२१७	२१५	१,००२
७	अध्ययन	१,०७६	५३३	५४३
८	कुनै काम नगरेको	५८९	३२८	२६१

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

चार्ट नं. ८

तालिका नं. ५७ : रोजगार जनसंख्याको रोजगारीको स्थिती (Employment status)

क्र. सं.	विवरण	जम्मा		पुरुष	महिला
		जनसंख्या*	प्रतिशत		
१	रोजगारदाता (Employer)	२५	०.७	१४	११
२	तलब ज्यालामा कामगर्ने/जागीरे/कामदार	१०९४	३१.६	८३२	२६२
३	स्व-रोजगार (Self-employee)	२२६९	६५.५	१०१६	१२५३
४	बेतलवी पारिवारीक सहयोगी (Unpaid family worker)	२४	०.७	१६	८
५	उल्लेख नभएको	५२	१.५	३५	१७
जम्मा		३४६४	१००	१९१३	१५५१

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

*माथि उल्लेखित रोजगारीको कुनै पनि अवस्थामा संलग्न नभएका अक्सर आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या यसमा समावेश गरिएको छैन ।

तालिका नं. ५८ : रोजगारीको क्षेत्र अनुसार १० वर्ष भन्दा माथिको अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या

क्र.सं	क्षेत्र	जनसंख्या		जम्मा	
		पुरुष	महिला	जनसंख्या*	प्रतिशत
१	कृषि, बन र मत्स्यपालन व्यवसाय	८२३	१,०६९	१,८९२	५४.६
२	खानी तथा उत्खनन् व्यवसाय	२९	८	३७	१.१
३	औद्योगिक व्यवसाय	७७	२१	९८	२.८
४	विद्युत, ग्याँस, एयर कण्डीसन आपूर्ति	८	२	१०	०.३
५	पानी वितरण, ढल निकास, फोहोरमैला तथा पुनःउपयोग क्रियाकलाप	१	०	१	०.०
६	निर्माण व्यवसाय	१५८	१३	१७१	४.९
७	थोक तथा खुद्रा व्यापार, सवारी साधन तथा मोटरसाइकलको मर्मत व्यवसाय	९५	४२	१३७	४.०
८	ढुवानी तथा भण्डारण व्यवसाय	२६	७	३३	१.०
९	होटल तथा रेष्टुरेण्ट व्यवसाय	२६२	२११	४७३	१३.७
१०	सूचना तथा सञ्चार सम्बन्धी	१०	३	१३	०.४
११	वित्तिय तथा विमा सम्बन्धी क्रियाकलाप	२	१	३	०.१
१२	घरजग्गा खरिद बिक्रि सम्बन्धी	७	२	९	०.३
१३	पेशाविद्, बैज्ञानिक तथा प्राविधिक	११	१	१२	०.३
१४	प्रशासनिक तथा सेवा सुविधा सम्बन्धी	११	३	१४	०.४
१५	सार्वजनिक प्रशासन तथा सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी क्रियाकलाप	११८	२७	१४५	४.२
१६	शिक्षा	१४५	८४	२२९	६.६
१७	मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य	३०	१७	४७	१.४
१८	कला, मनोरञ्जन तथा रचना सम्बन्धी	८	५	१३	०.४
१९	अन्य सामाजिक, सामुदायिक तथा व्यक्तिगत सेवा सम्बन्धी	४७	२३	७०	२.०
२०	निजी घरमा काम गर्ने कामदार	३७	७	४४	१.३
२१	अन्तराष्ट्रिय संघ संस्थाहरु	०	०	०	०.०
२२	उल्लेख नभएको	८	५	१३	०.४
जम्मा		१,९१३	१,५५१	३,४६४	१००

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

*माथि उल्लेखित कुनै पनि क्षेत्रमा संलग्न नभएका अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या यसमा समावेश गरिएको छैन ।

तालिका नं. ५९ : पेशा अनुसार १० वर्ष भन्दा माथिको अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या

क्र.सं.	पेशाको विवरण	जनसंख्या		जम्मा	
		पुरुष	महिला	जनसंख्या*	प्रतिशत
१	सशस्त्र सैनिक	२	०	२	०.१
२	व्यवस्थापक	१६७	१६१	३२८	९.५
३	पेशाविद्	१९०	७९	२६९	७.८
४	प्राविधिक तथा सहायक विज्ञहरु	१०५	२४	१२९	३.७
५	कार्यालय सहायक	७५	३२	१०७	३.१
६	सेवा गर्ने तथा पसल र बजारमा बिक्री गर्ने कामदार	१८३	१०५	२८८	८.३
७	कृषि, वन तथा माछापालन सम्बन्धी दक्ष तथा अर्धदक्ष कामदारहरु	७७२	१,०३९	१,८११	५२.३
८	शिल्प र यससंग संबन्धीत व्यवसायका कामदारहरु	२०२	२४	२२६	६.५
९	संयन्त्र तथा यन्त्र वा मेसीन चालक एवं संयोजनकर्ताहरु	१५	४	१९	०.५
१०	सामान्य तथा प्राथमिक तहका पेशाहरु	१९५	७७	२७२	७.९
११	पेशा उल्लेख नभएको	७	६	१३	०.४
कुल जम्मा		१९१३	१५५१	३४६४	१००

श्रोत : राष्ट्रीय जनगणना २०६८, के.त.वि., *माथि उल्लेखित कुनै पनि पेशामा संलग्न नभएका अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या यसमा समावेश गरिएको छैन ।

१० वर्ष र सो भन्दा माथिका आर्थिक रूपले निष्क्रिय/अक्सर निष्क्रिय हुनुको कारण सम्बन्धी विवरण (२०६८)

क्र.सं.	निष्क्रियताका कारणहरु	जम्मा		पुरुष		महिला	
		जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१	अध्ययन	१,०६१	६९.९	५२३	७६.८	५३८	६४.४
२	घरधन्दा	१५८	१०.४	२५	३.७	१३३	१५.९
३	वृद्धावस्था	१६३	१०.७	६५	९.५	९८	११.७
४	पेन्सन/आयस्ता	१०	०.७	५	०.७	५	०.६
५	अपाङ्गता	४४	२.९	२२	३.२	२२	२.६
६	दिर्घरोग	४१	२.७	१९	२.८	२२	२.६
७	अन्य	१८	१.२	१२	१.८	६	०.७
८	उल्लेख नभएको	२२	१.५	१०	१.५	१२	१.४
जम्मा		१,५१७	१००.०	६८१	१००.०	८३६	१००.०

खण्ड ४ भौतिक पूर्वाधार

४.१. सडक तथा यातायात

यस जिल्लाको केही भू-भाग कच्ची मोटर बाटोले छोएको छ । लमजुङ्ग जिल्लाको सदरमुकाम बेसिशहरबाट २७ कोष दुरी पार गरेपछि मनाङ जिल्लाको सरदमुकाम चामे पुग्न सकिन्छ । लमजुङ्ग जिल्लाको ताघिङ गा.वि.स. को च्याम्चे हुँदै मनाङ जिल्लाको सदरमुकाम चामेसम्म ६५ कि.मि. कच्ची मोटर बाटो निर्माण भएकोले हिउँद महिनामा जिपमा यात्रा गर्न सकिन्छ । यस्तै गरि चामेदेखि माथिल्लो मनाङको खाङ्गसार सम्म २८ कि.मि. कच्ची मोटर बाटो निर्माण भएको छ ।

चामेबाट ८ कोष माथि मनाङ गा.वि.स.को हुम्डेमा आश्विन देखि मंसिर र फाल्गुन देखि जेठसम्म हवाई सेवाको सुविधा रहेको छ । यो जिल्ला आफैमा दुर्गम भएर पनि अति दुर्गम गा.वि.स.हरु नार र फू सदरमुकाम चामेबाट क्रमशः १३ र १७ कोष दुरीमा रहेका छन् । सदरमुकाम चामेबाट पिसाङ, मनाङ, टंकीमनाङ हुँदै थोराङ्गपास (१७७८० फिट) पार गरेपछि मुस्ताङ्ग जिल्लामा पर्ने पवित्र धार्मिक स्थल मुक्तिनाथ पुग्न सकिने पैदल मार्ग रहेको छ ।जिल्लामा आपूर्ति हुने खाद्यान्न, निर्माण सामग्री लगायत अन्य सम्पूर्ण सामग्रीहरुको ढुवानी खच्चड एवं भरियाबाट हुने गर्छ ।

तालिका नं. ६१ : जिल्लामा भएका सडकनिर्माण सम्बन्धी विवरण

सडक विवरण	इकाई	२०७० असार मसान्त सम्म	२०७१ असार मसान्त सम्म
कच्ची सडक	कि.मि.	९५	१००
स्रोत : जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, मनाङ			

तालिका नं. ६२ : जिल्लाका ग्रामिण सडकसम्बन्धि विवरण

क्र.सं.	सडकको नाम	यातायात सञ्चालनको अवस्था (कि.मि.)	कैफियत
१	चामे खाङसार सडक	३२	कच्ची सडक
२	म्यादी चामे	२८	कच्ची सडक
स्रोत : जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, मनाङ			

तालिका नं. ६३ : जिल्लामा भएका पुल सम्बन्धि विवरण

क्र.सं.	पुलको नाम	स्थान	लम्बाई (मिटर)	कैफियत
१	चामे पुल	चामे	३५	पक्की
२	स्वर्गद्वारी	पिसाङ	३५	पक्की
३	भोलुङ्गे तथा ट्रेस	५२ वटा		
स्रोत : जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, मनाङ				

४.२. विद्युत

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार मनाङ जिल्लामा घरमा बत्ती बाल्न वा घर उज्यालो पार्न ८८.९ % जनसंख्याले विजुली प्रयोग गरेको पाइन्छ भने वैकल्पिक उर्जाको रूपमा सोलारबाट बत्ती बाल्नेहरु ८.६ % रहेको छ । हाल सम्म जिल्लामा राष्ट्रिय प्रशासन लाइनबाट विद्युत आपूर्ती हुन सकेको छैन ।

तालिका नं. ६४ : जिल्लामा संचालित लघु तथा साना जलविद्युत आयोजनाहरु

सि. नं.	आयोजनाको नाम	ठेगाना	क्षमता (कि.वा)	लाभान्वित भएका गा.वि.स. र घरधुरी		
				गाविस	गाउँ	घरधुरी
१	मनाङ सामुदायिक लघु जलविद्युत	मनाङ्ग	१००	मनाङ्ग,टंकी मनाङ्ग	मनाङ, टंकी मनाङ	५४४
२	नाखोला लघु जलविद्युत आयोजना	फू	८	फू	फू	४३
३	कामको थाखोला लघु जलविद्युत	नार	४०	नार	नार	८४
४	स्याल्क्यू खोलाजलविद्युतउपभोक्ता संस्था	चामे, मनाङ्ग	४५	चामे	बिचबजार, कोतो, चामेपारी	१७३
५	छहरे खोला लघु जलविद्युतउपभोक्ता समिति	धारापानी, ताल	२५	धारापानी	ताल, घेराङ	११५
६	ग्वाखोला लघु जलविद्युत उपभोक्ता समिति	थोचे, तिल्चे	३०	थोचे	थोचे, तिमाङ, तिल्चे, ग्वा, सुति, बिम्दाङ	७१
७	स्याल्क्यू खोला लघु जलविद्युत समिति	चामे, तिमाङ	३२	चामे,तिमाङ	तिमाङ, थानचोक	७५
८	ग्रामिण विद्युतियउर्जा व्यवस्थापन समिति	ताचै बगरछाप	२५	ताचैबगरछाप	ताचै, वगरछाप, दानक्यू, घेलान्चोक	१२७
९	मनाङ्ग सानो जलविद्युत केन्द्र (सब्जे खोला)	हुम्डे, मनाङ्ग	८०	मनाङ,टंकी मनाङ्ग,खाडसार, भ्राका,पिसाङ, डावल,घ्यारु	मनाङ,हुम्डे, टंकी,टंकीमनाङ,खाडसार, भ्राका,मुडचे,सब्जेखोला, उपल्लो पिसाङ, तल्लो पिसाङ,ढिकुरपोखरी,तलेखु	५६६
१०	डोनाखोला ग्रामिण विद्युतियउर्जा व्यवस्थापन समिति	धारापानी, मनाङ्ग	३५	धारापानी, थोचे	धारापानी, नांचे, खोत्रो, ओडार, थोचे, खोत्रोमाथि	१३१
११	थोराङफेदी जलविद्युत	थोराङफेदी, टंकीमनाङ्ग	२०	टंकीमनाङ्ग	थोराङफेदी	२०

स्रोत : जि.वि.स. मनाङ

तालिका नं. ६५ : जिल्लामा वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी विवरण २०७०/७१ सम्म

क्र.सं.	वैकल्पिकउर्जा	इकाई	मान	कैफियत
१	जैविकउर्जा प्लान्ट	घरधुरी	१	Biogas Plant
२	सौर्य उर्जा प्लान्ट	घरधुरी	१२८	
३	सुधारिएको चुलो	घरधुरी	६२८	
७	माइक्रो हाइड्रोपावर (लघु जलविद्युत)	संख्या	११	बटा
स्रोत : जि.वि.स. मनाङ				

तालिका नं. ६६ : बत्तीको स्रोत अनुसार घरपरिवारको विवरण

क्र.सं.	बत्तीको स्रोत	घरपरिवार	प्रतिशत
१	विजुली	१,२८७	८८.८८
२	मट्टितेल	२४	१.६६
३	गोबर ग्याँस	०	०.००
४	सोलार	१२४	८.५६
५	अन्य	८	०.५५
६	उल्लेख नभएको	५	०.३५
	जम्मा घरपरिवार	१,४४८	१००
स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.			

तालिका नं. ६७ : गा.वि.स. अनुसार बत्तीको विभिन्न स्रोत प्रयोग गर्ने घरपरिवारको विवरण

क्र.सं.	गा.वि.स.	जम्मा घरपरिवार	बत्तीका स्रोत					उल्लेख नभएको
			विजुली	मट्टितेल	गोबर ग्याँस	सोलार	अन्य	
१	भ्राका	८३	७५	८	०	०	०	०
२	चामे	२७९	२७१	६	०	१	१	०
३	धारापानी	२३२	२२३	१	०	३	५	०
४	फू	३६	०	१	०	३५	०	०
५	घ्यारु	३३	३२	१	०	०	०	०
६	खाङसार	५८	५७	०	०	०	१	०
७	मनाङ	१३१	१२७	३	०	०	०	१

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

क्र.सं.	गा.वि.स.	जम्मा घरपरिवार	बत्तीका स्रोत					उल्लेख नभएको
			विजुली	मट्टितेल	गोबर ग्याँस	सोलार	अन्य	
८	नार	८६	१	१	०	८४	०	०
९	डावल	७३	७३	०	०	०	०	०
१०	पिसाङ	१०५	१०५	०	०	०	०	०
११	ताचै बगरछाप	१२०	११६	०	०	०	०	४
१२	टंकी मनाङ	११०	११०	०	०	०	०	०
१३	थोचे	१०२	९७	३	०	१	१	०

४.३. संचार

टेलिफोन सेवा

सि.ब्याण्ड भि-स्याट	: १० गा.वि.स.मा
के.यू. ब्याण्ड भि-स्याट	: १३ वटा गा.वि.स.मा
सि-डट	: १११ चामे गा.वि.स.
रिम कार्ड	: २४००
सिम कार्ड	: १६००

हुलाक सेवा

जिल्ला हुलाक	: १ (चामे)
इलाका हुलाक	: ५ (पिसाङ, भ्राका, माथिल्लो मनाङ, नार र धारापानी)
अतिरिक्त हुलाक	: ५ (खाडसार, घ्यारु, फू, वगरछाप र थोचेमनाङ)
कुरियर सेवा	: जिल्ला हुलाक कार्यालय
हुलाक सुचना केन्द्र	: १ (जिल्ला हुलाक कार्यालय, चामे)
लेटरबक्स वितरण संख्या	: १२
मिति २०७० देखि २०७१ सम्म टिकट विक्रीबाट प्राप्त रकम (रु.)	: रु. २५,०००

४.४. खानेपानी

जिल्लामा विभिन्न खानेपानी आयोजनाबाट खानेपानीको सुविधा प्राप्त गर्ने घरधूरीहरू जम्मा १३४२ छन् । जिल्लामा निजी ३५३ र सार्वजनिक १६० गरि जम्मा ५१३ धाराहरू रहेका छन् । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार मनाङ जिल्लामा पाइप लाइनबाट वितरित भएको पानीलाई पिउने पानीको मुख्य स्रोतको रूपमा प्रयोग गर्ने घरपरिवारहरू ९७.५८ % छन् ।

तालिका नं. ६८ : जिल्लामा खानेपानी आपूर्ति सम्बन्धी विवरण

आयोजनाको नाम	गा.वि.स तथा वडा नं.	जम्मा घरधूरी	धारा संख्या		लाभान्वित घरधूरी	कार्यान्वयन गर्ने निकाय
			निजी	सार्वजनिक		
खाडसार खा.पा.यो.	खाडसार १ देखि ९	७६	-	७	७६	खा.पा.सव.डि.का.
वृहत मनाङ खा.पा.यो.	मनाङ १ देखि ९	५३	३२	१०	५३	खा.पा.सव.डि.का.
वृहत मनाङ खा.पा.यो.	टंकीमनाङ ४ देखि ८	१२४	४	१५	१२४	खा.पा.सव.डि.का.
हुम्डे खा.पा.यो.	मनाङ ९	३४	-	६	३४	खा.पा.सव.डि.का. र दुर्गम विकास समिति
भ्राका खा.पा.यो.	भ्राका १ देखि ९	८५	३	६	८५	खा.पा.सव.डि.का.
डावल खा.पा.यो.	डावल १ देखि ९	८९	२५	११	८९	खा.पा.सव.डि.का.
घ्यारु खा.पा.यो.	घ्यारु १ देखि ९	६२	-	८	६२	खा.पा.सव.डि.का.
पिसाङ खा.पा.यो.	पिसाङ १ देखि ९	१२३	२४	९	१२३	खा.पा.सव.डि.का.
चामे खा.पा.यो.	चामे ५ देखि ७	११८	९५	६	११८	खा.पा.सव.डि.का.
छितापु खा.पा.यो.	चामे ५	२३	१९	२	२३	खा.पा.सव.डि.का.
थानचोक खा.पा.यो.	चामे २, ३, ४	४३	-	६	४३	खा.पा.सव.डि.का.
तिमाङ खा.पा.यो.	चामे १	१८	१५	२	१८	खा.पा.सव.डि.का.
ताचै खा.पा.यो.	ताचैबगरछाप १-५	५६	-	६	५६	दुर्गम विकास समिति
बगरछाप खा.पा.यो.	ताचैबगरछाप ६-८	१५	४	३	१५	खा.पा.सव.डि.का.

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

आयोजनाको नाम	गा.वि.स तथा वडा नं.	जम्मा घरधूरी	धारा संख्या		लाभान्वित घरधूरी	कार्यान्वयन गर्ने निकाय
			निजी	सार्वजनिक		
दानाक्यू खा.पा.यो.	ताचैबगरछाप ९	३५	३२	३	३५	खा.पा.सव.डि.का.
तिल्चे खा.पा.यो.	थोचे १-५	५३	१२	६	५३	खा.पा.सव.डि.का.
थोचे खा.पा.यो.	थोचे ६-९	४६	-	८	४६	दुर्गम विकास समिति
ग्वा खा.पा.यो.	थोचे १	९	७	३	९	खा.पा.सव.डि.का.
ताचै खा.पा.यो.	धारापानी २, ३, ४	३८	९	८	३८	खा.पा.सव.डि.का.
खोर्गा खा.पा.यो.	धारापानी ५	८	५	३	८	खा.पा.सव.डि.का.
ओडार खा.पा.यो.	धारापानी ६, ७, ८	२९	११	७	२९	ACAP
ताल खा.पा.यो.	धारापानी १	५२	४९	३	५२	खा.पा.सव.डि.का.
घेलानचोक खा.पा.यो.	धारापानी ९	१८	६	१	१८	जि.प्र.का.
नार खा.पा.यो.	नार १ देखि ९	७२	१	११	७२	खा.पा.सव.डि.का.
फू खा.पा.यो.	फू १ देखि ९	६३	-	१०	६३	खा.पा.सव.डि.का.
स्रोत : जिल्लास्तरीय प्रोफायल सहितको वार्षिक पुस्तिका, जिल्ला पशुसेवा कार्यालय २०७१/०७२						

तालिका नं. ६९ : पिउने पानीको स्रोतको प्रयोग अनुसार घरपरिवारको विवरण

क्र.सं.	पानीको स्रोत	घरपरिवार	प्रतिशत
१	धारा/पाईप	१,४१३	९७.५८
२	मूल धारा	२६	१.८०
३	नदि/खोला	४	०.२८
४	उल्लेख नभएको	५	०.३५
	जम्मा घरपरिवार	१,४४८	१००.००
स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.			

तालिका नं. ७० : गा.वि.स. तह सम्म खानेपानीको स्रोत अनुसार घरपरिवार सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	गा.वि.स.	जम्मा घरपरिवार	खानेपानीको स्रोत			
			धारा/पाइप	ढुङ्गे धारा	नदी/खोला	उल्लेख नभएको
१	भाका	८३	५९	२२	२	०
२	चामे	२७९	२७७	१	१	०
३	धारापानी	२३२	२३२	०	०	०
४	फू	३६	३४	१	१	०
५	घ्यारु	३३	३३	०	०	०
६	खाडसार	५८	५८	०	०	०
७	मनाङ	१३१	१३०	०	०	१
८	नार	८६	८६	०	०	०
९	डावल	७३	७३	०	०	०
१०	पिसाङ	१०५	१०५	०	०	०
११	ताचै बगरछाप	१२०	११६	०	०	४
१२	टंकी मनाङ	११०	११०	०	०	०
१३	थोचे	१०२	१००	२	०	०

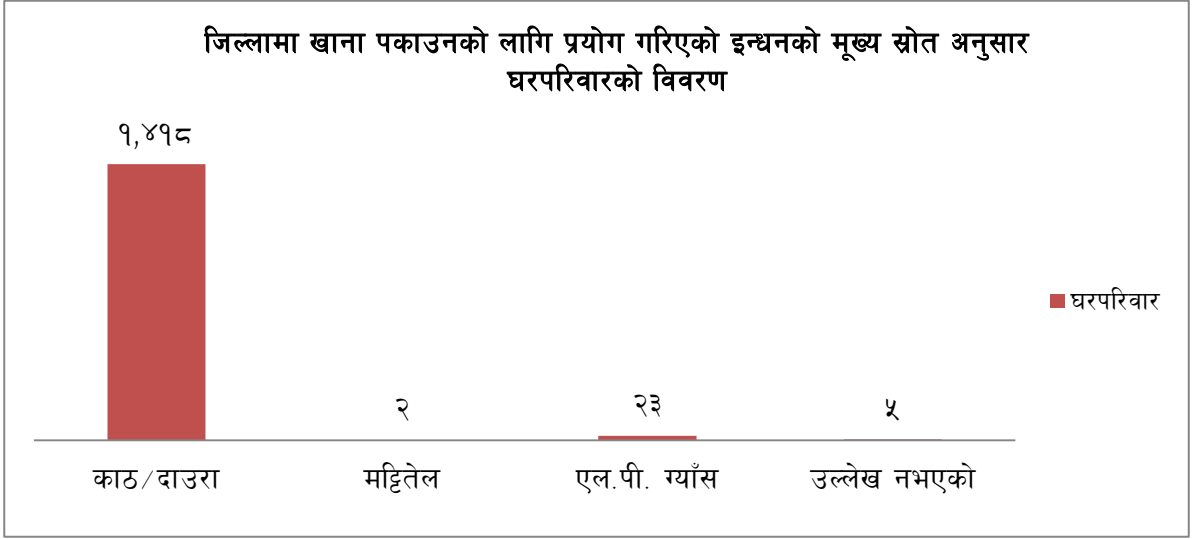
स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

तालिका नं. ७१ : खाना पकाउनको लागि मुख्य स्रोतको रूपमा प्रयोग गरिएको इन्धनको प्रकार अनुसार घरपरिवारको विवरण

क्र.सं.	इन्धनको प्रकार	२०५८		२०६८	
		घरपरिवार	प्रतिशत	घरपरिवार	प्रतिशत
१	काठ/दाउरा	१७६१	९९.२	१,४१८	९७.९३
२	मट्टितेल	१२	०.६८	२	०.१४
३	एल.पी. ग्याँस	०.००	०.००	२३	१.५९
८	उल्लेख नभएको	३	०.१७	५	०.३५
	जम्मा	१७७६	१००	१,४४८	१००

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०५८ र २०६८, के.त.वि.

चार्ट नं. ९

तालिका नं. ७२ : गा.वि.स.मा खाना पकाउनको लागि प्रयोग गरिने ईन्धन अनुसार घरपरिवारको विवरण

क्र.सं.	गा.वि.स.	जम्मा घरपरिवार	इन्धनको स्रोत			
			काठ/दाउरा	मट्टितेल	एल.पी. ग्याँस	उल्लेख नभएको
१	भ्राका	८३	८३	०	०	०
२	चामे	२७९	२७४	०	५	०
३	धारापानी	२३२	२२०	०	१२	०
४	फू	३६	३६	०	०	०
५	घ्यारु	३३	३३	०	०	०
६	खाङसार	५८	५८	०	०	०
७	मनाङ	१३१	१२८	१	१	१
८	नार	८६	८६	०	०	०
९	डावल	७३	७३	०	०	०
१०	पिसाङ	१०५	१०५	०	०	०
११	ताचै बगरछाप	१२०	११५	१	०	४
१२	टंकी मनाङ	११०	११०	०	०	०
१३	थोचे	१०२	९७	०	५	०

४.५. आवास तथा सुविधासम्बन्धी विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार मनाङ जिल्लामा संस्थागत बाहेकका १४४८ घरपरिवार मध्ये कानुनत आफ्नै स्वामित्वका घरमा बस्ने परिवार ६२.४ % छन् । मनाङ जिल्लामा धेरै जसो घरहरूको जग एवं गराहरू माटो/टुङ्गा बाट जडान नै जडान भएको पाइन्छ । परिवारले प्रयोग गरेका विभिन्न सुविधाहरू मध्ये जिल्लामा सबै भन्दा बढि मोबाइल प्रयोग गर्ने घरपरिवार २८.३ %, रेडियो प्रयोग गर्ने परिवार २२.९ %, टेलिभिजन प्रयोग गर्ने परिवार १४ %, कम्प्युटर प्रयोग गर्ने परिवार १.२ % र इन्टरनेट प्रयोग गर्ने ०.६ % मात्र छन् ।

तालिका नं. ७३ : मनाङ जिल्लामा घरको स्वामित्व अनुसार घरपरिवारको विवरण (रा.ज. २०६८)

विवरण	जम्मा	स्वामित्व अनुसार घरपरिवारको संख्या			
		आफ्नै	भाडा	संस्थागत	अन्य
घरपरिवार	१,४४८	९०४	३२९	३६	१७९
प्रतिशत	१००	६२.४	२२.७	२.५	१२.४

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका नं. ७४ : मनाङ जिल्लाको गा.वि.स. तहमा घरको स्वामित्व अनुसार घरपरिवारको विवरण

क्र.सं.	गा.वि.स.	घरपरिवार	घरको स्वामित्व अनुसार घरपरिवारको संख्या			
			आफ्नै	भाडा	संस्थागत	अन्य
१	भ्रका	८३	४९	२	३	२९
२	चामे	२७९	१२४	१३८	१५	२
३	धारापानी	२३२	१७०	५८	३	१
४	फू	३६	३४	१	१	०
५	घ्यारु	३३	२४	०	१	८
६	खाङ्गसार	५८	३८	५	१	१४
७	मनाङ	१३१	८१	३७	१	१२
८	नार	८६	८१	३	२	०
९	डावल	७३	२४	५	०	४४
१०	पिसाङ	१०५	६८	१५	४	१८
११	ताचैबगरछाप	१२०	८१	२७	१	११
१२	टंकीमनाङ	११०	५७	१०	३	४०
१३	थोचे	१०२	७३	२८	१	०

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका नं. ७५ : मनाङ जिल्लामा घरको जग अनुसार घरपरिवारको विवरण

विवरण	जम्मा	घरको जग अनुसार घरपरिवारको संख्या					
		माटो/ढुङ्गाको जडान	ढुङ्गा/इट्टाको सिमेन्ट जडान	RCC पिलर	काठको पिलर	अन्य	थाहा नभएको
घरपरिवार	१,४४८	१,३३२	४४	४	६१	०	७
प्रतिशत	१००	९२.०	३.०	०.३	४.२	०.०	०.५

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका नं. ७६ : मनाङ जिल्लाको गा.वि.स. तहमा घरको जग अनुसार घरपरिवारको विवरण

क्र.सं.	गा.वि.स.	घरपरिवार	घरको जग अनुसार घरपरिवारको संख्या					
			माटो/ढुङ्गाको जडान	ढुङ्गा/इट्टाको सिमेन्ट जडान	RCC पिलर	काठको पिलर	अन्य	थाहा नभएको
१	भ्राका	८३	८०	२	०	१	०	०
२	चामे	२७९	२४५	२	१	३१	०	०
३	धारापानी	२३२	१९६	२८	०	८	०	०
४	फू	३६	३६	०	०	०	०	०
५	घ्यारु	३३	३२	०	१	०	०	०
६	खाङ्गसार	५८	५७	०	०	०	०	१
७	मनाङ	१३१	१२४	२	०	४	०	१
८	नार	८६	८४	२	०	०	०	०
९	डावल	७३	७३	०	०	०	०	०
१०	पिसाङ	१०५	९४	०	०	१०	०	१
११	ताचैबगरछाप	१२०	११३	१	०	३	०	३
१२	टंकीमनाङ	११०	१०८	१	०	०	०	१
१३	थोचे	१०२	९०	६	२	४	०	०

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

तालिका नं. ७७ : मनाङ जिल्लामा घरको बाहिरी गाराको प्रकार अनुसार घरपरिवारको विवरण

विवरण	जम्मा	घरको बाहिरी गाराको प्रकार अनुसार घरपरिवारको संख्या				
		माटो/दुङ्गाको जडान	दुङ्गा/इट्टाको सिमेन्टको जडान	काठ/फुल्याक	बाँसको	थाहा नभएको
घरपरिवार	१,४४८	१,१९२	१०८	१३८	३	७
प्रतिशत	१००	८२.३	७.५	९.५	०.२	०.५

स्रोत : राष्ट्रिय जनणना २०६८

तालिका नं. ७८ : मनाङ जिल्लाको गा.वि.स. तहमा घरको बाहिरी गाराको प्रकार अनुसार घरपरिवारको विवरण

क्र. सं.	गा.वि.स.	घरपरिवार	घरको बाहिरी गाराको प्रकार अनुसार घरपरिवारको संख्या				
			माटो/दुङ्गाको जडान	दुङ्गा/इट्टाको सिमेन्टको जडान	काठ/फुल्याक	बाँसको	थाहा नभएको
१	भ्रका	८३	७७	४	२	०	०
२	चामे	२७९	१७६	१३	९०	०	०
३	धारापानी	२३२	१६०	६०	१०	२	०
४	फू	३६	३६	०	०	०	०
५	घ्यारु	३३	३२	१	०	०	०
६	खाङ्गसार	५८	५७	०	०	०	१
७	मनाङ	१३१	१२४	२	४	०	१
८	नार	८६	८२	४	०	०	०
९	डावल	७३	७३	०	०	०	०
१०	पिसाङ	१०५	९१	०	१३	०	१
११	ताचैबगरछाप	१२०	९९	५	१२	१	३
१२	टंकीमनाङ	११०	१०८	१	०	०	१
१३	थोचे	१०२	७७	१८	७	०	०

तालिका नं. ७९ : मनाङ जिल्लामा घरको छानाको प्रकार अनुसार घरपरिवारको विवरण

विवरण	जम्मा	घरको छानाको प्रकार अनुसार घरपरिवारको संख्या							
		खर/छुवाली	जस्ता पाता	टायल /स्लेट	RCC	काठ/फुल्याक	माटो	अन्य	थाहा नभएको
घरपरिवार	१,४४८	४	४४८	३६	१०	२३९	७०३	१	७
प्रतिशत	१००	०.३	३०.९	२.५	०.७	१६.५	४८.५	०.१	०.५

स्रोत : राष्ट्रिय जनणना २०६८

तालिका नं. ८० : मनाङ जिल्लाको गा.वि.स. तहमा घरको छानाको प्रकार अनुसार घरपरिवारको विवरण

गा.वि.स.	घरपरिवार	घरको छानाको प्रकार अनुसार घरपरिवारको संख्या							
		खर/ छवाली	जस्ता पाता	टायल / स्लेट	RCC	काठ/ फुल्याक	माटो	अन्य	थाहा नभएको
भ्राका	८३	०	१३	१	०	०	६९	०	०
चामे	२७९	२	१४६	२८	१	८०	२१	१	०
धारापानी	२३२	१	१२९	२	७	३८	५५	०	०
फू	३६	०	०	१	०	०	३५	०	०
घ्यारु	३३	०	१	१	०	०	३१	०	०
खाङ्गसार	५८	०	३	०	०	०	५४	०	१
मनाङ	१३१	०	१३	१	०	४	११२	०	१
नार	८६	०	२	२	०	०	८२	०	०
डावल	७३	०	१	०	०	१	७१	०	०
पिसाङ	१०५	०	२८	०	०	७५	१	०	१
ताचैबगरछाप	१२०	१	५२	०	०	७	५७	०	३
टंकीमनाङ	११०	०	३	०	०	०	१०६	०	१
थोचे	१०२	०	५७	०	२	३४	९	०	०
स्रोत : राष्ट्रिय जनगना २०६८									

तालिका नं. ८१ : परिवारको घरायसी प्रयोजनका लागि प्रयोग भएका विभिन्न सुविधा सम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	सुविधा	सुविधा लिएका घरपरिवार		क्र. सं.	सुविधा	सुविधा लिएका घरपरिवार	
		संख्या	प्रतिशत			संख्या	प्रतिशत
१	रेडियो	७८१	२२.९	७	मोबाइल फोन	९६३	२८.३
२	टेलिभिजन	४७६	१४.०	८	मोटरसाइकल	२	०.१
३	केबल टेलिभिजन	४३२	१२.७	९	साइकल	२९	०.९
४	कम्प्युटर	४०	१.२	१०	अन्य सवारी साधन	५२६	१५.४
५	इन्टरनेट	१९	०.६	११	फ्रिज	१४	०.४
६	टेलिफोन	११६	३.४	१२	उल्लेख नभएको	७	०.२
स्रोत : राष्ट्रिय जनगना २०६८							

खण्ड ५ प्राकृतिक श्रोत तथा वातावरण

५.१. वन

मनाङ जिल्लाको कूल वन क्षेत्रफलको करिब ७८% क्षेत्र अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र आयोजना भित्र पर्दछ भने बांकी सामुदायिक तथा राष्ट्रिय वनको रूपमा रहेको छ । चट्टाने भीर पहरा र सुख्खा हावापानीका कारण जिल्लाको माथिल्लो खण्ड (Upper Manang)शीत मरुभूमिको रूपमा रहेको छ, जहाँ काँडेदार बुट्यान तथा फाडी बाहेक ठुला रुखहरु पाइदैनन् । जिल्लाको तल्लो भू-भागमा भने कोणधारी र चौडापाते प्रजातीहरुको वन पाइन्छ । आ.व. २०६७/०६८ देखि आ.व. २०७१/०७२ सम्म जिल्ला वन कार्यालयबाट कुनै पनि जडीबुटी निकासो भएको छैन । जिल्लामा जम्मा १७ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरु छन् जसमध्ये १३ वटा अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र भित्र र ४ वटा जिल्ला वन कार्यालयको अधिकार क्षेत्र भित्र पर्दछन् । जिल्ला वन कार्यालयबाट हस्तान्तरित भएका सामुदायिक वनबाट १९८ परिवारका १०७७ जनसंख्याहरु प्रत्यक्ष रूपमा लाभान्वित भएका छन् । यस जिल्लामा हाल सम्म २ वटा मात्र निजी वनहरु दर्ता भएको देखिन्छ । भौगोलिक विविधता, विविध धरातलिय स्वरुप तथा diverse Topography उचाईको आधारमा यस जिल्लाको वन क्षेत्रलाई Dobremez(१९७६) का अनुसार मोटामोटी रूपमा ४ भागमा विभाजन गरिएको छ ।

१. Low Temperate Forest (२०००-२७०० मि.)

२. Upper Temperate Forest (२४००-२८०० मि.)

३. Sub-Alpine forest (२८००-४२०० मि.)

४. Alpine forest (>४२०० मि.)

तालिका नं. ८२ : मनाङ जिल्लामा दर्ता भएका तथा हाल सञ्चालनमा रहेका वन पैदावरमा आधारित उद्योगहरु

क्र.सं.	उद्योगको नाम र ठेगाना	उद्योग धनीको नाम र ठेगाना	दर्ता आ.व.	दर्ता नम्बर
१	लक्ष्मी फर्निचर उद्योग	कर्मा लामा, चामे ६	०४५/०४६	१
२	सपयत्री कागज उद्योग	ज्ञानुमाया श्रेष्ठ, चामे ५	०५६/०५७	६२
३	मनास्लु सुगन्धित तेल उद्योग	तिल्चे सा.व.उ.स., चामे	०६५/०६६	९८

स्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, मनाङको वार्षिक प्रगति पुस्तिका २०७१

तालिका नं. ८३ : जिल्लामा हालसम्म हस्तान्तरित सामुदायिक वनहरूको विवरण

सि. नं.	सामुदायिक वनको नाम	क्षेत्रफल (हे.)	घरधूरी	ठेगाना	रेन्जपोष्ट	अधिकार क्षेत्र	वनमा पाइने प्रजातीहरु	वनको किसिम	वनको अवस्था
१	खाडसार सा.व.	३२०.७५	५२	खाडसार १ देखि ९ सम्म	तिलिचो	ACAP	गोब्रेसल्ला, धूपीसल्ला, भोजपत्र आदि	कोणधारी, मिश्रित	राम्रो
२	भ्राका सा.व.	५००	१७१	भ्राका १ देखि ९ सम्म	तिलिचो	ACAP	गोब्रेसल्ला, धूपीसल्ला आदि	कोणधारी, मिश्रित	ठीकै
३	डावल तथा डावलबेशी सा.व.	१००	८६	घ्यारु २ १ देखि ९ सम्म	तिलिचो	ACAP	गोब्रेसल्ला, धूपीसल्ला, भोजपत्र आदि	कोणधारी, मिश्रित	ठीकै
४	पिसाङ सा.व.	१००	१३०	पिसाङ १ देखि ९ सम्म	मस्र्याङ्दी	ACAP	गोब्रेसल्ला, धूपीसल्ला, भोजपत्र आदि	कोणधारी, मिश्रित	धेरै राम्रो
५	चामे सा.व.	७५	१२७	चामे ५ देखि ८ सम्म	मस्र्याङ्दी	ACAP	काँडेसल्ला, गोब्रेसल्ला, धूपीसल्ला, भोटेपिपल आदि	कोणधारी, मिश्रित	राम्रो
६	थान्चोक सा.व.	९.४	४६	चामे १ देखि ४ सम्म	मस्र्याङ्दी	ACAP	गोब्रेसल्ला	कोणधारी, मिश्रित तथा भाडी	राम्रो
७	नार सा.व.	९१०.२५	६२	नार १ देखि ९ सम्म	पेरी	ACAP	गोब्रेसल्ला तथा भोटेपिपलका विभिन्न प्रजाती	कोणधारी, मिश्रित	ठीकै
८	फू सा.व.	५०	४२	फू १ देखि ९ सम्म	पेरी	ACAP	काँडेसल्ला, धूपीसल्ला, भोजपत्र तथा भाडी प्रजाति	कोणधारी, मिश्रित	ठीकै

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

सि. नं.	सामुदायिक वनको नाम	क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी	ठेगाना	रेन्जपोष्ट	अधिकार क्षेत्र	वनमा पाइने प्रजातीहरू	वनको किसिम	वनको अवस्था
९	ताचै बगरछाप सा.व.	३००	९५	बगरछाप र १ देखि ९ सम्म	मानसिरी	ACAP	गोब्रेसल्ला तथा धूपीसल्ला, रातोकाठ, लोक्ता	कोणधारी, मिश्रित	राम्रो
१०	घेलानचोक सा.व.	७०	२२	धारापानी ९	मानसिरी	ACAP	गोब्रेसल्ला, धूपीसल्ला, फलाँट	कोणधारी, मिश्रित	राम्रो
११	नाचे सा.व.	४९७.०८	४२	धारापानी २ देखि ४ सम्म	मानसिरी	जि.व.का.	सल्ला, उतिस, ओखर, चाँप, कटुस भोजपत्र आदि	कोणधारी, मिश्रित	राम्रो
१२	ओडार सा.व.	५००	३१	धारापानी ८ र ९	मानसिरी	ACAP	सल्ला, उतिस, ओखर, चाँप, कटुस, भोजपत्र आदि	कोणधारी, मिश्रित	राम्रो
१३	ताल सा.व.	४८९.०७	५२	धारापानी १	मानसिरी	जि.व.का.	सल्ला, उतिस, ओखर, कटुस, भोजपत्र आदि	कोणधारी, मिश्रित	ठीकै
१४	घेराड सा.व.	१५०	३०	धारापानी १	मानसिरी	ACAP	सल्ला, उतिस, ओखर, चाँप, कटुस, भोजपत्र आदि	कोणधारी, मिश्रित	राम्रो
१५	धारापानी सा.व.	२०	३०	धारापानी ५	मानसिरी	ACAP	सल्ला र निगालो	कोणधारी, मिश्रित	ठीकै
१६	थोचें सा.व.	३२५	३८	थोच ६ देखि ९ सम्म	मानसिरी	जि.व.का.	सल्ला, भोटेपिपल, रातोकाठ, उतिस, काँडेसल्ला आदि	कोणधारी, मिश्रित	राम्रो
१७	तिल्ये सा.व.	२२६५.६४	६६	थोच १ देखि ५ सम्म	मानसिरी	जि.व.का.	सल्ला, भोटेपिपल, रातोकाठ, उतिस, काँडेसल्ला आदि	कोणधारी, मिश्रित	राम्रो
जम्मा		६५८८.०४	११२२						

स्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, मनाङ

नोट : १. एउटै परिवारका दुई वा दुई भन्दा बढि समूहमा आवद्ध भएको कारणले माथि उल्लेखित लाभन्वित जनसंख्या जिल्लाको कुल घरधुरी संख्या र कुल जनसंख्या भन्दा बढि देखिन गएको छ ।

५.२. हिमशिखरहरु

प्रमुख हिमशिखरहरु

सि.नं.	हिमचुलीको नाम	उचाई (मिटरमा)
१	लमजुङ्ग हिमाल	६९८३
२	गंगापूर्ण हिमाल	
३	पिसाङ्ग हिमाल	
४	काङ्गला हिमाल	५९६७
५	अन्नपूर्ण प्रथम	८०९१
६	अन्नपूर्ण द्वितीय	७९३९
७	अन्नपूर्ण चौथो	७०२७
८	थोराङ्ग-ला हिमाल (थोराङ्ग-स्ते पिक)	६०३२
९	मनास्लु	८१६३

५.३. नदीनाला, ताल तलैया र हिमालहरु

नदीनाला

- ❖ मस्युङ्गदी
- ❖ थोराङ्ग खोला
- ❖ सब्जे खोला
- ❖ घट्टे खोला
- ❖ स्यार्क्यु खोला
- ❖ नार खोला
- ❖ दुध-खोला
- ❖ फूखोला
- ❖ माडाखोला
- ❖ नाक्रेखोला
- ❖ डोनाखोला

ताल-तलैया

क) तिलिचो ताल	(ख) गंगापूर्ण ताल
ग) केचो ताल	(घ) मनास्लु ताल
ङ) पँकर ताल	(च) डोना ताल

५.४. वन्यजन्तु र जैविक विविधता

मनाङ जिल्ला वन्यजन्तु र जैविक विविधताको हिसावले धनी मानिन्छ। नार र फू गा.वि.स.लाइ जिल्लाकै बढी नाउर पाइने क्षेत्रको रूपमा लिइन्छ। मनाङ जिल्ला भौगोलिक एवं जैविक विविधताको अनुसन्धान र अध्ययन गर्न सकिने प्रयोगशालाको रूपमा लिन सकिन्छ। यस जिल्लामा पाइने वन्यजन्तु, पंक्षि तथा वनस्पतीहरूको विवरण यस प्रकार छन्।

वन्यजन्तुहरू :

यस जिल्लामा भारल, घोरल, नाउर, थार, कन्तुरी मृग, भालु, चितुवा, मलसाप्रो, मृग, वन विरालो, रातो बाँदर, लंगूर, वन मूसा आदि पाइन्छ।

पंक्षिहरू :

यस जिल्लामा डाँफे, मुनाल, वन कुखुरा, कालिज, पिउरा, भद्राई, मलेवा, काठ फोरुवा, गिद्ध, चिल, ढुकुर लगाएत विभिन्न थरीका चराचुरुङ्गीहरू पाइन्छन्।

वनस्पती :

यस भेगमा वनस्पती प्रजातीहरूमा विभिन्न किसिमका सुनगाभाहरू, विभिन्न प्रजातीका गुराँसहरू, बहुमूल्य किसिमका उच्च हिमाली भागमा पाइने जडीबुटीहरू जस्तै यार्चागुम्बा, सुगन्धवाल, पाषणवेद, चिराइतो, जटामसी, भूतकेश जरा, अकरकरा, सुनपाती, भोटेखयर, पदमचाल, विषजरा, कुटकी, कुरिलो, पाँचऔले, भोटेखयर, सुनगाभा, कालो, सतो मुसुली, सतुवा, निरमसी, मजिठो, इन्द्रेनी, धूपी पात, लौठसल्लाको पात, ऐसर, गुच्ची च्याउ पाइन्छन्। सरकारद्वारा प्रतिबन्धित पाँचऔले र कुटकी पनि यस जिल्लामा प्रशस्त मात्रामा पाइन्छ। मनाङको धेरै जसो वनमा लौठसल्ला प्रचुर मात्रामा पाइन्छ, जून क्यान्सरको औषधिको रूपमा प्रयोग गरिन्छ। वन्यजन्तुहरूमा अति दुर्लभ मानिने कस्तुरी, मृग, नाउर, घोरल, भारल, हिमचितुवा, भालु आदि तथा पन्छिहरूमा डाँफे, मुनाल, कालिज, लुईचे, ढिकुर, च्याखुरा, काग लगायत अन्य स-साना चराचुरुङ्गीहरू पाइन्छन्।

५.५. अन्नपूर्ण संरक्षित क्षेत्र आयोजना (Annapurna Conservation Area Project)

वि.सं. २०४३ (सन् १९६८) सालमा अन्नपूर्ण संरक्षित क्षेत्र घोषणा भए पछि मनाङ जिल्लाको अधिकांश भाग यस क्षेत्र अन्तर्गत पर्दछ। परीक्षण कालको रूपमा घान्द्रुक गा.वि.स. बाट शुरु गरिएको यस अन्नपूर्ण संरक्षित क्षेत्र ७६२९ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा फैलिएको छ। अन्नपूर्ण हिमालको वरिपरि पर्ने वातावरणीय दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापनको जिम्मा उक्त अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र आयोजना (ACAP) ले लिएको छ। यसका प्रमुख कार्यहरूमा वन संरक्षण, सामुदायिक विकास, संरक्षण शिक्षा, सामुदायिक स्वास्थ्य, सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण, वैकल्पिक उर्जा स्रोतको विकास, पर्यटन व्यवस्थापन, अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण रहेको छ। हाल यस क्षेत्र अन्तर्गत मनाङ, मुस्ताङ, म्याग्दी, कास्की र लमजुङ गरि ५ जिल्लाका ५७ गा.वि.स. रहेका छन्।

तालिका नं. ८४ : अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्रमा विदेशी पर्यटकको आगमन संख्या

क्र.सं.	महिना	२००५	२००६	२००७	२००८	२००९	२०१०	२०११	२०१२	२०१३	२०१४	जम्मा
१	जनवरी	९३	१३७	११६	१६८	१८८	२५८	२४७	३१५	२८०	४५८	२२६०
२	फेब्रुअरी	८९	१७७	२७०	२८३	३३७	३४१	४१२	४९३	५७३	६४०	३६१५
३	मार्च	१०८१	१०६३	१४८५	१९०६	१९९३	१९०९	२११३	२१९५	२३५१	२५६०	१८६५६
४	अप्रिल	१०३८	८०६	२२२९	२२४९	२४९९	२५३८	२८०८	२६५१	३२०१	३६४७	२३६६६
५	मे	३९४	३१६	६७४	९५४	९३३	७४८	१०२३	११५४	१३०१	१४३४	८९३१
६	जुन	१०७	६४	१३६	२१४	१६२	१९९	२७८	२९३	३३१	४१३	२१९७
७	जुलाई	१०४	६८	१७५	२१०	२११	३६९	३८३	४२६	५१६	५३६	२९९८
८	अगस्ट	१७२	२०७	३००	३११	३३८	४३६	४२२	४९३	४९८	५६७	३७४४
९	सेप्टेम्बर	८५९	८५३	१२४९	१६०६	१८२१	१९९३	२०९४	२४६२	२५२२	२२७९	१७७३८
१०	अक्टुबर	३६३७	३६२७	४८१०	५९२४	५४५६	५९८५	५८११	५८१२	५७४२	४५१७	५१३२१
११	नोभेम्बर	१७२०	१७८०	२३३९	२७१३	२६६१	२७९४	३५६३	२८४८	३११७	२९९८	२६५३३
१२	डिसेम्बर	३०६	२६२	४०८	३७३	४६६	५०९	५१५	५४९	७७५	६५५	४८१८
	जम्मा	९५९०	९३६०	१४१९१	१६९११	१७०६५	१८०७५	१६९९६	१९६९१	२१२०७	२०६९४	

श्रोत: अन्नपूर्ण क्षेत्र संरक्षण आयोजना, मनांग ।

तालिका नं. ८५ : पर्यटन क्षेत्रको विकासको लागि आबद्ध संघसंस्थाहरूको विवरण

क्र.सं.	संघ/संस्थाको नाम	सम्पर्क नं.
१	जिल्लाविकास समितिको कार्यालय, मनाङ	०६६-४४०२४४
२	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र आयोजना, इलाका संरक्षण कार्यालय, मनाङ	०६६-४४०२०३
३	पर्यटन व्यवसायी समिति, मनाङ	-

५.६. सरसफाई तथा फोहरमैला व्यवस्थापन

यस जिल्लाका ३ वटा गा.वि.स. खुलादिशामुक्त क्षेत्र घोषणा भइसकेका छन् । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार जिल्लामा शौचालयको प्रयोग गर्ने जनसंख्या ६५.१ % छन् यो संख्या २०५८ मा ३५.७ % मात्र थियो ।

तालिका नं. ८६ : जिल्लामा खुला दिशामुक्त गा.वि.स. सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	गा.वि.स.को नाम	जम्मा घरधूरी	शौचालय भएका घरधूरी	घोषणा मिति
१	थोचे गा.वि.स.	११०	११०	२०७०/३/१५
२	ताचैबगरछाप	१०३	१०३	२०७०/३/१५
३	खाडसार	७६	७६	२०७१/१/०५

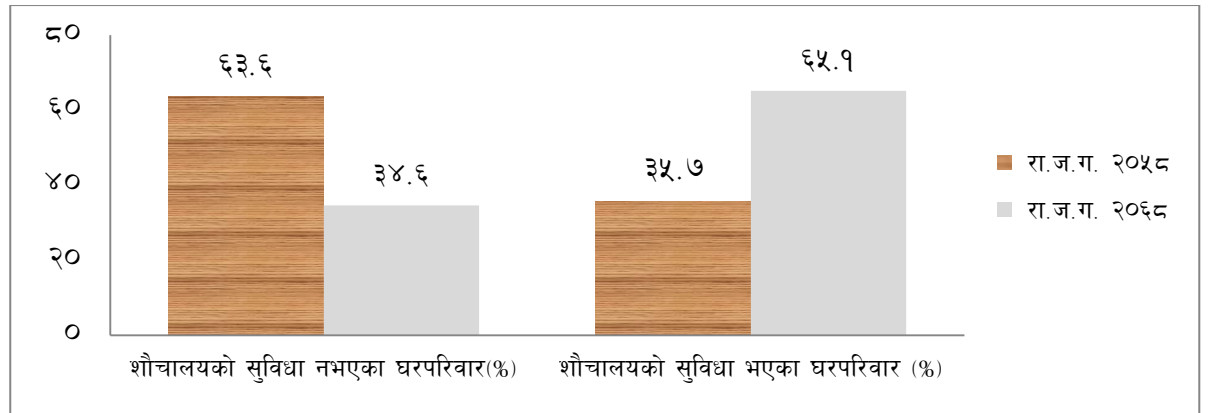
स्रोत : खानेपानी तथा सरसफाई सर्बिडिभिजन कार्यालय, मनाङ

तालिका नं. ८७ : जिल्लामा शौचालयको सुविधा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	गणना वर्ष	इकाई	जम्मा घरपरिवार	शौचालयको सुविधा नभएका घरपरिवार	शौचालयको सुविधा भएका घरपरिवार			शौचालय सुविधा उल्लेख नभएको
					जम्मा घरपरिवार	फल्स सुविधा भएका	साधारण चर्पी भएका	
१	२०५८	संख्या	१७७६	११३०	६३४	२३३	४०१	१२
		प्रतिशत	१००	६३.६	३५.७	३६.८	६३.२	०.७
२	२०६८	संख्या	१४४८	५०१	९४२	६९०	२५२	५
		प्रतिशत	१००	३४.६	६५.१	७३.२	२६.८	०.३

चाट १०

मनाङ जिल्लामा विगत १० वर्षमा शौचालय सुविधामा भएको परिवर्तन

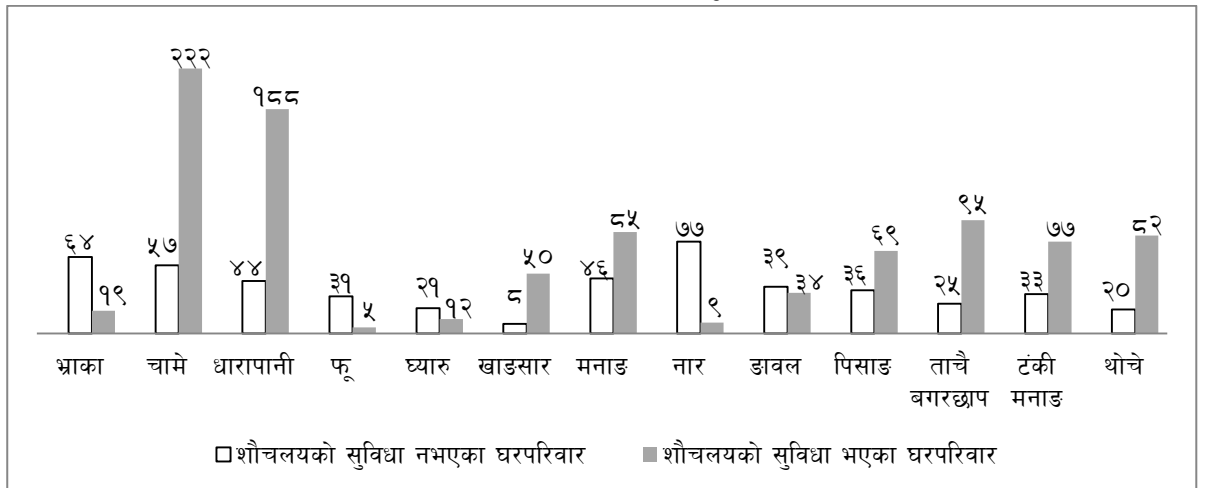

तालिका नं. ८८ : गा.वि.स. अनुसार शौचालय सुविधा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	गा.वि.स.	जम्मा घरपरिवार	शौचालयको सुविधा नभएका घरपरिवार	शौचालयको सुविधा भएका घरपरिवार		शौचालय सुविधा उल्लेख नभएको
				फल्स सुविधा भएको	साधारण चर्पी	
१	भ्राका	८३	६४	१७	२	०
२	चामे	२७९	५७	१७२	५०	०
३	धारापानी	२३२	४४	१०९	७९	०
४	फू	३६	३१	४	१	०
५	घ्यारु	३३	२१	६	६	०
६	खाडसार	५८	८	५०	०	०
७	मनाङ	१३१	४६	६६	१८	१
८	नार	८६	७७	७	२	०
९	डावल	७३	३९	३४	०	०
१०	पिसाङ	१०५	३६	३८	३१	०
११	ताचै बगरछाप	१२०	२५	७९	१२	४
१२	टंकी मनाङ	११०	३३	२९	४८	०
१३	थोचे	१०२	२०	७९	३	०

चार्ट ११

गा.वि.स. तहमा विगत १० बर्षमा शौचालय सुविधामा भएको परिवर्तन

खण्ड ६

कृषि, पशुपंक्षी र सिचाई

६.१. कृषि

यस इकाइमा प्रस्तुत गरिएका तथ्यांकहरू राष्ट्रिय कृषि गणनाहरू र मनाङ जिल्लाबाट जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, पशु सेवा कार्यालय र पश्चिमाञ्चल सिचाई विकास सब डिभिजन नं. १, लमजुङ्ग कार्यालयबाट प्राप्त विवरणका आधारित छन्। वि.सं २०६८ मा गरिएको कृषि गणना नेपालको छैटौँ कृषि गणना हो। वि.स. २०१८ बाट शुरु भएर प्रत्येक १०/१० वर्षमा सञ्चालन हुदै आएको कृषि गणना एउटा वृहत नमुना सर्वेक्षण हो। कृषि गणना कृषि क्षेत्रको विकासको लागि आवश्यक निति तर्जुमाको महत्वपूर्ण स्रोत हो।

राष्ट्रिय कृषि गणना २०६८ अनुसार मनाङ जिल्लामा कुल १४८० घरपरिवार मध्ये ९९३ घरपरिवार कृषि पेशामा संलग्न छन्। अर्थात जिल्लामा जम्मा ६७.१ % कृषक परिवार छन्। वि.स. २०५८ को कृषि गणनामा कृषक परिवारको संख्या १४७० थियो। यो संख्या २०५८ मा भन्दा २०६८ मा ३२.४ प्रतिशतले घटेको हो। साथै कृषिचलनको क्षेत्रफल पनि सोहि अवधीमा ५८.१ प्रतिशतले घटेको देखिन्छ। जिल्लाको कुल क्षेत्रफल मध्ये कृषक परिवार संग जम्मा ०.२१ % मात्र कृषि जग्गा छन्। कृषियोग्य जग्गा मध्ये सिंचित क्षेत्रफल २०.२ बाट बढेर २५.७३ प्रतिशत पुगेको छ। आम्दानीको मुख्य स्रोत कृषि हुने कृषक परिवार ६५.८ % छन्। परिवारमूली नै मुख्य कृषक भएको कृषि चलन ८८.७ % छन्। मुख्य कृषक पुरुष भएका कृषि चलन ५४ % छन् भने मुख्य कृषक महिला भएका कृषि चलन ४६ % छन्।

जिल्लाको बाली पात्रो (Crop Calender) यस प्रकार छ।

(क) तल्लो मनाङ क्षेत्र (चामे भन्दा तल)

क्र.सं	बालीको नाम	रोप्ने/छर्ने समय	काटने समय
१	गहुँ	असोज	चैत्र/बैशाख
२	गहुँ	फागुन/चैत्र	असोज/कार्तिक
३	आलु	फागुन/चैत्र	असोज/कार्तिक
४	तरकारी	श्रावण/भदौ	असोज/मंसिर
५	तरकारी	फागुन/चैत्र	जेठ/आश्विन
६	मकै	चैत्र/बैशाख	भदौ/असोज
७	फापर	जेठ पहिलो हप्ता	असोज/कार्तिक

(ख) माथिल्लो मनाङ क्षेत्र (चामे भन्दा माथि)

क्र.सं	बालीको नाम	रोप्ने/छर्ने समय	काटने समय
३	आलु	बैशाख	असोज
४	फापर	जेठ पहिलो हप्ता	कार्तिक पहिलो
५	तरकारी	बैशाख	भाद्र देखि कार्तिक सम्म
६	गहुँ/करु/उवा/जौ	बैशाख	असोज

यस इकाइमा उल्लेख भएका विभिन्न सूचकहरूको परिभाषा तथा अवधारणाहरू यस प्रकार छन् ।

कृषि चलन (Agriculture Holding)

एक व्यक्तिको जिम्मा र रेखदेखमा रहेको सम्पूर्ण कृषि कार्यको *आर्थिक इकाइलाइ* कृषि चलन भनिन्छ । राष्ट्रिय कृषि गणना २०६८ अनुसार तलको कुनै एक वा एक भन्दा बढी अवस्था पुरा गरेको भए मात्र कृषि चलन मानिन्छ ।

क) पहाडी/हिमाली जिल्लामा कम्तिमा ४ आना वा १ माटो मुरी (०.०१२७२)हेक्टर वा तराईमा ८ धुर (०.०१३५५) हेक्टर जग्गामा खेती गरेको वा

ख) कम्तिमा १ वटा गाई वा भैसी जस्ता ठूला चौपाया पालेको, वा

ग) कम्तिमा ५ वटा भेडा वाखा जस्ता साना चौपाया पालेको, वा

घ) माउ र चल्ला गरी कम्तिमा २० वटा सम्म चराचुरुङ्गी (हांस/कुखुरा) पालेको

कित्ता (Parcel)

कृषिगणनामा प्रयोग गरिएको कित्ता र साधारण बोलीचालीको भाषामा (वा नापीमा) प्रयोग गरिएको कित्ता एकै होइनन् । कृषिगणनामा वरिपरि अरुको साँध भएर बीचमा रहेको जमिनको भागलाई कित्ता भनिन्छ । एउटै चलनमा रहेको जग्गाको चक्काको बीचमा स्थायी ठूलो बाटो, नदी, नहर, कुलो, खोला, आदि छन् भने त्यसले टुक्रयाएको फरकफरक टुकालाई अलगअलग कित्ता मानिन्छ ।

तालिका नं. ८९ : कृषिक्षेत्र संग सम्बन्धीत आधारभुत सूचकहरू

विवरण	इकाई	कृषि गणना वर्ष		
		२०४८	२०५८	२०६८
जिल्लाका सम्पूर्ण कृषक परिवारहरू	संख्या	९०२	१४७०	९९३
देशका जम्मा कृषक परिवारहरूमध्ये जिल्लाको प्रतिशत	प्रतिशत	०.०३	०.०४	०.०३
कृषक परिवारहरूसंग रहेको जम्मा जमिन	हेक्टर	८०३.३	११३०.७	४७३.६
जिल्लाको जम्मा क्षेत्रफलमध्ये कृषक परिवारहरूसंग रहेको जमिनको प्रतिशत	प्रतिशत	०.४	०.५०	०.२१
प्रति कृषक परिवार औषत जमिन	हेक्टर	०.८९	०.७७	०.४८
कृषक परिवारहरूसंग रहेको जम्मा कित्ता संख्या	संख्या	६१८८	७८२०	५५२२
प्रति कृषक परिवार औषत कित्ता संख्या	संख्या	६.८६	५.३	५.६
प्रति कित्ता औषत क्षेत्रफल	हेक्टर	०.१३	०.१४	०.०९
जम्मा कृषक जनसंख्या	संख्या	४४८२	७१०७	३४८८
परिवारको मुली नै मुख्य कृषक भएका कृषि चलन	संख्या	८६७	१४१३	८८१

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

विवरण	इकाई	कृषि गणना वर्ष		
		२०४८	२०५८	२०६८
मुख्य कृषक पुरुष भएका कृषिचलन	संख्या	६७३	९९२	५३६
मुख्य कृषक महिला भएका कृषिचलन	संख्या	२२९	४७८	४५७
पाल्तु चौपाय संख्या	संख्या	१३४३८	२७९३२	१४४७१
पाल्तु चराचुरुङ्गी संख्या	संख्या	२०१३	१७२९	१६७८
कृषियोग्य जमिनमध्ये सिंचित जमिनको क्षेत्रफल	प्रतिशत	१६.५२	२०.२	२५.७३
मुख्य आम्दानी कृषि हुने कृषक परिवार	प्रतिशत	NA	NA	६५.८
कृषिजन्य उत्पादनले परिवारलाई वर्ष भरी खान पुग्ने परिवार संख्या	संख्या	NA	६३६	१३६
कृषिजन्य उत्पादनले परिवारलाई वर्ष भरी खान नपुग्ने परिवार संख्या	संख्या	NA	८३४	८५७
श्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०४८, २०५८ र २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग				

तालिका नं. १० : राष्ट्रिय कृषि गणना २०६८ अनुसार जिल्लाको भू-उपयोगको अवस्था

क्र.सं.	विवरण	क्षेत्रफल (हे.)	कृषक परिवार संख्या
१	अस्थायी वाली लागेको (Temporarycrops)	३३०.४	९८७
	अस्थायी चौर चरन (Temporary meadow)	४.२	३९
	अस्थायी वाँभो (Temporary fallow)	३२.४	१७८
२	स्थायी वाली लागेको(Permanentcrops)	२७.२	१२२
३	चौर चरन र ओतमा परेको जग्गा (Meadowsandpastures)	३१.२	१४७
४	पोखरी(Ponds)	०	०
५	निजि वनजंगल (WoodlandandForest)	२३.२	५१
६	अन्य सवै जग्गा	२५	९८०
जम्मा		४७३.६	

तालिका नं. ९१ : राष्ट्रिय कृषि गणना, २०६८ अनुसार कृषिमा भू-उपभोग (Land Tenure)

एकलो भू-उपभोग (One Tenure form)					
आफ्नै		अरुको कमाएको		अन्य प्रकारको	
कृषक परिवारको प्रकार	क्षेत्रफल (हेक्टर)	कृषक परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	कृषक परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)
६९२	३६९.५	११६	२३.२	२	०.३
दुई वा बढीको भू-उपभोग (More than One Tenure form)					
कृषक परिवार संख्या	आफ्नै	अरुको कमाएको	अन्य प्रकारको		
	क्षेत्रफल (हेक्टर)				
१८३	५०.४	२९.८	.४		

तालिका नं. ९२ : कित्ता संख्याको आधारमा कृषक परिवारहरूको विवरण

क्र.सं.	कित्ता संख्या	२०५८		२०४८	
		कृषक परिवार संख्या	प्रतिशत	कृषक परिवार संख्या	प्रतिशत
१	१ कित्ता	१२५	९	११९	१२.०
२	२-३ कित्ता	३५८	२४	२८०	२८.२
३	४-५ कित्ता	४४२	३०	२२५	२२.७
४	६-९ कित्ता	३६४	२५	२१३	२१.५
५	१० वा सो भन्दा बढी कित्ता	१८१	१२	१५६	१५.७
जम्मा		१४७०	१००	९९३	१००

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०५८ र २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तालिका नं. ९३ : अस्थायी बाली लगाएका कृषकपरिवार संख्या तथा बाली लागेको क्षेत्रफल

अस्थायी बाली	कृषक परिवार संख्या		क्षेत्रफल (हे.)	
	२०५८	२०६८	२०५८	२०६८
खाद्यान्न बाली	१,३२६	८११	८२७.८	२६१.०
कोसे बाली	५३५	२४८	५९.७	१२.४
कन्दमुल बाली	१,१५६	८७६	१३१.८	७०.६
तेल बाली	३१	२०	१.५	४

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

अस्थायी बाली	कृषक परिवार संख्या		क्षेत्रफल (हे.)	
	२०५८	२०६८	२०५८	२०६८
मसला बाली	३५६	६१३	१४.६	४.६
नगदे बाली	५	७	०.२	१
तरकारी बाली	७६४	८०१	२१.१	२१.२

श्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तालिका नं. ९४ : प्रमुख स्थायी बाली लगाएको कृषक परिवार संख्या र क्षेत्रफल

स्थायी बाली	कृषक परिवार संख्या		क्षेत्रफल (हे.)	
	२०५८	२०६८	२०५८	२०६८
स्याऊ	४८६	३४०	५८.५	२५.९
आरु	२८	३१	०.५	०.१
लिच्ची	३	०	०.४	०

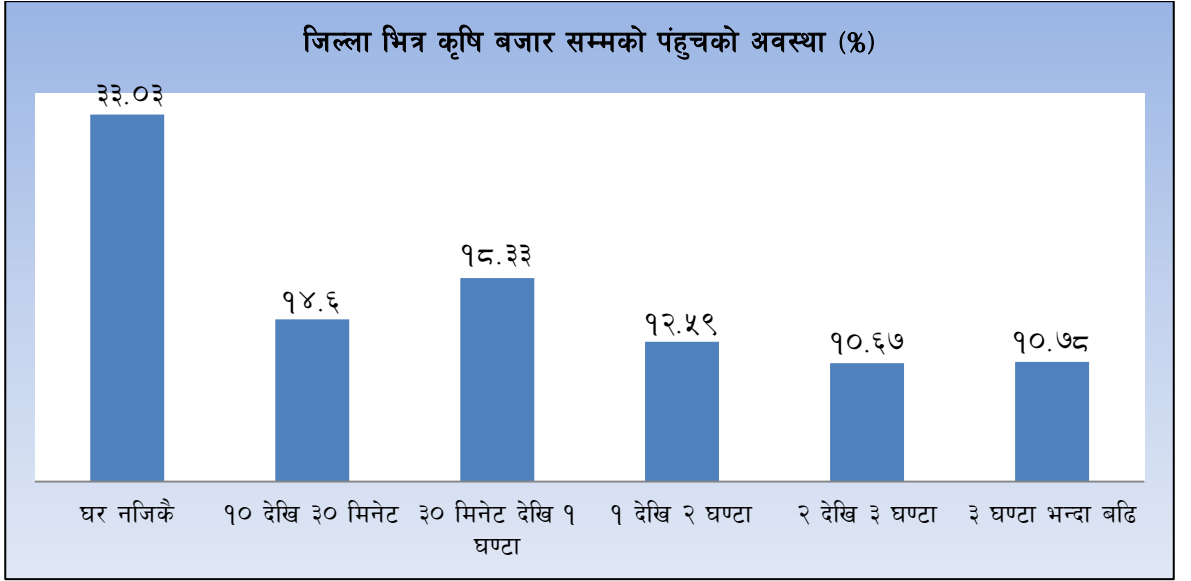
श्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना, २०६८ केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तालिका नं. ९५ : जिल्ला भित्र कृषि बजारको पंहुच सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	कृषि बजार सम्मको पंहुच (समयावधि)	कृषि चलन संख्या	प्रतिशत
१	घर नजिकै	३२८	३३.०३
२	१० देखि ३० मिनेट	१४५	१४.६०
३	३० मिनेट देखि १ घण्टा	१८२	१८.३३
४	१ देखि २ घण्टा	१२५	१२.५९
५	२ देखि ३ घण्टा	१०६	१०.६७
६	३ घण्टा भन्दा बढि	१०७	१०.७८
	जम्मा	९९३	१००

श्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना, २०६८ केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

चार्ट नं. १२

तालिका नं. ९६ : कृषि ऋण सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	२०६८
१	जम्मा कृषि चलन संख्या	९९३
२	कृषि ऋण लिने कृषि चलन संख्या	१९
३	कृषि ऋण नलिने कृषि चलन संख्या	९७४
४	थप कृषि ऋण आवश्यक छ, भन्ने कृषि चलन संख्या	२४

श्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना, २०६८ केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तालिका नं. ९७ : स्रोत अनुसार कृषि ऋण लिने कृषक परिवारको विवरण

क्र.सं.	ऋणको स्रोत	संख्या
१	नातेदार	१३
२	अन्य बैंक तथा वित्तिय संस्था	६

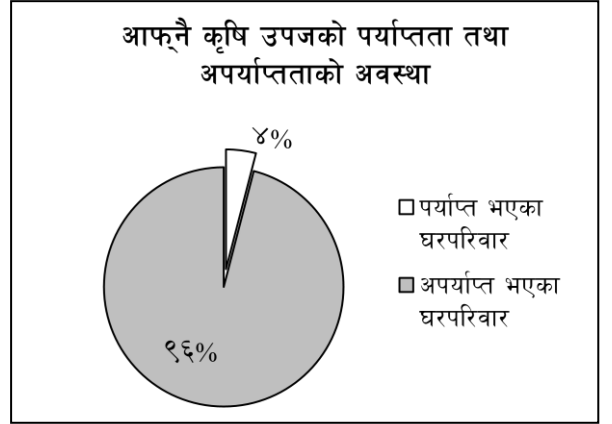
श्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना, २०६८ केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तालिका नं. ९८ : आफ्नै कृषि उपजको पर्याप्तता तथा अपर्याप्तता सम्बन्धी विवरण

विवरण	संख्या	प्रतिशत
जम्मा कृषक परिवार	९९३	१००
वार्षिक उपभोगको लागि पर्याप्त हुने कृषक परिवार	३६	३.६
वार्षिक उपभोगको लागि अपर्याप्त हुने कृषक परिवार	९५७	९६.४

श्रोत : राष्ट्रीय कृषि गणना, २०६८ के. तथ्याङ्क विभाग

चार्ट नं. १३

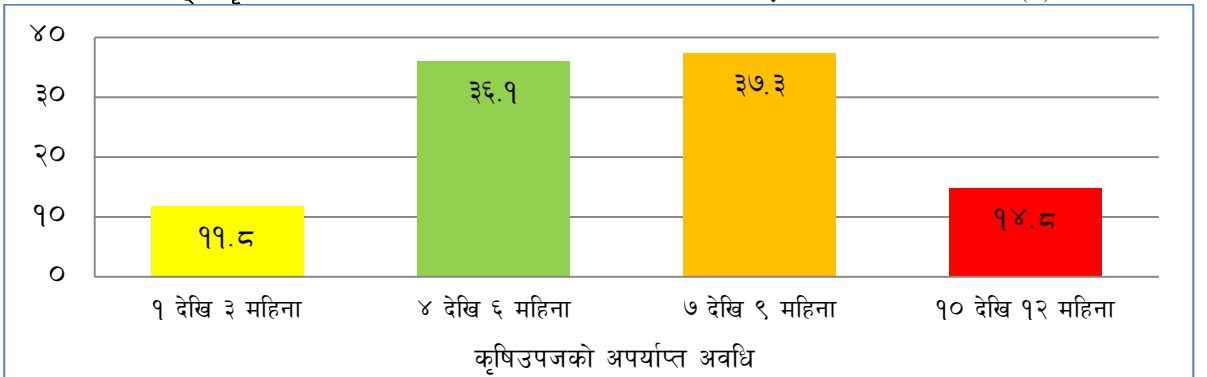
तालिका नं. ९९ : आफ्नै कृषि उपजको उपभोगको लागि भएको अपर्याप्तता सम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	अपर्याप्तताको अवधि	कृषक परिवार संख्या	प्रतिशत	अर्याप्तता पूर्ति गर्ने माध्यम	
				माध्यम	कृषक परिवार (%)
१	१ देखि ३ महिना	१०१	११.८	आफ्नै गैरकृषि व्यवसाय	३५.६
२	४ देखि ६ महिना	३०९	३६.१	ज्याला मजदुरी	४७.७
३	७ देखि ९ महिना	३२०	३७.३	पेन्सन	१.१
४	१० देखि १२ महिना	१२७	१४.८	ऋण	०.२
जम्मा		८५८	१००	अन्य	१४.२

श्रोत : राष्ट्रीय कृषि गणना, २०६८ केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

चार्ट नं.१४

आफ्नै कृषि उपजको उत्पादन वार्षिक उपभोगको लागि भएको अपर्याप्तता अवधि (%)

तालिका नं. १०० : कृषि क्षेत्रमा संलग्न कृषि कामदार सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	जम्मा	पुरुष	महिला
१	स्थायी कामदार	५८	४९	९
२	अस्थायी कामदार	५०४८	२१७४	२८७४
३	परममा लगाएको कामदार	२१६२२	८३४१	१३२८१

श्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना, २०६८ केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तालिका नं. १०१ : लिंग र उमेर समुह अनुसार जिल्लाका मुख्य कृषक सम्बन्धी विवरण

उमेर समूह	मुख्य कृषक					
	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
१५ वर्ष मुनी	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
१५-२४	२३	२.३	११	२.१	१२	२.६
२५-३४	१४०	१४.१	६४	११.९	७६	१६.६
३५-४४	२३२	२३.४	१०७	२०.०	१२५	२७.४
४५-५४	२३५	२३.७	१३६	२५.४	९९	२१.७
५५-६४	२४६	२४.८	१४४	२६.९	१०२	२२.३
६५≤	११७	११.८	७४	१३.८	४३	९.४
जम्मा	९९३	१००	५३६	१००	४५७	१००.०

श्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना, २०६८ केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तालिका नं. १०२ : मुख्य कृषकको शैक्षिक योग्यता सम्बन्धी विवरण

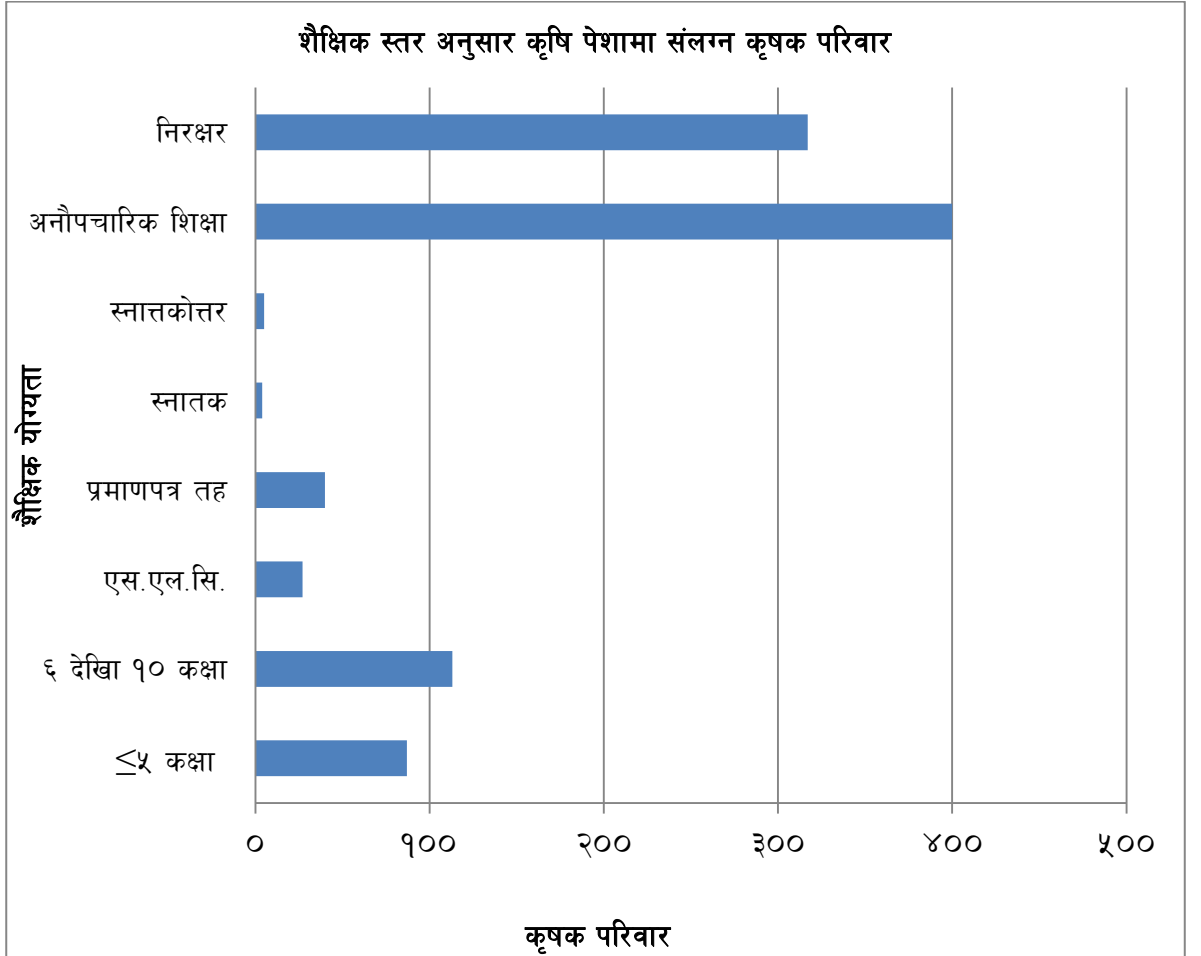
शैक्षिक योग्यता	कृषक परिवार					
	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
≤५ कक्षा	८७	८.८	५८	१०.८	२९	६.३
६ देखि १० कक्षा	११३	११.४	७६	१४.२	३७	८.१
एस.एल.सि.	२७	२.७	१८	३.४	९	२.०
प्रमाणपत्र तह	४०	४.०	२५	४.७	१५	३.३
स्नातक	४	०.४	३	०.६	१	०.२

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

शैक्षिक योग्यता	कृषक परिवार					
	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
स्नातकोत्तर	५	०.५	३	०.६	२	०.४
अनौपचारिक शिक्षा	४००	४०.३	२३६	४४.०	१६४	३५.९
निरक्षर	३१७	३१.९	११७	२१.८	२००	४३.८
जम्मा	९९३	१००	५३६	१००	४५७	१००

श्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना, २०६८ केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

चार्ट नं. १५

तालिका नं. १०३ : खाद्यान्न बासलात (Food Balance Sheet) (आ.व. २०७०/७१)

Description	Crops				
	Cereals	Pulses	Oilseed	Vegetable	Potato Only
Edible Production mt.	866	148	2.5	1672	7611
Requirements mt.	1314.1	163.45	98.07	1722	7400
Balance (Surplus or Deficit) mt.	-448.1	-15.45	-95.57	-50	211
Percentage	-34.09	-9.45	-97.45	-2.9	2.85

स्रोत : जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्यांक पुस्तिका आ.व. २०७०/७१, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय

तालिका नं. १०४ : प्रमुख वालीहरु लगाएको क्षेत्रफल र उत्पादन

क्र.सं.	वालीको नाम	२०६९/७०		२०७०/७१		फरक प्रतिशत उत्पादन	फरक प्रतिशत क्षेत्रफल
		क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)		
क	खाद्यान्न वाली	८४६	१६४०	८४६	१६१८	०	-१.३४
१	गहुँ	२०५	४५१	२०५	४५६	०	१.१
२	मकै बर्षे	१७६	३८७	१७६	३४५	०	-१०
३	जौ/करु	९०	१५२	९०	१५२	०	०
४	फापर	२८५	४९८	२८५	५१३	०	३
५	उवा	९०	१५२	९०	१५२	०	०
ख	दलहन वाली	१५६	१४७	१५५	१४८	६.३	-३.०३
१	मुसुरो	३३	३२	३२	३२	०	-३.०३
२	भटमास	१७	२०	१७	२१	५	०
३	केराउ	३६	३४	३६	३५	२.९४१	०
४	सिमी	७०	६१	७०	६०	-१.६४	०
ग	तेलहन	२	२	२.५	२.५	२५	२५
१	तोरी	२	२	२.५	२.५	२५	२५

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

क्र.सं.	बालीको नाम	२०६९/७०		२०७०/७१		फरक प्रतिशत उत्पादन	फरक प्रतिशत क्षेत्रफल
		क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)		
घ	आलु	६५१	७६८२	६४५	७६११	-०.०९	-९.९२
ङ	तरकारी (आलु बाहेक)	१३४	१६६१	१३६	१६७२	०.६५	१.४९
१	हिउंदे	४८	६०२	४४	५५१.८	-८.८८	-८.३३
२	बर्षे	८५	१०३५	८७	१०९०	-३.५१	-२.३५
३	बेमौसमी	१	६	५	३०	४००	४००
च	फलफुल	८३	८५०	७८	८०४	११३	-८०.३
१	स्याउ	१८०	७३०.३	१७८	६७२	-७.९८	-१.११
२	ओखर	१०	३६	५	४०		-५०
३	नासपति	२	१५.१५	२	२२		

स्रोत : जिल्ला कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्यांक पुस्तिका आ.व. २०७०/७१, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय

तालिका नं. १०५ : जिल्लास्थित कृषि सेवा केन्द्रहरु

क्र. सं	कृषि सेवा केन्द्र/सम्पर्क इकाईको नाम	रहेको स्थान	अन्तर्गतका सेवा पूर्याउने गा.बि.स./न.पा.
१	कृषि सेवाकेन्द्र धारापानी	धारापानी	धारापानी, थोचे, ताचैबगरछाप
२	कृषि सेवाकेन्द्र नार	मेतावेशी नार	नार, चामे, फु
३	कृषि सेवाकेन्द्र डावल	क्यूवेसी डावल	डावल, घ्यारु, पिसाड
४	कृषि सेवाकेन्द्र टंकीमनाङ	टंकीमनाङ	टंकीमनाङ, मनाङ, खाङ्गसार, भ्राका

स्रोत : जिल्ला कृषिविकास कार्यालय, मनाङ

तालिका नं. १०६ : कृषिसंग सम्बन्धित उद्योगहरुको विवरण

क्र.सं.	उद्योगको नाम	ठेगाना	उद्योगीको मनाम	स्थापना
१	थानचोक स्याउ प्रशोधन केन्द्र	चामे-३ थानचोक	श्री चिज घले	२०५५/२/१७
२	मनाङ्ग चाउचाउ उद्योग	चामे-५	श्री अनिता लामा	२०५८/९/१३
३	चन्द्र चाउचाउ उद्योग	चामे-५	श्री चन्द्रकुमारी गुरुड	०५७/१२/३०

स्रोत : जिल्ला कृषिविकास कार्यालय, मनाङ

तालिका नं. १०७ : कृषिसंग सम्बन्धित गैर सरकारी संस्थाहरुको विवरण

क्र.सं.	संस्थाको नाम	कार्य क्षेत्र गा.वि.स. र वार्ड नं.	सञ्चालित कार्यक्रमहरु
१	अन्नपूर्ण संरक्षण आयोजना	मनाङ जिल्ला भरी	प्राकृतिक श्रोत संरक्षण कार्यक्रम । कृषि तथा पशु विकास कार्यक्रम
२	रेडक्रस सोसाइटी	धारापानी, थोचे, ताचैवगरछाप	
३	उच्च पहाड कृषि तथा जिविकोपार्जन सुधार आयोजना	मनाङ जिल्ला भरी	प्राकृतिक श्रोत संरक्षण कार्यक्रम । कृषि तथा पशु विकास कार्यक्रम
४	सु-आहारा	मनाङ जिल्ला भरी	पोषण सम्बन्धित कार्यक्रमहरु (गर्भवती महिला र २ वर्ष मुनिका बच्चाहरुकालाई)

तालिका नं. १०८ : जिल्ला कृषि विकास कार्यालयबाट भएका उल्लेखनीय नविन कार्यहरु

क्र.सं.	उल्लेखनीय नविन कार्यहरु	यस अघिको अवस्था	हालको अवस्था	मननयोग्य परिवर्तन
१	रेन्वोट्राउट माछा पालनको शुरु भएको	नभएको	माछाको बृद्धि भईरहेको	माछा नभएको जिल्ला भनेर चिनि मनाङ जिल्लामा माछा पालनको शुरुवात् भएको
२	मिनिपावर टिलर वितरण	नभएको	हाल चालु अवस्थामा रहेको	कृषि मेसिनरीको शुरुवात् ।
३	ताजा तरकारी उत्पादन	बाजारको माग अनुसार पुरा हुँदै आएको	ताजा तरकारी बिक्री गर्ने पसलहरुको स्थापना भएको	ताजा तरकारीको उत्पादनमा बृद्धि हुन गई एउटा थप पसलको स्थापना भई रोजगारीको सृजना भएको ।
४		प्लाष्टिक घरको संख्या कम रहेको	प्लाष्टिक घरको संख्या बृद्धि	जिल्ला भित्रैबाट तरकारीको उपलब्धतामा बृद्धि

श्रोत : जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, मनाङ

६.२. पशुपंक्षी

मनाङ जिल्लामा याक, नाक, चौरी, च्यांग्रा, भेडा, लुलु गाई, पहाडी गाई, बंगुर, कुखुरा, घोडा, खच्चर, खरायो, कुकुर, विरालो, लगायतका पशुपंक्षीहरू पालन गरिएको छ। पशु जैविक विविधताको दृष्टिकोणले यो जिल्ला अत्यन्त धनी जिल्लाको रूपमा रहेको छ। परापूर्वकालदेखि यहाँको पशुपालन घुम्ती गोठे प्रणाली (Migratory Systeem) मा आधारीत रहेको छ। जिल्लामा पर्याप्त मात्रामा चरन खर्कहरू रहेको छन् र ती खर्कहरूमा सिजनमा प्रशस्त मात्रामा चर्ने घाँसहरू उपलब्ध हुने गर्दछन्। खर्कमै घुम्ती गोठमा पशुपालन गरिने हुनाले दूध र दुग्धजन्य पदार्थहरूको उत्पादन भएतापनि आम मानिसहरूको पहुँचमा यी पदार्थहरू उपलब्ध प्रायः हुँदैनन्। यो जिल्लामा चरन र खर्क र खर्कहरूमा प्रशस्त मात्रामा घाँसहरूको उपलब्धता भएरपनि यहाँको हावापानी र मौसमका कारण हिउँदमा अत्याधिक मात्रामा हिउँ पर्ने हुनाले मनाङका पशुवस्तुहरू लमजुङ्ग जिल्ला सम्म पुग्ने गर्दछन्। याक, नाक, चौरी, च्याङ्ग्रा र भ्याङलुङ भेडाहरू तल्लो भेगमा बाँच्न कठिन हुने गर्दछ। हिउँ परलनासाथ यी पशुहरूले घाँस भएको स्थानमा खुरले खोस्ने घाँसको जरा नै खाइदिने यहाँका खर्कहरूमा जतिसुकै बहुवर्षिय घाँस छरेतापनि एकवर्षिय हुन पुगेको छ। जिल्लाको तल्लो भेगमा पालिने गाईगोरु, सिन्हाल बाखाहरू हिउँदमा लमजुङ्ग जाने र हिउँ परलेपछि मनाङ फर्कदा कहिले काँहिखोरेत लगायतका सरुवा रोग लिई आउने हुनाले जिल्लामा सरुवा रोगको महामारी फैलने गर्दछ। यस जिल्लामा पशुको दाना, औषधि तथा पशुजन्य उद्योगहरू स्थापना भएको छैन

तालिका नं. १०९ : पशुपंक्षी पाल्ने कृषक परिवार तथा पशुपंक्षीको प्रकार

पशुपंक्षीको प्रकार	कृषक परिवार संख्या		पशुपंक्षीको संख्या	
	२०५८	२०६८	२०५८	२०६८
पाल्नु चौपाया				
गाईगोरु	९६९	५३०	५०८८	२५०३
चौरी	२६०	१६९	४३६५	३७२४
रांगाभैसी	०	३	०	४२
खसीबाखा	६५५	३८६	१२६६७	५९७५
भेडा	२५०	१३८	३६१२	२१७८
बंगुर	३३	२८	४७	४२
घोडा	६०७	०	१७७८	०
खच्चर गधा	४१	०	३३२	०
अन्य	२८	३	४२	७
पाल्नु चराचुरंगी				
कुखुरा (स्थानिय)	३४०	१९१	१४१५	१०००
कुखुरा (उन्नत)		१९४	१७४	६६८
हाँस	७	५	१३	९
परेवा	४२	१	१२७	१
श्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना, २०५८ र २०६८ केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग				

तालिका नं. ११० : जिल्लाको पशुपंक्षी सम्बन्धी विवरण

पशुको किसिम	आ.व. २०६९/०७०			आ.व. २०६९/०७०			वृद्धि प्रतिशत	
	स्थानीय	क्रस	जम्मा	स्थानीय	क्रस	जम्मा		
गाई	क. दुहुना	१३	५९४	६०७	१२	६०५	६१७	१.६५
	ख. थारा	३	४७७	४८०	५	४८५	४९०	२.०६
	ग. कोरली	-	३६२	३६२	-	३७३	३७३	३.०४
	घ. वाच्छा	२	२१८	२२०	५	२२२	२२७	३.६४
	ङ. वाच्छी	८	२९२	३००	९	२९८	३०७	२.३३
	च. साँढे	१	२७८	२७९	१	२७३	२७४	-१.७९
	छ. गोरु	२	७९९	८०१	२	८००	८०२	०.१२
जम्मा	२९	३०२०	३०४९	३४	३०५६	३०९०	१.३४	
बाखा	क. बाखा	-	४२२३	४२२३	-	४३१५	४३१५	२.१८
	ख. बोका	-	५७४	५७४	-	४५०	४५०	-२१.६
	ग. खसि	-	९३४	९३४	-	८७५	८७५	-६.३२
	घ. पाठा	-	१६६५	१६६५	-	१८६५	१८६५	१२.०१
	ङ पाठी	-	१९८४	१९८४	-	२१९५	२१९५	१०.६४
	जम्मा	-	४२२३	४२२३	-	९७००	९७००	३.४२
भेडा	क. थुमा	७४	५००	५७४	६५	५५०	६१५	७.१४
	ख. भेडी	१२०	२३५०	२४७०	११०	२३६५	२४७५	०.२
	ग. पाठा	२२३	७२१	९४४	२१५	७०५	९२०	-२.५४
	घ. पाठी	२३५	११७७	१४१२	२३७	११८०	१४१७	०.३५
	जम्मा	६५२	४७४८	५४००	६२७	४८००	५४२७	०.५
याक/चौरी	क. चौरी	-	१८२२	१८२२	-	१७८१	१७८१	-२.२५
	ख. याक	-	७८०	७८०	-	७०२	७०२	-१.०
	ग. नाक	-	६७५	६७५	-	६५५	६५५	-२.९६
	घ. भोपा	-	२९३	२९३	-	२८०	२८०	-४.४४
	जम्मा	-	३५७०	३५७०	-	३४१८	३४१८	-४.२६
बंगुर	क. भाले	१५	-	१५	१२	-	१२	-२०
	ख. पोथी	८	-	८	१३	-	१३	६२.५

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

पशुको किसिम	आ.व. २०६९/०७०			आ.व. २०६९/०७०			वृद्धि प्रतिशत	
	स्थानीय	क्रस	जम्मा	स्थानीय	क्रस	जम्मा		
ग. पाठा	३५	-	३५	५५	-	५५	५७.१४	
घ. पाठी	१५	-	१५	१४	-	१४	६.६७	
जम्मा	७३	-	७३	९४	-	९४	२८.७७	
कुखुरा	लेयर्स	४२९६	-	४२९६	४४९५	-	४४९५	४.६३
	ब्रोइलर	२४३	-	२४३	२१४	-	२१४	-११.९३
	स्थानीय	८११	-	८११	९९४	-	९९४	२२.५६
	जम्मा	५३५०	-	५३५०	५७०३	-	५७०३	६.६
खरायो		३०	३०	३४		३४	१३.३३	
घोडा		११०३	११०३	९८५		९८५	१०.७	
खच्चड		१७७	१७७	१६३		१६३	७.९१	
हाँस	२१	-	२१	२८		२८	३३.३३	
गधा		९	९	१०		१०	११.११	
कुकुर		२२३	२२३	२१५		२१५	३.५९	
बिरालो		६१	६१	५८		५८	४.९२	
स्रोत : जिल्लास्तरीय प्रोफयल सहितको वार्षिक पुस्तिका आ.व. २०७०।७१, जिल्ला पशुसेवा कार्यालय मनाङ								

तालिका नं. १११ : पशुसेवा केन्द्रहरू सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सेवाकेन्द्र क	सेवाकेन्द्र ख	निर्वाचन क्षेत्र नं.	इलाका नं.	केन्द्र रहेको गा.वि.स.	सेवा पुऱ्याएका गा.वि.स.हरु
१		बगरछाप	१	८	बगरछाप	बगरछाप र थोचे
२		टंकीमनाङ		६	टंकीमनाङ	टंकीमनाङ
३		डावल		२	डावल	डावल, पिसाङ र घ्यारु
४		ताल		९	धारापानी	धारापानी
५	धारापानी			९	धारापानी	धारापानी
६		खाङ्सार		५	खाङ्सार	खाङ्सार
७		मनाङ		४	मनाङ	मनाङ
८		भ्राका		३	भ्राका	भ्राका
९		नार		७	नार	नार र फू
स्रोत : जिल्लास्तरीय प्रोफयल सहितको वार्षिक पुस्तिका आ.व. २०७०।७१, जिल्ला पशुसेवा कार्यालय मनाङ						

तालिका नं. ११२ : वार्षिक पशुजन्य पदार्थहरूको उत्पादन विवरण

क्र.सं.	पशुजन्य पदार्थ	इकाई	प्र.चौ. उत्पादन	द्वि.चौ. उत्पादन	तृ.चौ. उत्पादन	वार्षिक उत्पादन
१	दूध उत्पादन	मे.टन				
१.१	गाई		२०.३००	५.८००	९	३५.१०
१.२	नाक		१०.१८०	३.१००	११.७	२४.९८
१.३	चौरी		२३.५००	७.८००	२७	५८.३०
	जम्मा		५३.९८०	१६.७००	४७.७	११८.३८
२	मासु उत्पादन	मे.टन				
२.१	बाखा/बाखी		१.६००	१.३००	२.९०	५.८०
२.२	भेडा/भेडी		१.२००	०.७५०	१.८०	३.७५
२.३	बंगुर		२.५००	१.२००	१.९०	५.६०
२.४	कुखुरा		२.१००	०.५६०	२.१०	४.७६
	जम्मा		७.४००	३.८१०	८.७०	१९.९१
३	फूल उत्पादन	गोटा				
	कुखुरा	हजार	५३.७५	३५.५	८६.२	१७५.४५
	जम्मा		५३.७५	३५.५	८६.२	१७५.४५
४	उन उत्पादन	के.जी.				
	याक/नाक/चौरी		३५०	४८	४३	४४१
	बाखा/बाखी		३५०	३५	३६	४२१
	भेडा/भेडी		२५००	८२	४४२.७	३०२४.७
	जम्मा		३२००	१६५	५२१.७	३८८६.७
५	छाला उत्पादन	गोटा				
	बाखा/बाखी		७५	९१	१११	२७७
	भेडा/भेडी		५५	६९	६१	१८५
	जम्मा		१३०	१६०	१७२	४६२

स्रोत : जिल्लास्तरीय प्रोफयल सहितको वार्षिक पुस्तिका आ.व. २०७०/७१, जिल्ला पशुसेवा कार्यालय मनाङ

तालिका नं. ११३ : पशुपंक्षीको उत्पादकत्व सम्बन्धि विवरण

क्र.सं.	पशुको किसिम	उत्पादन हुने पदार्थ	उत्पादकत्व	
			यसवर्ष	गतवर्ष
१	गाई (स्थानीय)	दूध (लिटर/वेत)	२८५.५	२८५
२	बाखा (सिन्हाल)	मासु (के.जी./खशी) तयारी मासु	२३.५०	२२.७५
३	भेडा (भ्याडलुड)	ऊन (के.जी./पशु/वर्ष)	१.००	०.९
४	भेडा (बरुवाल)	मासु (के.जी./खशी) तयारी मासु	१५.९	१५.५
५	बंगुर (विभिन्न क्रस)	मासु (के.जी./पशु) तयारी मासु	९५.५	९५
६	कुखुरा (लेयर्स)	अण्डा (गोटा/कुखुरा/वर्ष)	१४१	१४०
७	कुखुरा (स्थानीय)	मासु (के.जी./कुखुरा) तयारी मासु	१.९	१.९

स्रोत : जिल्लास्तरीय प्रोफायल सहितको वार्षिक पुस्तिका आ.व. २०७०/७१, जिल्ला पशुसेवा कार्यालय मनाङ

तालिका नं. ११४ : पकेट क्षेत्रहरुको विवरण

पशुको किसिम	पकेट संख्या	पकेट क्षेत्र गा.वि.स.हरु
गाई	३	चामे र बगरछाप र धारापानी
भेडा	४	नार, फु, चामे र धारापानी
बाखा	५	चामे, भ्राका, धारापानी, बगरछाप, थोचे
याक, नाक, चौरी	३	नार, फु, खाङ्सार
कुखुरा	३	चामे, बगरछाप र धारापानी
बंगुर	२	चामे, बगरछाप

तालिका नं. ११५: पशुचौपाया सम्बन्धी विविध विवरण

क्र.सं.	विवरण	संख्या	
१	दर्ता भएका ग्रामिण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ता	४२	
२	डाले घाँस विरुवा उत्पादन गर्ने नर्सरी संख्या	०	
३	पशु औषधी पसलको संख्या	०	
४	दाना पसल	०	
५	पशुपालन कृषक समूह	जम्मा	८७
		पुरुष	२७
		महिला	४०
		मिश्रीत	२०
६	कृत्रिम गर्भाधान भएको संख्या	यस जिल्लामा कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम सञ्चालन भएको छैन ।	

स्रोत : जिल्लास्तरीय प्रोफायल सहितको वार्षिक पुस्तिका आ.व. २०७०/७१, जिल्ला पशुसेवा कार्यालय मनाङ

६.३.सिंचाई

तालिका नं. ११६ : सिंचाईको स्रोत अनुसार कृषि चलन संख्या र सिंचित जमिनको क्षेत्रफल

सिंचाईको स्रोत	राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ अनुसार			कैफियत
	कृषि चलन संख्या	क्षेत्रफल	प्रतिशत	
नदि/तलाउ	३१६	१२१	२२.८	कृषक परिवार संग भएको जम्मा क्षेत्रफल (४७३.६ हे.) मध्येको प्रतिशत हो ।
बाँध/रिजर्भ्वार	०	०	०	
ट्युबवेल/बोरिङ	०	०	०	
अन्य	३६४	१४.०	३.०	

तालिका नं. ११७ : आ.ब. २०६७/६८ देखि २०६९/७० सम्म सम्पन्न योजनाहरु र लाभान्वित जनसंख्या

क्र. सं.	सिंचाई योजना	अन्तर्गत गा.वि.स र वडा	सिंचित क्षेत्रफल (हे.)	घरधुरी	जनसंख्या	अवस्था
१	गोवा सि.यो.	थोचे गा.वि.स (२,३,४,५)	२६	६६	३७२	सम्पन्न
२	स्यार्खुघट्टे सि.यो.	चामे गा.वि.स. (१,३)	२५	६५	३४०	सम्पन्न
३	घट्टेखोला सि.यो.	चामे गा.वि.स.	२५	६५	३४०	सम्पन्न
४	पिसाङ सि.यो.		२६	७२	५५०	सम्पन्न
५	टंकी सि.यो.	भ्राका (१देखि ९ सम्म)	४५	१५६	९४०	निर्माणाधीन
६	गेन्ज्याङ सि.यो.	टंकीमनाङ (४ देखि ९ सम्म)	६५	११९	५५०	निर्माणाधीन
७	तिमाङ नयां प्रविधि सि.यो.	चामे (१ देखि ४ सम्म)	५	३०	१०१	निर्माणाधीन

स्रोत : पश्चिमाञ्चल सिंचाई विकास सव डिभिजन नं. १, लमजुङ

खण्ड ७ न्याय र कानून

तालिका नं. ११८ : आ.व. २०६७/६८ देखि जिल्ला अदालत मनाङमा परेको मुद्दाको विवरण

क्र.सं.	मूद्दा संख्या	मूद्दाको नाम				फैसला	कैफियत
		गौ वध	जवरजस्ती करणी	कर्तव्य ज्यान	लागू औषध		
२०६७/०६८	२	१	१	-	-	२	सोही आ.व.मा फैसला
२०६८/०६९	१	-	-	१	-	१	सोही आ.व.मा फैसला
२०६९/०७०	-	-	-	-	-	-	
२०७०/०७१	-	-	-	-	-	-	
२०७१/०७२	१	-		-	-	बाँकी	२०७२।०१।१४ मा सन्वाई तोकिएकोले फैसला हुनसक्ने

स्रोत : जिल्ला अदालत, मनाङ

तालिका नं. ११९ : जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट आ.व. २०७०/७१ मा प्रदान गरिएको सेवा

क्र.सं.	कार्य विवरण	इकाइ	मान
१	नागरिकता वितरण	लाभान्वित संख्या	१३७
२	राहदानी सिफारिस	सामान्य सेवा	३८
		द्रुत सेवा	४३२
३	राहदानी वितरण	लाभान्वित संख्या	२१
४	संघसंस्था दर्ता	संख्या	४
५	दैवी प्रकोपबाट राहत पाउने	संख्या	११
		रकम (रु.)	५१०००।-

तालिका न.१२० : कैदी बन्दीहरुको विवरण -आ.ब. २०७०/७१)

क्र.सं.	अपराधको किसिम	जम्मा	कैफियत
१	कर्तव्य ज्यान	६	१४ जना मध्ये १४ जनानै पुरुष अपराधी हुने भने त्यसमध्ये ९ जना कैदी र ५ जना थुनुवा हो ।
२	हातहतियार	५	
३	चोरी, डाँका	३	
जम्मा		१४	
स्रोत : कारागार कार्यालय, मनाङ			
नोट : कारागारको क्षमता २०			

तालिका न.१२१ : मिति २०७१।०६।२८ गते मनाङ जिल्लामा परेको हिमपात (हुदहुद आँधी) को कारण दुर्घटनामा परी उद्धार गरिएका स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकहरुको विवरण :-

सि.नं.	मिति	स्वदेशी पर्यटक	विदेशी पर्यटक	जम्मा
१	२०७१।०६।२९ गते	६	१८	२४
२	२०७१।०६।३० गते	७०	८७	१५७
३	२०७१।०६।३१ गते	१०३	११	२१
४	२०७१।०७।०१ गते	३	४६	४९
५	२०७१।०७।०२ गते	५	१०	१५
कूल जम्मा		१४	१७२	२६६
स्रोत : जिल्ला प्रहरी कार्यालय, मनाङ				

तालिका नं. १२२ : जिल्लामा भएका विभिन्न दुर्घटना तथा चेकजाँच सम्बन्धि विवरण

विवरण		इकाइ	२०६८/०६९	२०६९/७०	२०७०/७१	
दुर्घटना	सवारी	संख्या	यस आ.व.मा सवारी साधन नचलेको	-	-	
	मृत्यु	जना		-	-	
चेकजाँच (लाइसेन्स , सवारीदर्ता प्रमाणपत्र)	सवारी	वटा		-	-	
	राजस्व	रकम (रु.)		-	-	
मा.प.से. चेकजाँच	मा.प.से.	संख्या		-	-	
	राजस्व	रकम (रु.)		-	-	
स्रोत : जिल्ला प्रहरी कार्यालय, मनाङ						

खण्ड ८ महिला तथा बालबालिका

तालिका नं. १२३ : महिला संग सम्बन्धीत केहि आधारभूत सूचकहरु

सूचक	इकाइ	मनाङ		नेपाल		
		महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	
जनसंख्या	संख्या	२८७७	३६६१	१३६४५४६३	१२८४९०४१	
	प्रतिशत	४४	५६	५१.५०	४८.५०	
परिवारमूली	प्रतिशत	२३.६	७६.४	२५.७३	७४.२७	
घरजग्गामा महिलाको स्वामित्व भएका घरपरिवार	प्रतिशत	२१	-	१९.७१	-	
साक्षरता	प्रतिशत	६४.२	८३.०	५७.७	७५.१	
साक्षरता (१५-२४)	प्रतिशत	९३.६	९५.१	८०.१६	८९.८५	
उच्च शिक्षा प्राप्त गर्ने	प्रतिशत	०.२९	४.२१	२.६२	४.८२	
पहिलो विवाह गर्दाको उमेर	सबै भन्दा बढि उमेर समूह	(२०-२४)	(२०-२४)	(१५-१९)	(२०-२४)	
	१० वर्ष भन्दा मुनि	प्रतिशत	०.१३	०.१५	१.५४	०.३९
	१५ वर्ष भन्दा मुनी	प्रतिशत	२.१६	०.९४	१६.३३	४.८३
विदेशमा बस्ने जनसंख्या	प्रतिशत			१.७४	१३.११	
मुख्य कृषक	कृषिचलन	४७८	९९२	८१	१९	
आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्या	प्रतिशत	६९.४	७७.७	४६.७६	६२.८४	
रोजगार जनसंख्या	प्रतिशत	९९.७	९९	९९.००	९७.८९	

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, राष्ट्रिय कृषि गणना,

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

तालिका नं. १२४ : (० देखि १४) बर्ष उमेर समूहका बालबालिका सम्बन्धी विवरण

विवरण	बालक				बालिका			
	०-४	५-९	१०-१४	००-१४	०-४	५-९	१०-१४	००-१४
जनसंख्या	१८०	२४०	२६६	६८६	१९७	२३६	२९२	७२५
साक्षर जनसंख्या	-	२१७	२६१	४७८	-	२११	२९१	५०२
साक्षरता	-	९०.४	९८.१	९४.५	-	८९.४	९९.७	९५.१
अपाङ्गता	२	१	१	४	१	०	३	४
हाल विद्यालय गएका	-	२२६	२४२	४६८	-	२२०	२८०	५००
हाल विद्यालय नगएका	-	१४	२४	३८	-	१४	११	२५
अक्सर आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या	-	-	१५	१५	-	-	७	७
स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.								

खण्ड ९ विविध

तालिका नं. १२५ : जिल्लामा राजश्व सम्बन्धि विवरण

क्र.सं.	विवरण	२०६८/६९	२०६९/७०	२०७०/७१
१	राजश्व संकलन	NA	NA	१५३८६२५३.३८
२	पुंजीगत खर्च	NA	१३६५००१४०.२१	२७७६०३१९.००
३	चालु तर्फ खर्च	NA	४०५५५०३७१.०८	४८९५७५४९५.६३
स्रोत : को.ले.नि.का, मनाङ				

तालिका नं. १२६ : घरजग्गा रेजिष्ट्रेशन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	आ.ब.	महिला	पुरुष	दृष्टिबन्धक	जम्मा
१	आ.ब. २०६८/६९	८	७७	२५	११०
२	आ.ब. २०६९/७०	४	१४३	६५	२१२
३	आ.ब. २०७०/७१	२७	७०	६१	१५८
स्रोत : मालपोत कार्यालय, मनाङ					

तालिका नं. १२७ : वित्तीय संस्था सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	वित्तीय संस्थाको नाम	कार्यालयको फोन नं.
१	नेपाल बैंक लि.	०६६-४४०१५५
२	कृषि विकास बैंक लि.	०६६-४४०१६६
३	सिटी डेभलपमेन्ट बैंक	०६६-४४०२३१

तालिका नं. १२८ : पर्यटन क्षेत्रको विकासको लागि आबद्ध संघसंस्थाहरुको विवरण

क्र.सं.	संघ/संस्थाको नाम	सम्पर्क नं.
१	जिल्लाविकास समितिको कार्यालय, मनाङ	०६६-४४०२४४
२	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र आयोजना, इलाका संरक्षण कार्यालय, मनाङ	०६६-४४०२०३
३	पर्यटन व्यवसायी समिति, मनाङ	-

तालिका नं. १२९. : जिल्लामा भएका सरकारी/संस्थान/गैर सरकारी कार्यालय सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	टेलिफोन नम्बर
१.	मनाङ जिल्ला अदालत	०६६४४०१९५
२.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	०६६४४०१३३
३.	जिल्ला बिकास समितिको कार्यालय	०६६४४०२४४
४.	रामबाण गुल्म	०६६४४०२२२
५.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	०६६४४०१९९
६.	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	०६६४४०११९
७.	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	०६६४४०२०५
८.	जिल्ला कृषि बिकास कार्यालय	०६६४४०२१३
९.	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय	०६६४४०११३
१०.	जिल्ला बन कार्यालय	०६६४४०१४०
११.	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	०६६४४०१८१
१२.	जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय	०६६४४०१०१
१३.	राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालय	०६६४४०१५२
१४.	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय	०६६४४०२०८
१५.	मालपोत कार्यालय	०६६४४०११५
१६.	जिल्ला हुलाक कार्यालय	०६६४४०२३५
१७.	महिला तथा बालबालिका कार्यालय	०६६४४०२२६
१८.	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	०६६४४०१२७
१९.	कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय	०६६४४०२०१
२०.	नापी कार्यालय	०६६४४०११७
२१.	कारगर कार्यालय	०६६४४०१५७
२२.	जिल्ला खानेपानि तथा स.स.डि.कार्यालय	०६६४४०११०
२३.	घरेलु तथा सा. उद्योग बिकास समिति	०६६४४०१०४
२४.	नेपाल बैक लिमिटेड शाखा कार्यालय	०६६४४०१५५
२५.	कृषि बिकास बैक लिमिटेड	०६६४४०१६६
२६.	नेपाल खान्द्य संस्थान	०६६४४०१०३
२७.	नेपाल टेलिकम	०६६४४०१२२
२८.	जिल्ला खेलकुद बिकास समिसत	०६६४४०१६०
२९.	स्थानिय शान्ति समितिको कार्यालय	०६६४४०१३६

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	टेलिफोन नम्बर
३०.	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र आयोजना	०६६४४०२०३
३१.	सु अहारा कार्यक्रम	०६६४४०२२८
३२.	उद्योग बाणिज्य संघ	०६६४४०११४
३३.	लोकप्रिय उच्च माध्यामिक विद्यालय	०६६४४०१३४
३४.	स्यालर्क्यु खोला जलविद्युत	०६६४४०१९२
३५.	नार र फु गा.वि.स.	९७५१०३५९७७
३६.	धारापानी गा.वि.स.	९८४६०३५३३४
३७.	थोचे गा.वि.स.	९८४६०३६७२०
३८.	ताचैवगरछाप गा.वि.स.	९८५६०३६५१६
३९.	चामे र पिसाङ गा.वि.स.	९८५६०२९६७२
४०.	घ्यारु गा.वि.स.	९८५६०४९००६
४१.	टंकीमनाङ र डावल गा.वि.स.	९८४६०३६७१८
४२.	मनाङ र भ्राका गा.वि.स.	९८५६०४०५२१
४३.	खाङसार गा.वि.स.	९८४४०६५६०३
४४.	चामे आमा समूह	९८४६१२१६९७

तालिका नं. १३० : जिल्लामा क्रियाशिल राजनैतिक दलहरु

क्र.सं.	पार्टीको नाम	प्रमुखको नाम	सम्पर्क नं.
१	नेपाली कांग्रेस	श्री राज घले	९८४६१२१७४६
२	ने.क.पा. (एमाले.)	श्री मंगल बहादुर परियार	९८४६३५२५९७
३	ए. माओवादी	श्री कपिल लामा	९८५१००८४७५
४	ने.क.पा. माओवादी	श्री वेद बहादुर गुरुङ	९८४६१२१७७७
५	रा.प्र.पा. नेपाल	श्री भोज बहादुर गुरुङ	९७४६०७९०६१
६	रा.प्र.पा.	श्री विन घले	९८४६१२१६९७

स्रोत : जिल्ला प्रशासन कार्यालय, मनाङ

अनुसुची

अनुसूची १

केन्द्रीय तथ्यांक विभाग एक परिचय

केन्द्रीय तथ्यांक विभागको स्थापना वि.सं.२०१५ मा लागू गरिएको तथ्यांक ऐनको आधारमा २०१५ साल पौष १७ गते (तदनुसार जनवरी १, १९५९) मा भएको हो । हाल यो विभाग राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय अन्तर्गत रहेको छ ।

ऐनको व्यवस्था अनुसार नै केन्द्रीय तथ्यांक विभागलाई तथ्यांक संकलन, प्रशोधन, संग्रह, विश्लेषण एवं प्रकाशन गर्ने जिम्मेवार निकायको रूपमा स्थापना गरिएको छ । सो ऐनले केन्द्रीय तथ्यांक विभागलाई व्यावसायिकरूपमा तथ्यांक संकलन गर्ने अधिकार दिएको छ । यस बाहेक अन्य निकायले तथ्यांक संकलन गर्न र संकलन गरेको तथ्यांक प्रकाशन गर्नुभन्दा पहिले यस विभागको स्वीकृति लिनुपर्ने व्यवस्था पनि उक्त ऐनले गरेको छ । यसरी हेर्दा यस ऐनले केन्द्रीय तथ्यांक विभागलाई तथ्यांक सम्बन्धी प्रयोजनका लागि केन्द्रीकृत विभागको रूपमा स्थापना गरेको पाइन्छ ।

समयको माग अनुसार केन्द्रीय तथ्यांक विभागले मात्र सबैको आवश्यकता अनुसार सबै प्रकारका तथ्यांक उत्पादन गर्न नसकेको कारणले विभिन्न मन्त्रालय, विभाग र सरकारी तथा अर्धसरकारी निकायहरूले आफ्ना आवश्यकता अनुसार विविध प्रकारका तथ्यांक उत्पादन गर्ने कार्य भइरहेको छ । यसले गर्दा, नेपालको तथ्यांक प्रणाली विस्तारै विकेन्द्रित प्रणालीतर्फ उन्मुख हुँदै गईरहेको छ । हालको नेपालको तथ्यांक प्रणालीलाई केन्द्रीय तथ्यांक विभाग प्रमुख निकाय भएको एक विकेन्द्रित प्रणालीको रूपमा लिन सकिन्छ ।

केन्द्रीय तथ्यांक विभागको प्रमुखमा महानिर्देशक नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्यांक सेवा, तथ्यांक समूहको प्राविधिक राजपत्रा त प्रथम श्रेणी रहने व्यवस्था छ । विभाग अन्तर्गत योजना तथा जनशक्ति व्यवस्थापन महाशाखा, आर्थिक तथ्यांक महाशाखा र सामाजिक तथ्यांक महाशाखा गरी जम्मा ३ वटा महाशाखाहरू रहेका छन् ।

योजना तथा जनशक्ति व्यवस्थापन महाशाखा अन्तर्गत ७ वटा, आर्थिक तथ्यांक महाशाखा अन्तर्गत ७ वटा र सामाजिक तथ्यांक महाशाखा अन्तर्गत ६ वटा शाखाहरूको व्यवस्था गरिएको छ ।

तथ्यांक ऐन तथा नियमावलीमा भएको व्यवस्था बमोजिम केन्द्रीय तथ्यांक विभागको कार्यसम्पादनमा सघाउ पुर्याउने उद्देश्यले ७५ वटा जिल्लाहरूको कार्य हेर्ने गरी ३३ वटा तत्कालिन शाखा तथ्यांक कार्यालयहरूको गठन गरिएको छ । हाल उक्त शाखा तथ्यांक कार्यालय तथ्यांक कार्यालय भएको छ । २७ वटा तथ्यांक कार्यालयको कार्यालय प्रमुखमा रा.प.तृ. श्रेणीको दरबन्दी रहेको छ भने ६ वटा (काठमाण्डौं, पर्सा, कास्की, बाँके, कञ्चनपुर र मोरङ) तथ्यांक कार्यालयको कार्यालय प्रमुखमा रा.प.द्वि. श्रेणीको दरबन्दी रहने व्यवस्था गरिएको छ । कार्यालयको कार्यबोझ हेरी तथ्यांक सम्बन्धी प्रयोजनका लागि अन्य राजपत्रअर्नाकित प्राविधिक र श्रेणीविहीन कर्मचारीको दरबन्दीको व्यवस्था गरिएको छ ।

योजना तथा जनशक्ति व्यवस्थापन महाशाखा अन्तर्गत योजना शाखा, समन्वय तथा स्तर निर्धारण शाखा, जनशक्ति विकास तथा तालिम शाखा, प्रकाशन वितरण तथा पुस्तकालय शाखा, सर्वेक्षण अनुमति तथा स्यामपल डिजाइन शाखा, प्रशासन शाखा र आर्थिक प्रशासन शाखा पर्दछन् । आर्थिक तथ्यांक महाशाखा

अन्तर्गत प्रतिष्ठान गणना तथा सर्वेक्षण शाखा, मूल्य तथ्याङ्क शाखा, कृषि तथा पशुपंक्षी गणना तथा सर्वेक्षण शाखा, राष्ट्रिय लेखा शाखा, आर्थिक गणना शाखा, कृषि तथा वन तथ्याङ्क र व्यापार तथ्याङ्क शाखा रहेका छन् । सामाजिक तथ्याङ्क महाशाखा अन्तर्गत जनसंख्या शाखा, घरपरिवार सर्वेक्षण शाखा, लैङ्गिक तथा सामाजिक तथ्याङ्क शाखा, भौगोलिक सूचना प्रणाली शाखा, व्यवस्थापन सूचना प्रणाली, सूचना प्रविधि तथा लगत प्रशोधन शाखा र वातावरण तथ्याङ्क शाखाहरू पर्दछन् ।

अनुसूची २

तथ्याङ्क कार्यालय गोरखा एक परिचय

तथ्याङ्क, ऐन-२०१५ तथा तथ्याङ्क नियमावली २०४१ बमोजिम केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको कार्य सम्पादनमा सहयोग पुर्याउने उद्देश्यले देशभरी ३३ वटा शाखा तथ्याङ्क कार्यालयहरूको स्थापना भएका थियो । त्यसमध्ये गोरखा, लमजुङ र मनाङ जिल्लाको कार्यक्षेत्र रहने गरी शाखा तथ्याङ्क कार्यालय गोरखाको स्थापना वि.सं. २०५० सालमा भएको हो ।

वि.सं. २०७० बाट शाखा तथ्याङ्क कार्यालय तथ्याङ्क कार्यालय भएको छ । ३३ वटा तथ्याङ्क कार्यालय मध्ये ६ वटा कार्यालयमा रा.प.द्वि. श्रेणीको दरवन्दी कायम गरिएको छ ।

तथ्याङ्क कार्यालयका कार्यहरू :

- १) केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागबाट आफ्नो क्षेत्रमा सञ्चालन गरीने गणना तथा सर्वेक्षणमा सघाउ पुर्याउने ।
- २) केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागबाट जिल्लास्तरमा सञ्चालन हुने तालीम कार्यक्रममा सघाउ पुर्याउने र स्थानीय स्तरमा कार्यक्रम संचालन गर्न आवश्यक पर्ने तालीम संचालन गर्ने ।
- ३) विभागले जिल्लाबाट संकलन गर्न अह्राएका सेकेण्डरी तथ्याङ्क संकलन गर्ने ।
- ४) जिल्लाको तथ्याङ्क, प्रोफाइल तयार गर्ने ।
- ५) जिल्ला विकासको निमित्त आवश्यक तथ्याङ्क, उपलब्ध भए नभएको मूल्यांकन गर्ने ।
- ६) जिल्लास्तरीय तथ्याङ्क, विकास कार्यक्रम बनाई केन्द्रमा पठाउने ।
- ७) वडा र गणना क्षेत्रको सिमाना, धरातल र घरपरिवारको निर्दिष्ट स्थान छुट्याउने गरी नक्सांकन गर्ने ।
- ८) जिल्लास्तरीय तथ्याङ्कीय क्रियाकलापहरूको समन्वय गर्ने ।

स्विकृत, रिक्त तथा कार्यारत दरवन्दी सम्बन्धी विवरण

पद	श्रेणी	स्विकृत	रिक्त	कार्यारत
तथ्याङ्क अधिकृत	रा.प.तृ.प्रा.	१	-	१
सुपरिवेक्षक	रा.प.अनं.प्र.प्रा.	२	१	१
लेखापाल	रा.प.अनं.प्र.	१	-	१
गणक	रा.प.अनं.द्वि.प्रा.	३	१	२
खरिदार	रा.प.अनं.द्वि.	३	-	३

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

कार्यालय सहयोगी	रा.प.अनं. श्रेणी विहिन	२	१	१
जम्मा		१२	३	९

पुनश्च :

- ❖ सुपरिवेक्षक तथा गणक लोक सेवा माग भईसकेको छ।
- ❖ हाल रिक्त रहेको कार्यालय सहयोगी करारमा राखिएको छ

कार्यरत कर्मचारी सम्बन्धी विवरण

कर्मचारीको नाम	पद	स्थायी ठेगाना	शैक्षिक योग्यता	शुरु नियुक्ति
उर्मिला शाही	तथ्याङ्क अधिकृत	काठमाण्डौ १५	M.Sc. Statistics	२०६५।०९।०१
किरण विष्ट	सुपरिवेक्षक	दधिकोट-०६, भक्तपुर	B.Sc. Statistics	२०५५।०३।१२
शिवराम ढकाल	लेखापाल	थुम्की ०४ कास्की	B.Com. Account	०५।०६।०९
हरिप्रसाद शर्मा	गणक	पैयूपाटा-०९, वाग्लुङ	B.A. Math	२०६७।०१।११
सिताराम सुर्खेती	खरिदार	आरुपोखरी-०२, गोरखा	BBS Finance	२०६७।१२।०१
सावित्रा पौडेल	खरिदार	विचारीचौतारा-०१, स्याङ्जा	B.BS.	२०६९।११।०३
विजय यादव	गणक	श्रीपुर-४, महोत्तरी	B.Ed. Math	२०७१।१०।११
राजेन्द्र ब. परियार	खरिदार	पाङराङ - ०६, पर्वत	I.Com.	२०७१।११।११
हेमराज कट्टेल	का. स.	धावा-०६, गोरखा	4 Class Pass	२०५२।१२।०९
सुमित्रा पाण्डे	का. स.	गो.न.पा. ५, गोरखा		करार नियुक्ति

आ.ब. २०७१/७२ तथ्याङ्क कार्यालय गोरखाबाट सम्पन्न भएका कामहरु

प्राविधिक तर्फ

- ✓ राष्ट्रिय लेखाको त्रैमासिक तथ्याङ्क संकलन
- ✓ निर्माण सामग्रीको त्रैमासिक मूल्य तथ्याङ्क संकलन
- ✓ पशुपंक्षी तथा कृषि वस्तुको त्रैमासिक मूल्य तथ्याङ्क संकलन
- ✓ राष्ट्रिय लेखाको बार्षिक तथ्याङ्क संकलन
- ✓ वातावरण लेखाको बार्षिक तथ्याङ्क संकलन
- ✓ त्रैमासिक औद्योगिक उत्पादन सर्वेक्षण
- ✓ उत्पादकको मासिकमूल्य सर्वेक्षण
- ✓ तेस्रो बार्षिक घरपरिवार सर्वेक्षण २०७१/०७२
- ✓ नेपाल व्यावसायिक कुखुरापालन सर्वेक्षण २०७१/०७२
- ✓ मत्स्य तथ्याङ्क सर्वेक्षणको सूचिकरण (माछापालक कृषक परिवार लगत)
- ✓ सवारीसाधन मर्मत गर्ने प्रतिष्ठानहरुको सर्वेक्षण २०७२ को सूचिकरण

प्रशासनिक तर्फ

कार्यालयका टुटेफुटेका सामानको लिलाम बिक्री

केन्द्रबाट संचालन भएको कार्यक्रममा सहभागी भएका कर्मचारीहरुको विवरण

कर्मचारीको नाम	दर्जा	कार्यक्रम	मिति		स्थान
			देखि	सम्म	
श्री उर्मिला शाही	तथ्यांक अधिकृत	१. आ व २०७१/०७२ को वार्षिक कार्यक्रम सम्बन्धी गोष्ठी	२०७१/०६/०३	२०७१/०६/०७	काठमाण्डौ
		२. वार्षिक घरपरिवार सर्वेक्षण २०७१/७२ को अधिकृत स्तरीय तालिममा सहभागी हुने	२०७१/०६/३०	२०७१/०७/०४	चितवन
		३. वार्षिक घरपरिवार सर्वेक्षण २०७०/७१ को नतिजा विश्लेषण सम्बन्धी कार्यशालामा सहभागी हुने	२०७१/०८/०३	२०७१/०८/०८	काभ्रे
		४. MPI, PPIको Rebasng सम्बन्धी कार्यशाला गोष्ठीमा सहभागी हुने	२०७१/०८/१५	२०७१/०८/२२	बाँके
		५. वार्षिक घरपरिवार सर्वेक्षण २०७१ /७१ को फिल्ड समीक्षा गोष्ठीमा सहभागी हुने	२०७१/१०/११	२०७१/१०/१८	बाँक
श्री शिवराम ढकाल	लेखापाल	१. नेपाल व्यावसायिक कुखुरापालन सर्वेक्षण २०७१ को फिल्ड कार्यको लागि सञ्चालित तालिम कार्यक्रममा सहभागी हुने	२०७१/११/१२	२०७१/११/१९	चितवन
विजय पाण्डे	गणक	१. नेपाल व्यावसायिक कुखुरापालन सर्वेक्षण २०७१ को फिल्ड कार्यको लागि सञ्चालित तालिम कार्यक्रममा सहभागी हुने	२०७१/११/१२	२०७१/११/१९	चितवन

जिल्ला वस्तुगत विवरण, मनाङ २०७२

श्री हरि प्र. शर्मा	गणक	१. वार्षिक घरपरिवार सर्वेक्षण २०७१/७२ को तालिम	२०७१/०६/०५	२०७१/०६/१३	पोखरा
		२. MPI, PPIको Rebasing सम्बन्धी कार्याशाला गोष्ठीमा सहभागी हुने	२०७१/०८/१७	२०७१/०८/२२	बाँके
		३. आर्थिक तथ्यांक सम्बन्धि तालिममा सहभागी हुने	२०७१/०९/०२	२०७१/०९/०८	दाङ
		४. मत्स्य तथ्यांक सर्वेक्षण सम्बन्धी लगत सूची तालिममा भाग लिने	२०७१/१०/१८	२०७१/१०/२२	
श्री सिताराम सुर्खेती	खरिदार	१. वार्षिक घरपरिवार सर्वेक्षण २०७१/७२ को तालिम	२०७१/०६/०५	२०७१/०६/१३	पोखरा
		२. MPI, PPIको Rebasing सम्बन्धी कार्याशाला गोष्ठीमा सहभागी हुने	२०७१/०८/१७	२०७१/०८/२२	बाँके
		३. आर्थिक तथ्यांक सम्बन्धि तालिममा सहभागी हुने	२०७१/०९/०२	२०७१/०९/०८	दाङ
श्री सावित्रा पौडेल	खरिदार	१. वार्षिक घरपरिवार सर्वेक्षण २०७१/७२ को तालिम	२०७१/०६/०५	२०७१/०६/१३	पोखरा

आ.व. २०७१/७२ मा कार्यालयले गरेका गतिविधिका केहि भलकहरु

राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ को नतिजा सार्वजनिककरण गोष्ठिमा पहिलो कार्यापत्र प्रस्तुत गर्दै कार्यालय प्रमुख श्री उर्मिला शाही

राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ को नतिजा सार्वजनिककरण गोष्ठिमा दास्रो कार्यापत्र प्रस्तुत गर्दै सुपरिवेक्षक श्री किरण विष्ट

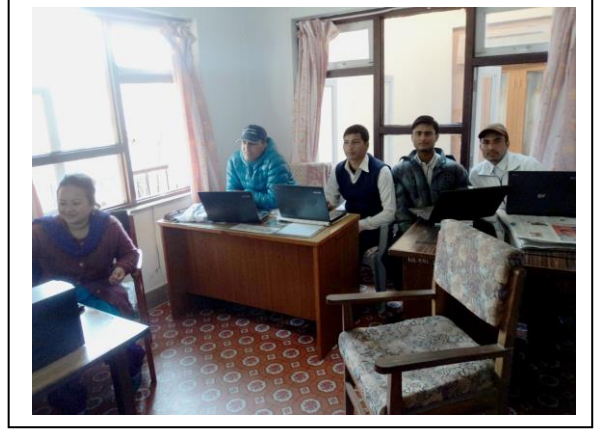
गणक श्री रविना पाण्डेको विदाइमा कार्यालयको तर्फबाट उपहार दिदै कार्यालय प्रमुख श्री उर्मिला शाही

गोरखामा सरसफाइको महा अभियानमा सहभागि हुने क्रममा गोरखाबजारको विसौनीमोडमा सरसफाइ गर्दै कार्यालय प्रमुख श्री उर्मिला शाही

वार्षिक घरपरिवार सर्वेक्षण २०७१/०७२ को तथ्यांक संकलन गर्दै कर्मचारीहरु गणक श्री हरि प्र. शर्मा र खरिदार श्री सावित्रा पौडेल

Microsoft Excell को एकदिने सिकाई कार्यक्रममा सिकाउदै र सिक्दै कार्यलयका कर्मचारीहरु

त्रैमासिक औद्योगिक उत्पादन सर्वेक्षण र उत्पादकको मासिकमूल्य सर्वेक्षणको लागि लमजुङ्गको धमिलीकुंवा गा.वि.स.को गमरवेशीको B.J.P. इट्टा उद्योगमा लेखापाल श्री शिवराम ढकाल

निजामति सेवामा प्रवेश गरेको उपलक्ष्यमा खरिदार श्री राजेन्द्र ब. परियारले दिनुभएको खाजाखाने कार्यक्रममा सहभागी हुँदै सम्पूर्ण कर्मचारीहरु

कार्यालयको नियमित कार्यक्रम अन्तर्गतको कृषि वस्तु तथा पशुपंक्षीको मूल्य तथ्यांक संकलन गर्ने क्रममा मनकामना गा.वि.स.को एक अगुवा कृषकको घरमा खरिदार श्री राजेन्द्र ब. परियार

जिल्ला वस्तुगत विवरण तयारीको लागि मनाङ जिल्लाको जिल्ला कृषि विकास कार्यालयमा तथ्यांक संकलन गर्ने क्रममा कार्यालय प्रमुख श्री उर्मिला शाही

कार्यालयमा गरिएको कौसी खेतीको एक भलक

कार्यालयमा गरिएको कौसी खेतीमा बोटविरुवाको गोडमेल र स्याहार सुसार गर्दै कार्यालय सहयोगी श्री हेमराज कटेल र श्री सुमित्रा पाण्डे

अनुसुची ३

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागबाट प्रकाशित प्रकाशनहरु

नियमित प्रकाशनहरु

- ❖ तथ्याङ्क एक भलक, वार्षिक
- ❖ Nepal in figure, Annual
- ❖ तथ्याङ्क गतिविधि; चौमासिक
- ❖ Statistical Pocket Book of Nepal; Even year
- ❖ Statistical Year Book of Nepal; odd year
- ❖ Nepal INFO
- ❖ National Account Statistics of Nepal

गणना सम्बन्धी प्रकाशनहरु

- ❖ प्रत्येक १०/१० बर्षमा हुने जनगणना
- ❖ प्रत्येक १०/१० बर्षमा हुने कृषिगणना
- ❖ प्रत्येक ५/५ बर्षमा हुने औद्योगिक गणना

सर्वेक्षण सम्बन्धी प्रकाशनहरु

- ❖ Nepal living Standard Survey
- ❖ NepalLabourForceSurvey
- ❖ NepalMultipleIndicatorClusterSurvey
- ❖ Annual Househol Survey
- ❖ Distributive Trade Survey
- ❖ Land Transportation Survey
- ❖ Private Hospital Survey

अन्य प्रकाशनहरु

- ❖ नेपालको गरिबीको लघुक्षेत्र अनुमान, २०६८(Nepal Small Area Estimates of Poverty)

अधिक जानकारीको लागि सम्पर्क

website : www.cbs.gov.np

Email : publication@cbs.gov.np

Fax : 014227720

Phone No. : 245913, 4245946, 4245947, 4245948,

4245848,4241801, 4241803, 4229406,

4215649, 4100524

अनुसुची ३

केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग अन्तर्गतका ३३ वटा तथ्याङ्क कार्यालय सम्बन्धी विवरण

क्र.सं	तथ्यांक कार्यालयको नाम	कार्यक्षेत्र	फोन नं.
१	पांचथर	पांचथर, इलाम, ताप्लेजुङ्ग	०२४-५२०११६
२	मोरङ	मोरङ, भापा	०२१-५२४३६२
३	सुनसरी	सुनसरी, सप्तरी	०२५-५६०१०९
४	धनकुटा	धनकुटा, तेह्रथुम	०२६-५२०२६२
५	भोजपुर	भोजपुर, संखुवासभा	०२९-४२०१०४
६	ओखलढुङ्गा	ओखलढुङ्गा, सोलुखुम्बु	०२९-४२०१०४
७	उदयपुर	उदयपुर, खोटाङ्ग	०३५-४२०१०९
८	धनुषा	धनुषा, सिराहा	०४१-५२०४०४
९	महोत्तरी	महोत्तरी, सर्लाही	०४४-५२००२८
१०	सिन्धुली	सिन्धुली, रामेछाप	०४७-५२०१२८
११	काभ्रे	काभ्रे, दोलखा, सिन्धुपाल्चोक	०११-४९०७४८
१२	काठमाण्डौ	काठमाण्डौ, ललितपुर, भक्तपुर	०१-४७८१२५५
१३	नुवाकोट	नुवाकोट, रसुवा	०१०-५६०२५२
१४	मकवानपुर	मकवानपुर, धादिङ्ग	०५७-५२३६८२
१५	पर्सा	पर्सा, बारा, रौतहट	०५१-५२१०३३
१६	चितवन	चितवन, नवलपरासी	०५६-५२०५०९
१७	गोरखा	गोरखा, लमजुङ्ग, मनाङ	०६४-४२०१९८
१८	स्याङ्गजा	स्याङ्गजा, पर्वत	०६३-४२०११९
१९	कास्की	कास्की, तनहुं	०६१-४६५३१३
२०	वाग्लुङ्ग	वाग्लुङ्ग, म्याग्दी, मुस्ताङ	०६८-५२०२७६
२१	पाल्पा	पाल्पा, गुल्मी	०७५-५२०५१२
२२	कपिलवस्तु	कपिलवस्तु, अर्घाखाँची, रुपन्देही	०७६-५६००६१
२३	प्युठान	प्युठान, रोल्पा	०८६-४६०२४७
२४	रुकुम	रुकुम, जाजरकोट	०८८-५३०२३८
२५	दाङ्ग	दाङ्ग, सल्यान	०८२-५६००१८
२६	बाँके	बाँके, बर्दिया	०८१-५२३५६३
२७	सुर्खेत	सुर्खेत, दैलेख, कालिकोट	०८३-५२०२०४
२८	जुम्ला	जुम्ला, मुगु, डोल्पा	०८७-५२००३४
२९	बाजुरा	बाजुरा, हुम्ला	०९७-५४१०१९
३०	डोटी	डोटी, अछाम	०९४-४४०१५३
३१	कन्चनपुर	कन्चनपुर, कैलाली	०९९-५२१३४७
३२	डडेलधुरा	डडेलधुरा, बझाङ	०९६-४२०१८५
३३	दार्चुला	दार्चुला, बैतडी	०९३-४२०१३६

सन्दर्भ सामाग्री

१. गोरखा जिल्लाको वस्तुगत विवरण, २०६२
२. गोरखा जिल्ला पार्श्वचित्र, जि.वि.स.को कार्यालय गोरखा २०६६
३. वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क : एक भलक आ.व. २०७०/७१
४. Nepal Human Development Report, 2014
५. जिल्ला स्वास्थ्य प्रतिवेदन २०६९/७०
६. जिल्लास्तरीय प्रोफायल सहितको वार्षिक पुस्तिका, जिल्ला पशुसेवा कार्यालय २०७१/०७२
७. जिल्ला वन कार्यालय, मनाङको वार्षिक प्रगति पुस्तिका २०७१
८. जिल्ला विकास योजना आ.व २०७१/०७२
९. वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०७०/०७१, महिला तथा बालबालिका कार्यालय, चामे मनाङ